

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXX. • Máj 2022 • Číslo 5

Predsunutá prítomnosť

Rozhovor s generálom Danielom Zmekom

Moskva slzám neverí

Ruský krížnik Moskva, vlajková loď ruskej čiernomorskej flotily, ktorý bol kľúčovou súčasťou ruských námorných síl v invázii na Ukrajinu, sa potopil v Čiernom mori.

Jeho stratu napokon 18. apríla priznalo aj ruské ministerstvo obrany, hoci ešte v čase, keď už bolo plavidlo pod hladinou, ruské úrady opakovali lži o tom, že má len drobné technické problémy, ktoré si nevyžiadali žiadne obete. Rusi dodnes nepriznali, že Moskvu 13. apríla zasiahli ukrajinské strely typu R-360 Neptune a ďalej tvrdia, že trup lode bol poškodený pri požari spôsobenom výbuchom munície. Aj to je pokrok, pôvodne totiž vyhlasovali fotografie horiacej lode za podvrh.

„Úder na krížnik Moskva nezasiahol len samotnú loď, zasiahol imperiálne ambície nepriateľa. Všetci si uvedomujeme, že nám to neodpustí,“ uviedla hovorkyňa južných vojenských síl Ukrajiny Natalija Humeňuková. Raketový krížnik Moskva triedy Projekt 1164 Atlant, uvedený do služby v roku 1982, bol jedným z troch plavidiel konvenčných raketových krížnikov triedy Slava. Na vodu ho spustili v ukrajinskom Mykolajive v roku 1979, do služby zaradili o tri roky neskôr. Mal dĺžku 186,4 m, šírku 20,8 m, ponor 8,4 m a štandardný výtlak 9 300 t.

Známym sa stal hneď na začiatku ruskej vojenskej invázie na Ukrajinu ako loď, ktorej vzdorovali ukrajinskí obrancovia Hadiého ostrova. V čase explózie bolo na palube okolo 500 námorníkov.

Moskva je najväčšia vojnová loď potopená v akcii od záhuby argentínskeho krížnika ARA General Belgrano po zásahu torpédami z britskej ponorky počas vojny o Falklandy v roku 1982. Zároveň je prvá potopená ruská vlajková loď od straty vojno-

vej lode Kňaz Suvorov v bitke pri Cušime v roku 1905.

(aš)

Foto: SITA

Vážené čitateľky, vážení čitatelia, ak sa počas prípravy medzinárodných cvičení v rámci štandardných postupov chystal príchod zahraničných vojsk na naše územie celé mesiace, túto jar v marci a apríli to bol viac ako zrýchlený presun. Vojaci bojovej skupiny NATO, ktorej dislokáciu na Slovensku možno vnímať ako jednu z aliančných odpovedí na agresiu Ruska proti Ukrajine, to spolu s našimi plánovačmi, dopravákmi, s NFUI a ďalšími zvládli za

pár týždňov. Skvelá práca. Prinášame o nej informácie v Teme čísla s názvom Predsunutá prítomnosť Slovenska. Hovorí o nej aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko v našom rozhovore. Zdôrazňuje, že vytvorením tejto bojovej skupiny nie je ani náhodou na obzore dajaké poľavenie v príprave našich vojakov. Naopak, Slovenská republika musí v prvom rade rozvíjať svoje vlastné ozbrojené sily a tie sa musia naučiť cvičiť tak, ako budú bojovať. Z našej reportáže vyplýva, že práve o to sa usilovali tiež v rožňavskom 103. prápore radiačnej chemickej a biologickej ochrany pri výcviku aktívnych záloh a jednotky vyčlenenej do síl rýchlej reakcie NATO. S víziou tohto cieľa je mimoriadne dôležitá modernizácia. Tiež preto predstavujeme bojové obrnené vozidlo Patria 8x8, ktoré uspelo v medzinárodnom tendri, pričom vláda SR uložila ministrom obrany Jaroslavovi Naďovi uzatvoriť potrebné zmluvné dokumenty do konca septembra. Je nám tiež cťou, že vám pri príležitosti víťazstva nad fašizmom môžeme predstaviť 102-ročného vojnového veterána Františka Mareka, ktorý bojoval proti fašistom spolu s talianskymi partizánmi. A Zuzana Kraushuberová? Tá to od roku 1989 dotiahla v uniforme až k plukovníckym hviezdám. „Nemám rada nezodpovedných a falošných ľudí, rada si vypočujem názor, ale po prijatí rozhodnutia už kompromisy nerobím,“ odkazuje dôstojníčka, ktorá úsilie odvádzať svoju prácu čo najlepšie považuje za absolútne prirodzenú vec. Peknú jar!

Pavol Vitko
šéfredaktor Obrany

ČÍSLO MESIACA

Medzinárodná organizácia pre migráciu IOM 22. apríla oznámila, že v dôsledku ruskej ozbrojenej agresie muselo opustiť svoje domovy viac ako **7,7 milióna** Ukrajinciek a Ukrajincov. Vnútorne vysídlených je už **17 percent** obyvateľov Ukrajiny, **60 percent** z nich sú ženy a deti. Viac ako polovica z vysídlených Ukrajincov má nedostatočný prístup k potravinám. Takmer **3,47 milióna** osôb utieklo z východnej Ukrajiny, ďalších **1,77 milióna** zo severu a **1,46 milióna** z Kyjevskej oblasti. Od začiatku ruskej invázie ušlo z Ukrajiny do zahraničia približne **päť miliónov** ľudí.

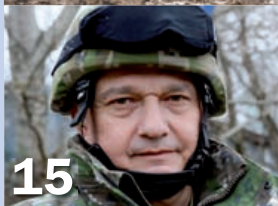
Foto: SITA

6

13

15

18

24

30

38

40

- 4 S-300 verzus Patriot
- 6 Výcvik aktívnych záloh aj príprava do NRF v Rožňave
- 11 Rusko zjednotilo Západ
- 13 Patria AMV^{XP} 8x8
- 15 Rozhovor s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom
- 18 TÉMA: Predsunutá prítomnosť na Slovensku

- 24 Čím útočí ruská armáda
- 26 Agresia rozpútala zbrojenie
- 28 Slovenský partizán v Taliansku František Marek
- 30 Študenti AOS excelovali
- 32 Ruská intervencia a porážka revolúcie v Uhorsku
- 34 Vyrvalosť, disciplína, profesionalita a konkurencia
- 38 Summit NATO v Bruseli – odozva na agresiu
- 40 Napadli nás, čo teraz?
- 41 MILITARY ENGLISH: Irregular Warfare
- 42 Detské letné tábory
- 44 Zatočte s jarnou únavou
- 46 Vypuknutie Slovenského národného povstania
- 47 Slovenské vojnové platidlá

NA TITULNEJ STRANE: Na Slovensku pod českým velením vzniká úlohové zoskupenie eVA • Foto: Jozef Žiak

NA ZADNEJ OBÁLKE: Staršia dôstojníčka zmeny strediska riadenia a uveďovania 2. brigády Vzdušných síl OS SR nadporučíčka Lucia Páleníková pred historickým lietadlom Li-2 v Múzeu SNP • Foto: kpt. Petra Rošič

Prvýkrát v boji pred dvoma rokmi

S-300

Pod označením S-300 sa skrýva viacero pôvodne sovietskych a neskôr ruských protivzdušných systémov ďalekého dosahu. Hoci sa v službe objavil o niečo skôr ako americký konkurent Patriot, na krst ohňom vo vojnovom konflikte si počkal niekoľko desaťročí.

S-300 pôvodne vyvinuli na obranu proti lietadlám a strelám s plochou dráhou letu. Neskôr sa objavili aj verzie schopné ničť balistické rakety. Sériová výroba sa začala v roku 1975 a do služby v Sovietskom zväze vstúpil v roku 1979.

Existujú tri základné varianty. P (ako PVO) je určený na protivzdušnú obranu štátu, F (ako Flot) je námorná verzia a V (ako Vojsko) mal chrániť pozemné jednotky. Tieto základné varianty sa v priebehu rokov vyvíjali a modernizovali. Napríklad dosah radarov sa menil od 120 km po 360 km. Počet cieľov, ktoré mohli naraz sledovať, stúpá zo 120 až na 300. Menil sa aj dosah rakiet. Zo 47 km na samom začiatku postupne stúpá až na 200 km. Najnovšie ruské rakety, ktoré sa pre tento systém zaviedli po roku 2000, majú dosah až 400 km.

O týchto parametroch však mohol slovenský systém S-300 vo verzii PMU iba snívať. Vyrobený bol ešte v roku 1987 a po rozdelení Československa pripadol Slovensku. Nikdy nebol modernizovaný a jedinou strednú opravu v priebehu pozáručného prevádzkovania kompletu vykonali v roku 2010. Výrobca po nej garantoval technické a bojové parametre systému minimálne do 31. 12. 2015. Pôsobenie v prostredí NATO bolo pre náš systém veľmi obmedzené, napríklad pre to, že nespĺňal požiadavky na utajovanú komunikáciu a nebol k dispozícii ani systém riadenia paľby kompatibilný s NATO. Rakety 5V55R, ktoré sme mali k dispozícii, mali maximálny dostrel proti lietadlám 75 km a proti balistickým raketám neboli účinné.

Prečo bol teda systém na konci životnosti, ktorý už nespĺňal naše požiadavky, dobrý pre Ukrajincov? Tí mali na začiatku vojny približne 100 batérií S-300 s približne 300 odpaľovacími zariadeniami. Ako najsilnejšia zbraň ukrajinskej protivzdušnej obrany sa, samozrejme, stali prioritnými cieľmi pre ruské letectvo. To sa opiera o lietadlá Beriev A-50 systému vzdušnej kontroly a výstrahy (AWACS), ktoré nepretržite lietajú za ruskou hranicou a monitorujú ukrajinský priestor. Pre prípad, že identifikujú ukrajinskú batériu PVO, sú na úder pripravené ruské lietadlá Su-24 a Su-34 s raketami. Z tohto dôvodu ukrajinské batérie zapínajú radary len na extrémne krátky čas (60 až 120 sekúnd), aby sa vyhli zameraniu. Napriek všetkým opatreniam už Ukrajinci stratili

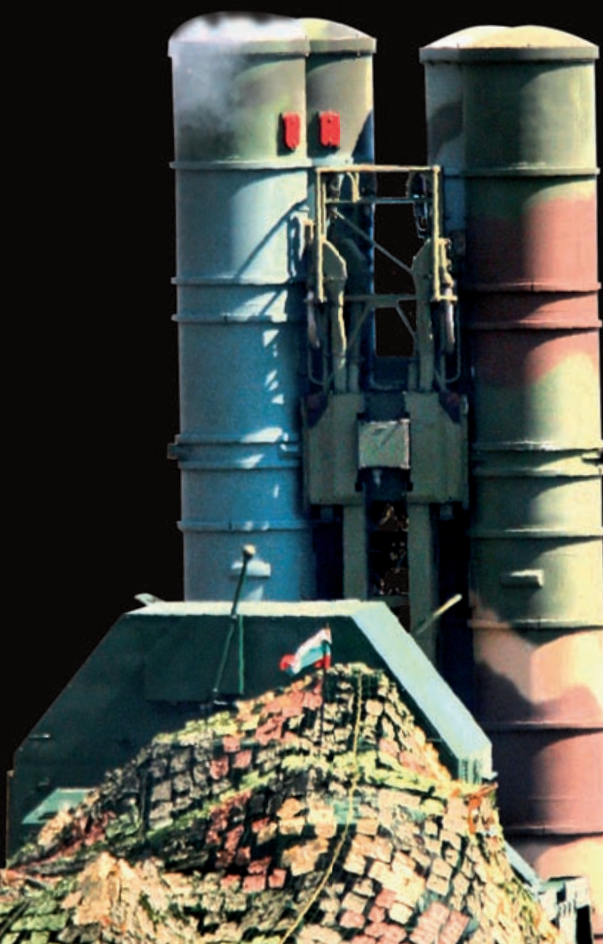
za mesiac a pol bojov viac ako 20 odpaľovacích zariadení S-300. Pri tejto taktike ich potrebujú čo najviac, aby pokryli (z pohľadu obrany) nejaké zmysluplné územie. Lepšie prostriedky PVO by im pomohli viac, no na tie by potrebovali výcvik a na to nie je čas. S-300 vedia ovládať. Navyše Ukrajinci majú dostatočné zásoby náhradných súčastí, kým naši vojaci museli často vykonávať opravy doslova na kolene.

Mimochodom, vojna na Ukrajine je len druhým konfliktom, do ktorého sa S-300 zapojil. Ostrú bojovú premiéru absolvoval len dva roky predtým. Vo vojne o Náhorný Karabach ho v roku 2000 používali obe strany. Arménsko tvrdilo, že s ním zostrelilo tri drony, Azerbajdžan zasa hlásil tri zásahy radarov arménskych batérií s pomocou dronov Bayraktar.

Predtým sa S-300 dlho používali len pri cvičeniach. Po roku 2015 ich nasadili aj v Sýrii, kde došlo k viacerým stratám ruských lietadiel. Sýria ich dostala aj na obranu proti izraelským lietadlám, no sťažovala sa na ich neúčinnosť. Izraelské vzdušné útoky na vybrané ciele totiž vďaka modernejším lietadlám a vypracovanej taktike pokračovali aj naďalej.

S-300PMU

- dostrel proti lietadlám: 75 km
- dostrel proti balistickým raketám: 0 km
- počet naraz ostreľovaných cieľov: 6
- max. výška letu cieľa: 27 km
- max. rýchlosť letu cieľa: 1 200 m/s
- rýchlosť prípravy kompletu na nasadenie: 5 minút

Patriot

Do vojny s Irakom v roku 1991 bola obrana proti balistickým raketám iba teoretickým konceptom, ktorý nebol overený v praxi. Táto vojna však znamenala krst ohňom pre systém Patriot. Ten sa odvtedy ďalej vyvíjal a mal by ostať v službe najmenej do roku 2040. Batérie spojencov nasadené na Slovensku sú, na rozdiel od nášho pôvodného systému S-300, schopné zasahovať aj balistické rakety, útočiť na viac cieľov a na väčšiu vzdialenosť.

A čo je tiež dôležité, nekončí im životnosť ako našej S-300.

Systém Patriot začali vyvíjať v 70. rokoch a do služby v americkej armáde sa postupne dostával v rokoch 1981 až 1984. Vo vojne v roku 1991 bol nasadený na obranu Saudskej Arábie a Izraela pred útokmi irackých balistických rakiet. Toto prvé ostré nasadenie ukázalo viaceré nedostatky. Bolo treba vyladiť niektoré detské choroby počítačových systémov. Ukázalo sa tiež, že Patriots ničili väčšinou motory irackých Scudov a ich hlavice, hoci vychýlené, padali ďalej na zem. V Saudskej Arábii to až tak neprekážalo, pretože dopadli niekam do prázdnej púšte, ale pri útokoch na izraelské mestá to už problém bol.

V skutočnosti sa na úpravách systému pracovalo už koncom 80. rokov a po vojne s Irakom sa modernizácie ešte zintenzívnili. Napriek tomu ostávajú rakety systému PAC-2 omnoho účinnejšie proti lietadlám a proti balistickým raketám majú dosť maximálne 20 km. Keďže systém Patriot je v americkom

ponímaní určený najmä na obranu proti raketám, prišiel v druhej polovici 90. rokov systém PAC-3. Ten používa nový softvér, nové komunikačné systémy i radary. Hlavnou zmenou sú nové rakety, ktoré sú oproti PAC-2 výrazne menšie. Kým predtým sa do štyroch kontajnerov odpaľovacieho zariadenia zmestilo po jednej rakete (teda dokopy

štyri), teraz sa do každého kontajnera zmestia štyri, a tak ich jedno odpaľovacie zariadenie môže niesť až 16. Rakety PAC-3 sú omnoho agilnejšie a ich manérovacie schopnosti zlepšuje až 180 miniatúrnych raketových motorov po tele rakety. Tie malými tryskami upravujú dráhu rakety pri stíhaní cieľa letiaceho vysokou rýchlosťou. Účinnosť rakiet PAC-3 zvyšuje aj nový vlastný radar, ktorý im umožňuje navádzať sa v konečnej fáze priblíženia úplne samostatne (a teda reagovať omnoho rýchlejšie napríklad na zmenu dráhy cieľa).

Nevýhodou PAC-3 je ich menší dosah. Predsa len sú určené na ochranu dôležitých bodov proti raketám a na to majú dosť 35 km. Proti lietadlám je však ich účinnosť nižšia, dosť klesá na 20 km. Tento nedostatok sa rieši dvomi spôsobmi. Samotné rakety PAC-3 boli zdokonalené silnejšími motormi a ich dosah sa tak pri najnovších verziách zvýšil až na 50 km. A riadiaci systém PAC-3 je schopný navádzať aj staršie rakety PAC-2, ktoré majú dosah proti lietadlám až 160 km. Preto sa v batériách Patriotov zvykne používať kombinácia oboch rakiet. Ich použitie potom závisí od charakteru cieľa. Kombináciu PAC-2 a PAC-3 používa napríklad Holandsko.

Jednou z menších nevýhod systému Patriot je aj jeho dlhšia príprava na akciu. Kým všetky prvky systému S-300 sú na samohybných podvozkoch, systém Patriot má svoje radary, riadiace prvky i odpaľovacie zariadenia na prívesoch a ich príprava do bojovej pozície trvá dlhšie. Toto však nahrádza mimoriadne kvalitným integrovaným systémom riadenia a velenia.

Pripravil: Miroslav Barič

Patriot

- dosť proti lietadlám (PAC-2): 160 km
- dosť proti balistickým raketám (PAC-3): 50 km
- počet naraz ostreľovaných cieľov: 9
- max. výška letu cieľa (PAC-2): 24 km
- max. výška letu cieľa (PAC-3): 20 km
- max. rýchlosť letu cieľa (PAC-2): 2 200 m/s
- max. rýchlosť letu cieľa (PAC-3): 1 600 m/s
- rýchlosť prípravy kompletu na nasadenie: 15 – 30 minút

Výcvik aktívnych záloh aj príprava do NRF

Rožňavské zastavenia

Dva v jednom, aj tak charakterizoval veliteľ rožňavského 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany podplukovník Ondrej Iliško dve dôležité udalosti zo života útvaru na prelome marca a apríla: výcvik aktívnych záloh a prípravu vyčlenenej jednotky do síl NATO NRF.

Priznáva, že mohli byť aj tri v jednom. „Pôvodne sme plánovali jednotku aktívnych záloh začleniť do pripravovaného medzinárodného cvičenia malých taktických rchbo jednotiek Toxic Lance, aby získali aj skúsenosti z pôsobenia v medzinárodnom prostredí. Nakoniec však bolo cvičenie z epidemických a niektorých ďalších dôvodov zrušené. To však v žiadnom prípade nemení naše plány s jednotkou aktívnych záloh v ďalšom roku.“

Zastavenie prvé

Velením jednotky aktívnych záloh bola v tomto roku poverená poručíčka Patrícia Remáčová, ktorá je reálne veliteľka čaty prieskumu. Z pandemických dôvodov nemohli nastúpiť všetci záujemcovia. V Rožňave sa ich napokon zišlo 17, z toho jedna žena. Viacerí už po piaty raz, odkedy útvár organizuje prípravu aktívnych záloh.

„Ihneď po prijatí a vystrojení v útvare sa záložníci presunuli do Centra výcviku Lešť, kde ich čakala týždňová vševojsková príprava. Bola zameraná predovšetkým na taktiku, ženijnú prípravu, ale aj strelby z ručných zbraní či hádzanie granátov. S cieľom čo najlepšie ich pripraviť na vykonávanie predurčených funkcií pre radiačnú, protichemicкую a biologickú ochranu, najmä odmorovačov. Snažili sme sa, aby v rámci plnenia taktických úloh plnili napríklad aj prvky ženijnej prípravy. Preto sme do scenára zapracovali počas ich presunu terénom aj nástražné výbušné systémy, na ktoré museli správne a včas reagovať,“ ozrejmila výcvik v Lešti poručíčka Remáčová.

To, že takto koncipovaný výcvik je zaujímavý, potvrdili aj samotní záložníci. Napríklad vojak v zálohe Michal Petian, ktorý v roku 2016 začínal svoje oboznamovanie s ozbrojenými silami absolvovaním prvého ročníka dobrovoľnej vojenskej prípravy, a od roku 2018 tento 30-ročný expedient v pekárňach nechýba ani raz na výcviku aktívnych záloh. Rovnako aj strojár z Partizánskeho slobodník v zálohe Marek Barus, ktorý motivoval aj svoju manželku pre vstup do aktívnych záloh.

Prekvapenie vo VTC

Druhý týždeň čakal záložníkov presun na Hornú Nitru, do priestorov Vojenského a testovacieho centra (VTC) rchbo v 905. centre špecializovanej bojovej podpory v Zemianskych Kostolnoch. Tam ich čakalo podľa poručíčky Remáčovej prekvapenie. Po prvý raz v rámci prípravy aktívnych záloh už nepracovali len s náhradnými toxickými látkami, ale aj s realnými. „Keď som im to oznámila, videla som na mnohých tvárach prekvapenie, aj určité známky strachu z nepoznaného. Ale naši inštruktori ich výborne na všetko pripravili, vysvetlili im problematiku a nakoniec všetko dobre dopadlo. Všetci úspešne zvládli bez väčších problémov aj túto skúšku,“ hovorí spokojná veliteľka.

A ako to videli samotní aktéri? Vojak v zálohe Juraj Matkovič, informatik zo Šale nad Váhom, je na cvičení už piaty raz. Oproti ostatným to má predsa len trochu ľahšie, keďže vyštudoval chemicko-technologickú fakultu v Bratislave. „Výcvik s realnými toxickými látkami je nová skúsenosť. Dozvedel som sa, že bude v hre aj fosgén, a tak som si spomenul na svoje študentské časy, keď sa nám podarilo nadýchať sa ho. Vtedy sme boli bez masiek, teraz v maske a v ochrannom odevu. Určitý stres teda bol, ale to je normálne pri všetkom novom.“

Zálohy majú zmysel

Určitý rešpekt pred touto novou skúsenosťou neskrýval ani vojak v zálohe Peter Kováč. Programátor, ktorý ešte v roku 2004 absolvoval šesť mesiacov základnej vojenskej služby v martinkej výcvikovej základni pozemného vojska, priznáva, že svoje pôsobenie v aktívnych zálohách vidí ako snahu pomôcť, ale aj česť a určitú povinnosť voči štátu. Hovorí, že o projekte aktívnych záloh veľa informácií z médií na Slovensku nemal, skôr od našich západných susedov v Čechách. „Chemická odbornosť je pre mňa ako informatika úplne nová skúsenosť, ale zaujala ma. Prešli sme teoretickou prípravou, získali potrebné skúsenosti

z práce s náhradnými chemickými látkami. Pred prácou s realnými látkami, načo tajiť, bol trochu zvýšený adrenalín. Ale boli sme dobre pripravení, máme výborných skúsených inštruktorov, ako je napríklad rotmajster Stanislav Bruss, ktorí nám všetko zrozumiteľne vysvetlili. Naučili sme sa veriť prostriedkom protichemickej ochrany. Od čias vojenčiny mám po prvý raz na sebe ochrannú masku a prostriedky protichemickej ochrany. Som rád, že máme už najnovší model. Je to predsa len iné, motivujúce, že aj armáda sa za tie roky posunula vo svojom vybavení dopredu. A či majú aktívne zálohy zmysel? Samozrejme, človek sa má vedieť o seba a svoje okolie postarať, keby sa stali napríklad nejaké prírodné katastrofy, priemyselné havárie. Keď sa vrátim medzi kolegov, poviem im, že aktívne zálohy majú svoj význam, ktorý v súčasnosti ešte narastá,“ konštatuje vojak v zálohe Peter Kováč.

„O vytvorení spoločnej jednotky rchbo pozemných a vzdušných síl rozhodla potreba väčšej angažovanosti v tejto pre NATO nedostatkovej spôsobilosti radiačnej, chemickej a biologickej ochrany.“

náčelník rchbo OS SR plukovník Oliver Toderiška

Podplukovník v zálohe Martin Bačko, ktorý má v SEĽUZ MO SR na starosti ako vedúci oddelenia tvorby a prípravy záloh ozbrojených síl prípravu aktívnych záloh, pripomenul, že ich cieľom, ako zdôraznil aj minister obrany SR Jaroslav Naď, je umožniť vstup do aktívnych záloh čo najširšiemu okruhu občanov s brannou povinnosťou. V súčasnosti totiž môžu byť do aktívnych záloh zaradení iba občania, ktorí sú vojakmi v zálohe, teda majú absolvovanú nejakú formu vojenského výcviku alebo služobný pomer profesionálneho vojaka alebo príslušníka ozbrojených a záchranných zborov.

Práve novo navrhovaná právna úprava má umožniť, aby do aktívnych záloh mohli byť zaradení aj tzv. registrovaní občania. Ide o občanov s brannou povinnosťou, nie bez vojenského výcviku. „Našou snahou je upraviť podmienky tak, aby mohli byť nielen títo občania, ale všetci záujemci o zaradenie do aktívnych záloh pozvaní na cvičenie čo najskôr, teda už v roku, v ktorom sa do aktívnych záloh prihlásia a budú zaradení,“ konštatuje podplukovník v zálohe Bačko.

Okrem chemikov čaká v priebehu tohto roka príprava aktívnych záloh aj 21. mechanizovaný prápor Trebišov, 901. ženijný prápor Sereď, Vojenskú políciu, martinskú základňu výcviku a mobilizačného dopĺňovania, žilinský 5. pluk špeciálneho určenia a niektoré veliteľstvá.

Spomínaný inštruktor, skúsený odborník rchbo rotmajster Stanislav Bruss, bol v Zemianskych Kostoľanoch riadiacim cvičenia vo VTC. Vysvetľuje, že záložníci, ale aj príslušníci jednotky rchbo do síl NATO NRF plnia úlohy na troch pracoviskách. Na pracovisku detekcie číslo 9 používajú prístroje na detekciu vzorky, na pracovisku číslo 11 zasa dekontaminačnú súpravu na dekontamináciu malej bojovej techniky, v našom prípade mínometu. A na pracovisku číslo 12 využívajú univerzálny protichemický balíček (IPB-80) na dekontamináciu povrchu oblečenia či pokožky osoby. V prípade podozrenia alebo prvých príznakov zasiahnutia nervovoparalytickými látkami majú všetci cvičiaci pri sebe k dispozícii autoinjektor s protilátkou. Bezpečnostné normy výcviku sú nastavené na najvyššiu možnú úroveň, práve ich dodržiavaním nebola potreba použitia autoinjektora dosiaľ zaznamenaná.

Všetci pred výcvikom s reálnymi toxickými látkami prešli odbornou prípravou, poučeniami, nácvikmi s náhradnými látkami a, samozrejme, lekárskou prehliadkou spojenou s odberom krvi, ako vždy pred výcvikom s nervovoparalytickými látkami.

„Vstupenkou na prácu s reálnymi látkami, v našom prípade so sarinom a difosgénom, bol aj úspešne zvládnutý test,“ pripomína rotmajster Bruss. Doplní, že zo skúseností s novými

vojakmi rchbo odborností vie, že celkom prirodzený je z ich strany stres a určitá nervozita. „Ale sme tu na to, aby sme im to pomohli čo najviac eliminovať. Do protichemických oblekov Saratoga sa obliekajú pod dohľadom inštruktorov, prechádzajú cez komoru na tesnosť masiek. Vedia, ako sa majú v prípade kontaminácie správať, ako postupovať pri prípadnej nevoľnosti. Všetci sme si niečím podobným vo svojich začiatkoch prešli,“ priznáva riadiaci cvičenia.

Nakoniec, aj podľa slov poručíčky Remáčovej všetci príslušníci aktívnych záloh prešli úspešne aj touto nečakanou previerkou ich schopností.

Zastavenie druhé

Posledný marcový a prvý aprílový týždeň prebiehala v priestoroch posádkového cvičiska Gemerská Hôrka a vo Výcvikovom a testovacom centre (VTC) 905. centra špecializovanej bojovej podpory v Zemianskych Kostoľanoch príprava vyčlenenej jednotky rchbo do síl rýchlej reakcie NATO NRF.

Jej veliteľ nadporučík Martin Pavlík hovorí, že jednotka je zložená predovšetkým z príslušníkov čaty radiačného, chemického a biologického prieskumu 103. práporu rchbo Rožňava a je doplnená o chemických špecialistov útvarov vzdušných síl. „Výcvik na PC Gemerská Hôrka dopadol dobre, som s ním spokojný. Úlohy zladenosti boli splnené. Základom bolo zjednotiť spoločne s kolegami zo vzdušných síl systém velenia a riadenia. To sa podarilo. Prebehla príprava prieskumných družstiev na Aligatoroch a BRDM aj bodová detekcia. Úspešné bolo aj kontrolné zamestnanie zladenosti. V Zemianskych Kostoľanoch sme plnili úlohy, ktoré preverili základnú úroveň zručností chemických špecialistov. Vyvrcholením tejto fázy prípravy bol výcvik s reálnymi bojovými chemickými látkami. Pre niektorých príslušníkov jednotky išlo o prvú takúto skúsenosť.“

O vytvorení spoločnej jednotky rchbo pozemných a vzdušných síl rozhodla potreba väčšej angažovanosti v tejto, pre NATO nedostatkovej spôsobilosti radiačnej, chemickej a biologickej ochrany. Náčelník rchbo OS SR plukovník Oliver Toderiška považuje tento krok za významný posun v rchbo hlavne vo vzdušných silách.

Spoločný postup

Spokojnosť so spoločným výcvikom a plnením úloh vyjadřili aj zástupcovia útvarov vzdušných síl chemici: slobodník Ján Kušpál z 81. krídla Sliač a desiatnik Ján Kušnir zo 46. krídla Kuchyňa. Zástupcovia vzdušných síl pôsobili aj v rámci tímu bodovej detekcie pod velením rotnej Vladimíry Jágerskej. Ich spoločnou úlohou bolo na posádkovom cvičisku monitorovať chemicko-toxické látky pomocou detektora M-90 D1C, ktorý vie elektronicky zachytiť chemické látky v ovzduší dvoma senzormi.

Veliteľ sa pri príprave jednotky mohol plne spoľahnúť na skúsených odborníkov, veliacich poddôstojníkov tímov A a B rotmajstrov Jaroslava Marka a Gabriela Gömöriho. Veliteľ rožňavského útvaru podplukovník Ondrej Iliško pripomína, že je po prvýkrát realizovaný výcvik s príslušníkmi vzdušných síl v odbornosti rchbo v takom rozsahu. Cieľom je spoločne zladit' jednotlivé taktické operačné postupy a tím sa pripraví na plnenie odborných úloh radiačného chemického a biologického prieskumu a monitorovania rchbo situácie. „Pre velenie praporu a štáb je to nová výzva, lebo ide o spoluprácu so vzdušnými silami. Zakomponovali sme ich do našej čaty radiačného, biologického a chemického prieskumu, ktorá je predurčená do síl NATO NRF. V takejto spolupráci by sme chceli v budúcnosti pokračovať aj s chemickými odborníkmi z iných zložiek OS SR, napríklad zo špeciálnych síl. Práve takýto spoločný výcvik nám dáva možnosť reálne zistiť, na akej úrovni sú vycvičení chemickí odborníci z iných zložiek OS SR, aby sme mohli zladit' naše postupy pri plnení úloh,“ konštatuje spokojný veliteľ útvaru.

Pripravíva súťaž

„Výcvik aktívnych záloh smeruje k zvyšovaniu ich odborných a vševojskových vedomostí a zručností. Musí preveriť schopnosť jednotlivcov rýchlo sa adaptovať v novom prostredí, preveriť ich schopnosť pracovať v tímoch, riešiť úlohy samostatne, v stanovených časových normách,“ zdôrazňuje podplukovník Ondrej Iliško.

Za pozitívum považuje aj skutočnosť, že spoločne s jednotkou NRF absolvovala výcvik vo VTC Zemianske Kostoľany tiež jednotka aktívnych záloh. Aj takýmto spôsobom bola začlenená do reálneho života rožňavského praporu. A napokon veliteľ praporu dodáva, že v budúcnosti plánujú ešte viac zatriktívniť výcvik aktívnych záloh aj jeho prispôbením reálnemu predpokladanému zložnému nasadeniu aktívnych záloh v rôznych krízových situáciách. Chcú okrem iného vytvoriť aj novú tradíciu: súťaž jednotiek 103. prchbo a tímu aktívnych záloh. V nej by si navzájom porovnali svoje sily, vedomosti a zručnosti v oblasti rchbo.

Text a foto: Jozef Žiak

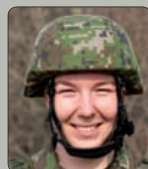

< ANKETA >

Rožňavský 103. prapor radiačnej, chemickej biologickej ochrany organizoval už po piaty raz prípravu jednotky aktívnych záloh.

V tomto roku sa konala v Centre výcviku Lešť a vo Výcvikovom a testovacom centre v Zemianskych Kostoľanoch.

Ako prípravu vnímajú jej aktéri?

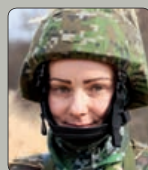
Poručíčka Patrícia Remáčová
(veliteľka prípravy aktívnych záloh):

„Robím po prvý raz so zálohami. Je to iné ako s profesionálnymi vojakmi, ale je to zaujímavá skúsenosť. Som veľmi spokojná s prístupom záložníkov k výcviku. Sú medzi nimi bývalí vojaci, absolventi dobrovoľnej vojenskej prípravy a mnohí sa stretávajú pri takom výcviku už po piaty raz. Tvoria veľmi dobrý kolektív. V tomto roku ich čakalo prekvapenie v podobe výcviku s reálnymi toxickými látkami na cvičisku v Zemianskych Kostoľanoch. Zvládli aj túto úlohu.“

Čatár Vladimír Jakab
(inštruktor aktívnych záloh):

„Bol som pri výcviku záloh aj pred tromi rokmi. Pozorujem oproti vtedajšej situácii, že sa úroveň ich odbornej i vojenskej prípravy zvyšuje. Ide o spoľahlivých ľudí, ktorí na výcvik prišli, lebo sami chceli. Vidieť, že ich to baví.“

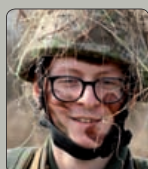
Vojačka v zálohe Jana Barusová:

„Na cvičení záloh som po tretí raz. Rozhodla som sa po ukončení dobrovoľnej vojenskej prípravy a na základe dobrých skúseností môjho manžela. Takže teraz chodíme na výcvik spoločne a neľutujeme svoje rozhodnutie. Vždy sa naučíme niečo nové, prospešné. V tomto roku sme zažili po prvý raz prácu s reálnymi toxickými látkami.“

Vojak v zálohe Vladimír Šimkovic:

„Mám rád armádu a preto som najskôr išiel na dobrovoľnú vojenskú prípravu, potom som prešiel k aktívnym zálohám. Som rád, že sa úroveň výcviku stále posúva dopredu, vždy nás prekvapia niečím novým. Ani tento rok nebol výnimkou. Pôsobíme ako kompletná jednotka. Podľa mňa je škoda, že aktívne zálohy neboli využité počas koronakrízy.“

Vojak v zálohe Michal Petian:

„Práca v aktívnych zálohách je zaujímavá. Teraz, keď je na Ukrajine vojna, sa ukázalo, že aktívne zálohy majú oveľa väčší zmysel, ako si mnohí ešte nedávno mysleli. Vojna zmenila ich názory. Aj vo svojom okolí pozorujem, že už nehovorí o aktívnych zálohách ako zbytočných. Svoju účasť na cvičení považujem za osobný príspevok na zvýšenie obranných schopností Slovenska. Myslím si, že príprave aktívnych záloh by sa mala venovať oveľa väčšia pozornosť.“

Vojak v zálohe Mário Švolík:

„Na cvičení aktívnych záloh som po tretí raz. Je to zaujímavá i prospešná možnosť ako prežiť dva týždne. Cítim, že postupne sa na nás zvyšujú nároky po odbornej i vojenskej stránke. Veľa sme sa dozvedeli pri výcviku v Lešti, a najmä v Zemianskych Kostoľanoch.“

Návšteva u spojeneckých vojakov

Súčasťou úlohového aliančného zoskupenia eFP na Slovensku, ktoré je reakciou na agresiu Ruskej federácie proti Ukrajine, sú zatiaľ českí, holandskí, nemeckí a americkí vojaci s technikou. Do 81. krídla Sliač ich 22. apríla prišiel navštíviť minister obrany SR Jaroslav Naď so štátnym tajomníkom Marianom Majerom a náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Danielom Zmekom. Po rozhovore s veliteľmi nemeckého aj holandského kontingentu a ich príslušníkmi sa oboznámili s podmienkami každodenného pôsobenia vojakov v 81. krídle Sliač vrátane stanového mestečka, logistického a operačného centra, rozmiestnenia techniky, ubytovacích priestorov a tiež priebehu rekonštrukcie ubytovne.

Investície do infraštruktúry

Ministerstvo obrany pokračuje v zlepšovaní podmienok služby profesionálnych vojakov. Nárast investícií do oblasti infraštruktúry a skvalitnenia pracovného prostredia sa týka aj kasární a útvarov OS SR vo Zvolene, kam rezort plánuje počas nasledujúcich piatich rokov investovať viac ako 1,7 mil. eur. V priestoroch 2. brigády Vzdušných síl OS SR vo Zvolene pokračuje výstavba nového operačného centra. Časť financií získal rezort obrany z Programu bezpečnostných investícií NATO, čím ušetril 1,4 mil. eur. Postup prác si 22. apríla pozrel minister Jaroslav Naď so štátnym tajomníkom Marianom Majerom. Oproti vlaňajšku plánuje rezort obrany tento rok v Sliači investovať do údržby infraštruktúry desaťnásobok, viac ako 730 000 eur. Výrazne viac prostriedkov investuje aj do modernizácie v súvislosti s rekonštrukciou letiska pred dodaním nových stíhacích lietadiel. Za najbližších sedem rokov tam rezort počíta s investíciami vo výške viac ako 100 mil. eur. Ďalšie projekty v Sliači sa uskutočnia prostredníctvom agentúry NATO pre podporu a obstarávanie NSPA a z Programu bezpečnostných investícií NATO.

► Základ pre úspešnú modernizáciu

Centrálna opravárenská hala prevádzky servisno-opravárenských služieb štátnej akciovej spoločnosti KONŠTRUKTA-Defence v Moldave nad Bodvou prešla kompletnou rekonštrukciou. Cieľom bolo pripraviť ju na zapojenie do modernizačných projektov pre ozbrojené sily a zvýšiť jej technologickú úroveň. Zrekonštruované sú dielne opráv a výroby hydraulických systémov, elektrotechnické laboratória, dielne diagnostiky a opráv motorov, centrálna opravárenská loď, ale tiež skladové priestory, jedálne, sociálne zariadenia, šatne a kancelárske priestory. Realizovalo sa tiež spevnenie plôch, výmena elektrických, vodovodných a IT rozvodov, ako aj výmena vstupných brán či opravy plynových rozvodov, vykurovacích telies a zdvíhacích zariadení.

► Lepšia zdravotnícka starostlivosť

Ministri obrany, vnútra a zdravotníctva Jaroslav Naď, Roman Mikulec a Vladimír Lengvarský otvorili v rámci Univerzitnej nemocnice sv. Michala v Bratislave spolu s jej riaditeľom Branislavom Delejom v budove na Cintorínskej ulici nové špecializované centrum zdravotnej starostlivosti. Zdravotná starostlivosť v ňom bude slúžiť najmä hasičom, policajtom a vojakom.

► Dúpa Nočných vlkov

Štátny tajomník Marian Majer sa stretol so starostom a poslancami obce Dolná Krupá, známej ako sídlo slovenskej a európskej pobočky ruskej motokárskej skupiny Noční vlci. Diskutoval s nimi o rizikách pôsobenia tejto skupiny v ich katastri. V kontexte agresie Ruska proti Ukrajine ministerstvo obrany pozorne sleduje aj hybridné a podprahové aktivity Ruskej federácie na Slovensku. M. Majer upozornil, že úlohou štátu je monitorovať konanie skupín, ktoré by mohli mať negatívny dopad na bezpečnosť štátu a minimalizovať tak vplyv iných štátov na dianie na Slovensku.

► Minister s veľvyslancami

Minister obrany SR Jaroslav Naď sa stretol na pôde rezortu obrany s veľvyslancami členských štátov EÚ, s ktorými diskutoval najmä o Strategickom

kompase Únie a aktuálnej bezpečnostnej situácii v súvislosti s ruskou agresiou na Ukrajine. Stretnutie sa konalo z iniciatívy francúzskeho veľvyslanca v SR Pascala Le Deunff v kontexte prebiehajúceho francúzskeho predsedníctva v Rade EÚ.

■ Polovica z 200 fínskych poslancov podporuje vstup krajiny do NATO, proti je len 12 zákonodarcov. Analytici predpokladajú, že Fínsko podá žiadosť o členstvo v NATO v čase júnového summitu Aliancie v Madride. Fínsko v reakcii na ruskú agresiu zvýši počas nasledujúcich štyroch rokov vojenské výdavky o 2,2 miliardy eur. Pôjdu na stovky nových profesionálnych vojakov, lepšiu bezpečnosť hraníc a zbrane vrátane rakiet a munície.

■ Členstvo Švédska v NATO podporuje 57 percent obyvateľov, čo je nárast v porovnaní s 51 percentami z marca tohto roka. Počet tých, čo sú proti, klesol z marcových 24 percent nad 21. Nerozhodných je 22 percent obyvateľov.

■ Rusko nasadilo vo východoukrajinskom Donbase od 10 do 20-tisíc námezdných bojovníkov zo Sýrie, Líbye a ďalších krajín, ktorých naverbovala ruská Wagnerova skupina. Sú nasadzovaní ako pešiaci a nemajú ťažké zbrane ani obrnené vozidlá.

■ Americký prezident Joe Biden po telefonáte s ukrajinským prezidentom Volodymyrom Zelenským oznámil nový balík vojenskej pomoci Ukrajinu za 800 miliónov dolárov vrátane zbraní, munície, obrnených transportérov a vrtulníkov. Jeho súčasťou budú aj delostrelecké systémy a delostrelecká munícia.

■ Moskva zaslala Spojeným štátom diplomatickú nótu, v ktorej varovala, že ďalšie vyzbrojovanie Ukrajiny by mohlo mať „nepredvídateľné bezpečnostné dôsledky“.

■ Nórska vláda darovala Ukrajinu 100 rakiet Mistral. Nórsko Ukrajinu už darovalo 4 000 protitankových rakiet aj ďalšie vojenské vybavenie.

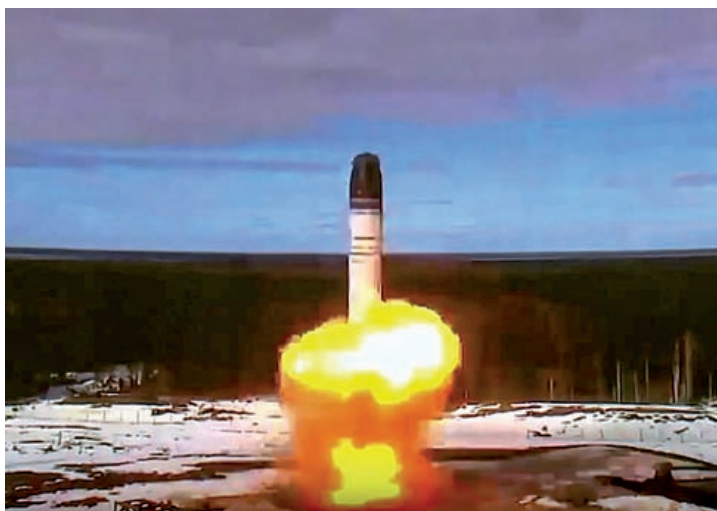
■ Nemecký kancelár Olaf Scholz prisľúbil, že Berlín bude financovať priame dodávky zbraní pre Ukrajinu z nemeckého zbrojného priemyslu. Jeho vláda požiadala nemecké zbrojárske firmy, aby poskytli zoznam zbraní, ktoré je možné Kyjevu dodať v blízkej budúcnosti. Nemecko dosiaľ poskytlo Ukrajinu protitankové a protiletadlové rakety, guľomety, vozidlá či vybavenie na nočné videnie a ochranný výstroj. Nemecko je pripravené vojensky podporovať Ukrajinu v strednodobom a dlhodobom horizonte, povedala nemecká ministerka zahraničných vecí Annalena Baerbocková.

■ Kanadský premiér Justin Trudeau oznámil, že Ottawa pošle na podporu ukrajinských síl bojujúcich proti ruskej ofenzíve ťažké delostrelectvo.

■ Holandsko poskytne Ukrajinu na obranu pred ruskou ofenzívou obrnené vozidlá a zvažuje aj dodávku ďalšieho ťažkého vojenského materiálu. Holandská vláda už okrem munície, pušiek a radarov poslala Ukrajinu aj protiletadlové delá a protitankové zbrane.

■ Poľský zdravotnícky systém má kapacitu na poskytnutie zdravotnej starostlivosti najmenej 10 000 ukrajinským vojakom. Oznámil to poľský premiér Mateusz Morawiecki počas návštevy ukrajinského mesta Lvov. Podľa Morawieckieho je v opatere poľských zdravotníkov už niekoľko desiatok ukrajinských vojakov.

■ Japonsko dodá Ukrajinu plynové masky, ochranné obleky a bezpilotné lietadlá v rámci posilnenia obrany krajiny. Minister obrany Nobuo Kiši povedal, že jeho krajina posieľa protichemické bojové vybavenie na žiadosť ukrajinskej vlády. Japonsko v marci poskytlo Ukrajinu nepriestrelné vesty, prilby a ďalšie vojenské vybavenie.

Vodcova tajná zbraň

Rusko úspešne otestovalo supertažkú medzikontinentálnu balistickú raketu novej generácie typu Sarmat, schopnú niesť jadrové hlavice. Raketa v kódovaní NATO označovaná ako Satan 2 spolu s hypersonickými strelami Kinžal a Avangard patrí podľa V. Putina do generácie „neporaziteľných zbraní“. Skúška rakety prebehla v kozmodróme Pleseck v Archangelskej oblasti asi 800 kilometrov severne od Moskvy. Raketa úspešne doniesla cvičné hlavice až na polostrov Kamčatka. „Sarmat je najsilnejšia raketa s najdlhším ničivým dosahom na svete. Výrazne zvýši bojové kapacity strategických jadrových síl našej krajiny,“ vyhlásilo ruské ministerstvo obrany. „Táto jedinečná zbraň posilní bojový potenciál našich ozbrojených síl, spoľahlivo zaistí bezpečnosť Ruska pred vonkajšími hrozbami a prinúti zamyslieť sa tých, ktorí sa v zápale agresívnej rétoriky snažia ohrozovať našu krajinu,“ dodal V. Putin.

Nezmysly, vyhrážky a vydieranie

Rusko upozornilo formou nóty Českú republiku na to, že bez jeho súhlasu nesmie poskytovať tretím krajinám bývalú sovietskú techniku. Český minister zahraničných vecí Ján Lipavský nótu označil za nezmysel a české ministerstvo na ňu nebude reagovať. Na vojenský materiál neexistuje reexportná doložka a zo strany Ruska ide o vecný nezmysel. Predstavuje ďalší spôsob, ako sa Rusko klamstvom domáha zastavenia podpory Ukrajine. „To jasne interpretujeme ako vyhrážky, že Rusko samo chystá sabotážne akcie,“ uviedol Lipavský. Podobné odkazy pritom dostali od Rusov aj ďalšie členské krajiny EÚ či NATO. Celková hodnota materiálu, ktorý Česká republika darovala Ukrajinu, predstavovala k 6. aprílu 1,1 miliardy českých korún (45 miliónov eur). Česko na Ukrajinu poslalo aj viac ako desiatku modernizovaných tankov sovietskej výroby T-72M, samohybné húfnice Dana a salvové raketomety RM-70 Grad československej výroby.

Vítázná Patria

Keď vláda SR v septembri 2021 schválila obstaranie bojových obrnených vozidiel 8×8 formou vláda – vláde a uložila ministrovi obrany začať proces obstarania, ministerstvo oslovilo krajiny Európskeho hospodárskeho priestoru a strategických partnerov v oblasti obrany: USA, Veľkú Britániu a Kanadu.

„**K**u koncu minulého roka sme dostali päť ponúk, ktorými boli finska Patria AMV^{XP} 8×8, český PANDUR II, v Rumunsku vyrábaná PIRANHA V, španielsky VCR 8×8 DRAGON a americký Stryker LAV III,“ sumarizuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie a generálny riaditeľ sekcie modernizácie MO SR Jozef Zekucia. Dodáva: „Predložené ponuky vyhodnocoval tím zložený z približne 60 odborníkov z rezortu obrany. V oblasti zapojenia slovenského obranného priemyslu boli súčasťou vyhodnocovacieho tímu aj odborníci z Ministerstva hospodárstva SR. Súčasťou vyhodnocovacieho procesu bolo tiež testovanie vozidiel vo Vojenskom technickom a skúšobnom ústave Záhorie.“ Na testovanie boli po prvotnom vyhodnotení ponúk vybrané vozidlá Pandur a Patria. Zvíťazila Patria. Vláda SR 30. apríla schválila vyhodnotenie zaslaných ponúk v tendri a uložila ministrovi obrany Jaroslavovi Naďovi do 30. septembra uzatvoriť potrebné zmluvné dokumenty.

Boj, rýchlosť, ochrana

„Bojové obrnené vozidlá 8×8 (BOV) sú určené predovšetkým na obmenu pásových bojových obrnených vozidiel a v súčasnosti používaných vo výzbroji pozemných síl,“ konštatuje projektový

manažér 8×8 plukovník Marcel Janiga, riaditeľ odboru rozvoja spôsobilostí sekcie modernizácie. Pokračuje: „BOV 8×8 je podľa požiadavky OS SR určené na prepravu osádky a vedenie bojovej činnosti primárne z lafetovaných zbraní vozidla, ako aj zosadnutej časti osádky v rámci operačného zoskupenia. Organická výzbroj vozidla bude umožňovať nepretržité vedenie bojovej činnosti v celom spektre situácií na bojisku. Vozidlo bude schopné pôsobiť v podmienkach použitia zbraní hromadného ničenia pri zabezpečení ochrany osádky bez použitia individuálnych prostriedkov ochrany vnútri vozidla. Dôležitou vlastnosťou nových vozidiel je zabezpečenie dynamiky vedenia bojovej činnosti, ktorá je podmienená zvyšovaním pohyblivosti, rýchlosti, odolnosti a životaschopnosti taktických celkov. Výzbroj bude tvorená predovšetkým automatickým kanónom kalibru 30 mm, guľometom kalibru 7,62 mm a protitankovými riadenými strelami.“

Cena aj potenciál rastu

Plukovník Janiga uvádza, že pri hodnotení ponúk sa hlavný dôraz kládol na celkovú cenu vozidla, cenu integrovanej logistickej podpory, prevádzkové náklady, percento zapojenia obranného priemyslu Slovenskej republiky,

splnenie technických požiadaviek, termíny dodávok a interoperabilita so štandardmi NATO. „Návrh spoločnosti Patria pozostával z moderného, kompatibilného a požiadavky spĺňajúceho obrneného vozidla vybaveného požadovanými systémami a súvisiacimi podpornými službami. Riešenie je kompletne založené na existujúcich a overených technológiách, ktoré spĺňajú všetky slovenské požiadavky a potreby na použitie. Dôležitým faktorom je aj technický a technologický potenciál vozidla na jeho prípadnú modernizáciu v budúcnosti. Práve možnosť budúceho rastu bola jedným z najdôležitejších kritérií pri navrhovaní tejto verzie vozidla. Patria AMV^{XP} bola totiž vyvinutá tak, aby poskytovala optimálnu modularitu komponentov a prispôbivosť medzi širokými rozsahmi verzií bez potreby zmien základných systémov vozidla. To umožňuje aj využitie budúceho vývoja komponentov a materiálov,“ objasňuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie Jozef Zekucia.

Podiel slovenského priemyslu

Spoločnosť Patria ako výrobcu zbraňového systému vybrala slovenského dodávateľa Elektrotechnický výskumný a projektový ústav (EVPU) Nová Dubnica. Systémy EVPU, teda veže Turra, sú v prevádzke aj v súčasnosti a používa-

„V ponuke je zahrnutých 60 kusov BOV 8×8, ďalších šesť kusov vo veliteľskej verzii a desať ambulantných verzií. Ďalej trenažéry a simulátor, náklady na logistickú podporu, teda dielenské špeciálne prostriedky, výcvik, ako aj súpravy náhradných dielcov.“

Jozef Zekucia

národný riaditeľ pre vyzbrojovanie a generálny riaditeľ sekcie modernizácie MO SR

jú ich slovenské ozbrojené sily. Spoločnosť CSM Tisovec vybrali za miestneho výrobcu platformy AMV (Armoured Modular Vehicle). „CSM poskytuje výrobné kapacity a zároveň Patria vidí možnosť vytvoriť skutočnú pridanú hodnotu v regióne Rimavská Sobota, kde je miera nezamestnanosti z hľadiska územia Slovenskej republiky kritická. Sieť subdodávateľov EVPU a CSM v rámci celého slovenského priemyslu spoločne výrazne prekročí požiadavku Ministerstva obrany SR na 40 percent miestneho podielu z hodnoty programu,“ avizuje Jozef Zekucia.

Celkové zhrnutie: montáž vozidla vrátane výroby trupu (a jeho povrchovej úpravy) by mala zabezpečovať spoločnosť CSM Industry, s. r. o., ktorá bude pri svojom výrobnom procese lokálne obstarávať pancierovanú oceľ, mechanické a elektromechanické zosťavy, káble a zväzky či súčiastky nevyžadujúce zákaznicke úpravy. Vývoj, výrobu a integráciu vežového a zbraňového systému zabezpečí spoločnosť EVPÚ, a. s. Simulátory vyvinie a dodá spoločnosť Virtual Reality Media, a. s., Trenčín. Inštaláciu a integráciu komunikačného systému zabezpečí spoločnosť Aliter Technologies, a. s., Bratislava. A čo všetko je v cene, ktorá bude okolo 394 mil. eur? Jozef Zekucia sumarizuje: „V ponuke je zahrnutých 60 kusov BOV 8×8, ďalších šesť kusov vo veliteľskej verzii a desať ambulantných verzií. Ďalej trenažéry a simulátor, náklady na logistickú podporu, teda dielenské špeciálne prostriedky. Výcvik, ako aj súpravy náhradných dielcov.“

Kedy a kam?

Obstaranie vozidiel vytvorí základ na vybudovanie jednotky stredného mechanizovaného práporu určeného do pohotovosti v rámci Iniciatívy pripravenosti NATO (NRI – NATO Readiness Initiative), ako aj na podporné prvky ťažkej mechanizovanej brigády, ku ktorej sa SR zaviazala v rámci plnenia záväzkov voči Aliancii. Týmto vozidlami by mala byť primárne vyzbrojená 2. mechanizovaná brigáda. A aký by mal byť harmonogram dodávok? „Úvodná dodávka vozidiel je plánovaná v roku 2023. Prvé vozidlá absolujú vojenské skúšky na finálne odsúhlasenie požiadaviek OS SR. Nasledujúce dodávky sú plánované priebežne do konca roka 2028. Pripadne aj skôr, v závislosti od kapacít výroby a finálnej kompletizácie na Slovensku,“ avizuje Jozef Zekucia.

Po dodaní prvých kusov techniky sa začne aj výcvik osádok. A trenažér? „Dodávka trenažérov je v zmysle predbežného harmonogramu plánovaná na koniec roka 2024. Záujmom MO SR je však dodanie trenažéra v najkratšom termíne. Tak, aby mohol prebiehať intenzívny výcvik ešte pred samotným dodaním prvých kusov,“ konštatuje plk. Janiga.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko zdôrazňuje, že kým nie je k dispozícii nová technika, musí byť v čo najlepšom stave tá, ktorú máme. Pýtame sa teda šéfa vyzbrojovania na prípadnú modernizáciu starších BVP: „Na prekrytie časového priestoru do dodania posledných kusov techniky a ukončenia výcviku obslúh nových

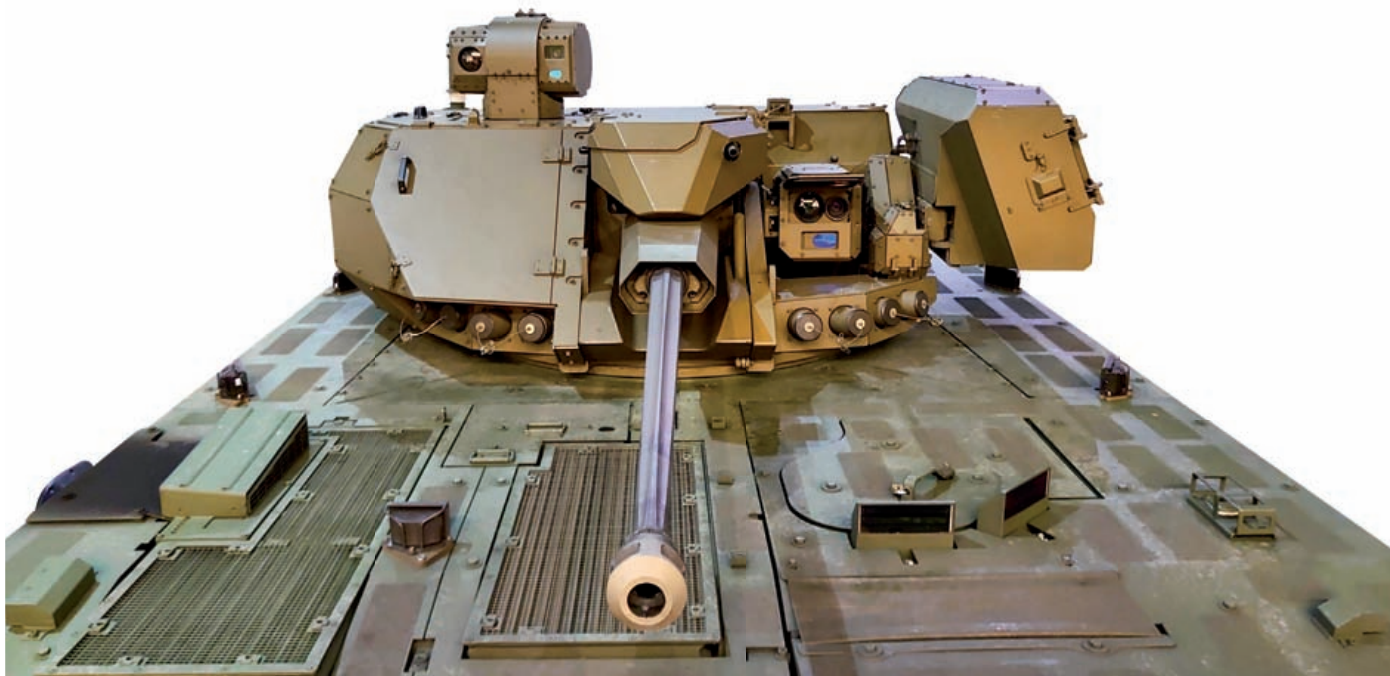
vozidiel prebehne na BVP z dôvodu kompatibility so štandardmi NATO ich inštalácia a napojenie na systém velenia a riadenia C2. Tento modernizačný projekt riešime úpravou vozidiel BVP-M a BPsV-I. Výsledkom bude 31 kusov vozidiel s označením BVP-M1.

Modernizácia sa nekončí

Po modernizácii kolesovej techniky pozemných síl je nevyhnutnosťou modernizovať aj pásovú techniku. „V súčasnosti v rámci pripravovaného tendra na dodávky pásovej obrnenej techniky prebiehajú konzultácie s tromi záujemcami,“ konštatoval v polovici apríla Jozef Zekucia. Pôjde o náhradu bojových vozidiel pechoty a vyžadovaná participácia domáceho obranného priemyslu bude opäť 40 percent. „Na stole je aj požiadavka ozbrojených síl na výmenu tankovej techniky,“ potvrdzuje. Hovorí pritom o možnosti obstarania jednej pásovej platformy, na ktorú by sa dala osadiť tanková veža so 120 mm kanónom. Nešlo by o ťažkú, ale o ľahšiu verziu tanku s hmotnosťou 50 až 55 ton. Myslieť na to je dôležité, lebo v minulosti bola na takú nosnosť postavených na Slovensku väčšina mostov. Je tu však ešte jeden benefit: „V prípade, ak by sme mali jedného dodávateľa pásovej obrnenej techniky aj tankov, výrazne by nám to zlacnilo náklady na údržbu a prevádzku,“ dodáva Jozef Zekucia.

Text: Pavol Vitko

Foto: Patria, TASR, Karol Morávek, VTSÚ Záhorie

PATRIA AMV^{XP} 8×8

Výkon vozidla pri max. bojovej hmotnosti:	32 000 kg
Maximálny výkon motora:	450 kW
Maximálny krútiaci moment motora:	2 140 Nm
Pomer výkon/hmotnosť pri 29 000 kg:	15,5 kW/t
Operačný rozsah:	700 km
Polomer otáčania (najmenší):	11 m
Sklon:	60 %
Bočný sklon:	30 %
Nájazdový uhol:	40°
Zjazdový uhol:	40°
Vertikálny schod pri jazde vpred:	700 mm
Vertikálny schod pri cúvaní:	450 mm
Prekročenie priekopy pri jazde vpred:	2,1 m
Svetlá výška:	430 mm
Hĺbka brodenia:	1,5 m bez prípravy

Max. bojová hmotnosť:	32 000 kg
Max. bojová hmotnosť pri obojživelnom použití*:	26 200 kg
Prázdna hmotnosť**:	16 000 kg

* Maximálna obojživelná hmotnosť s voliteľnou súpravou na plávanie.

** Prázdna základná hmotnosť vozidla bez prídavnej balistickej ochrany, ochrany proti mínám, voliteľného vybavenia a špecifického vybavenia alebo funkcií podľa verzie alebo požiadaviek zákazníka

Zbraňová stanica

TURRA 30 s 30 mm automatickým kanónom GTS-30/A, spárovaným 7,62 mm guľometom a dvojitým odpaľovačom protitankových riadených striel Spike LR2, systémom detekcie laserového lúča, systémom odpaľovania dymových granátov a meteostanicou

Hlavná zbraň

Zbraň: 30 mm kanón GTS-30/A

Množstvo munície: 175 ks pre horný pás s 155 ks pre spodný pás, celkovo 330

Kadencia: 660 rán/min, el. modifikované 180 rán/min

Efektívny dostrel: do 2 500 m NATO cieľ 2,3 x 2,3 m

Hmotnosť: 115 kg

Protitanková riadená strela

Zbraň: 2 ks SIK SPIKE LR/LR2

Množstvo munície: 2 rakety

Hlavica: Tandemová HEAT hlavica

Dosah: od 200 do 4 000 m (5 500 m – LR2)

Vedľajšia zbraň

Zbraň: 7.62 mm FN MAG

Množstvo munície: 600 rán 7,62×51mm (prídavných 1 200 rán uložených vo vozidle)

Kadencia: 650–1 000 rán/min

Efektívny dostrel: do 1500m

Hmotnosť: 11,65 kg

Systém dymových granátov

Zbraň: Vrháč dymového granátu 8 ks pre DGO1 typ 4 – elektronické odpálenie

Pomoc Ukrajincom je v našom záujme

Agresia Ruska proti Ukrajine, okamžité nasadenie našich vojakov na východnej hranici, cvičenie Saber Strike, vyslanie jednotky do Bosny a Hercegoviny či príchod bojovej skupiny Aliancie – to je len niekoľko tém z nášho rozhovoru s generálom Danielom Zmekom.

Očakávali ste agresiu Ruska voči Ukrajine? Dala sa predpokladať?

Stručná odpoveď by bola – áno, očakávali sme to. Informovali sme všetkých zodpovedných ústavných činiteľov, ktorých máme povinnosť informovať. A to nielen z našej úrovne, ale aj v spolupráci s Vojenským spravodajstvom a ostatnými bezpečnostnými zložkami. Pomerne presne sme odhadli zámery Ruskej federácie pri zhromažďovaní vojsk, ktoré prebiehalo už od konca novembra pri hraniciach s Ukrajinou. Rozsah agresie sa tiež dal predpokladať podľa informácie o zhromaždených vojskách a z toho vyplývajúcich strategických a operačných cieľov. Od polovice januára bolo prakticky jasné, že vojenský konflikt je nevyhnutný a to preto, že po neúspešných mierových rokovaniach alebo po rokovaniach, ktoré mali smerovať k vyriešeniu krízy a ktoré sa skončili bez výsledku, sa Putinova administratíva dostala do situácie, keď nemala tzv. exit strategy. Nemala čo ponúknuť svojim občanom, pretože si stanovila neprijateľné ciele – napríklad hovorila, ako sa majú správať

iné krajiny, s kým majú a s kým nemajú uzatvárať spojenectvá. Keďže Ukrajina evidentne nebola ochotná žiadnym spôsobom zmeniť svoje geopolitické smerovanie, tak bola logická otázka, ako to vysvetliť občanom, ale aj státisícim vojakov, ktorých premiestňovali v rámci Ruskej federácie. Tým sa Putinova administratíva dostala do slepej uličky a vtedy už musela nasledovať nejaká aktivita, ktorá by presvedčila bežných občanov Ruska, že ich krajina je stále strategická veľmoc, ktorá si robí poriadky okolo seba, ako uzná za vhodné.

Ako analyzujete aktuálny priebeh bojov?

Teraz sa ukazuje to, o čom hovoríme odjakživa a čo je aj našim mottom, že občianska spoločnosť a ozbrojené sily musia byť veľmi pevne prepojené a vojaci musia byť podporovaní občianskou spoločnosťou. Na tom treba poctivo pracovať aj u nás. Tam, kde to tak je, kde vojaci majú dobré velenie a vytvára sa spoločná vôľa brániť svoju krajinu, tam aj menší štát dokáže viesť úspešný odpor voči agresorovi a dosahovať víťazstvá. Ukrajina je toho nádherný

príklad. Vojaci tam majú v spoločnosti vysoký morálny kredit a sú pod pevným velením, ktoré umne využíva všetky dostupné sily a prostriedky. Priebeh bojov ukazuje, že to je najlepší vzorec ako sa dá brániť voči akémukoľvek agresorovi. Treba pritom podotknúť aj to, že schopnosť rezistencie Ukrajiny bola v niektorých prípadoch prekvapujúca aj pre nás. Všetka česť našim priateľom na Ukrajine ako bránia svoju krajinu. Navyše k tomuto úspechu pomohla i rýchla mobilizácia demokratického sveta a účinná pomoc v diplomatickej a ekonomickej oblasti.

Aké sú vaše očakávania do ďalšieho obdobia?

Momentálne sa Rusi stiahli zo severnej Ukrajiny, opustili okupované územie aj so škodami a dôkazmi o brutalite, ktorú tam páchali na civilnom obyvateľstve. Verím, že vojnové zločiny budú riadne vyšetrené a vinníci potrestaní. Ruské vojská nedosiahli strategické ani operačné ciele v smere na Kyjev a Charkov, tak sa preskupujú na juhovýchode. Pripravujú sa a postupne spúšťajú ofenzívu, pretože potrebujú zúfalo dosiahnuť víťazstvo, ktoré môžu prezentovať občanom ako dôkaz moci Ruska a schopnosti presadiť svoje záujmy. Administratívne územia Donbas a Luhansk sú cieľom ich veľkej ofenzívy. Samozrejme, na dosiahnutie úspechu musia preskupiť a doplniť vojenské sily, pretože utrpeli vážne straty. Musia zabezpečiť logistiku, ktorá im zlyhávala počas celej operácie a bola jedným z dôvodov neúspechu.

Čo všetko z tohto konfliktu vyplýva pre naše ozbrojené sily?

V podstate to, kam vedieme výcvik už štyri roky. Musíme byť schopní prežiť v teréne a maximálne rýchlo manévrovať, musíme vidieť a počuť. To znamená, že musíme mať veľmi dobrý prieskum, zamerať sa na elektronický boj, kybernetickú obranu a nevyhnutnosťou je rozvíjať spôsobilosti špeciálnych síl. Keď hovoríme o spätosti občana a občianskej spoločnosti s armádou, ukazuje sa, že veľmi efektívna je kombinácia teritoriálnej obrany alebo prvkov teritoriálnej obrany a špeciálnych síl, a to najmä na dočasne okupovaných územiach. Po dôkladnej analýze tohto konfliktu bude zrejme čas na otvorenie

dôležitých základných dokumentov, ako je bezpečnostná, obranná a vojenská stratégia. Mení sa architektúra bezpečnostného systému v celej Európe a musíme si urobiť inventúru, či všetky dosahy konfliktu na Ukrajine máme zahrnuté v strategických dokumentoch a či ich netreba revidovať, napriek tomu, že sú relatívne čerstvé.

Možno teda očakávať aj zmenu dôrazu vo výcviku či modifikácie v štruktúrach ozbrojených síl?

Určite budeme ešte tvrdší na plnenie výcvikových úloh. Musíme sa naučiť cvičiť tak, ako budeme bojovať. Z tohto pohľadu je nevyhnutné odstrániť všetky administratívne a byrokratické prekážky a musíme si na rovinu povedať, čo a kto má na bojisku plniť, a ak to neplní, vyvodíť z toho dôsledky. Treba povedať, že ozbrojené sily počítali s podobnou situáciou už štyri roky. Ako najväčšie ohrozenie Slovenskej republiky sme definovali možnú agresiu Ruskej federácie proti Ukrajine. Preto sme naše plány, strategické dokumenty, štruktúry a výcvik orientovali práve týmto smerom. Samozrejme, budeme vnímať identifikované poznatky a ak je to potrebné implementovať ich do výcviku a štruktúr. V podstate je však najdôležitejšia otázka financií. Veď nevyhnutnosť bezpilotných prostriedkov, „vyčkávací“ munície či elektronického boja máme jasne ukotvené v našich koncepcných dokumentoch, aj v modernizačných programoch. Otázka teda je, aký poznatok z tohto konfliktu si zoberú vedúci predstavitelia nášho štátu. Či ho reálne dokážu akceptovať a komunikovať s verejnosťou s tým, že nastal čas zásadne modernizovať obranu a vybudovať moderné ozbrojené sily tak, aby dokázali plniť úlohy stanovené zákonom.

A čo budovanie záloh?

Pracujeme spolu so sekciou ľudských zdrojov MO SR na absolútne novej koncepcii záložných síl. Nechcem prebiehať, ale mala by zásadným spôsobom prispieť k vyriešeniu tejto vážnej a dôležitej výzvy.

Čo je najdôležitejšie v oblasti modernizácie?

Ak by som hovoril v jednotlivostiach, napríklad teraz sú aj v očiach verejnosti takpovediac „in“ drony. V poriadku, ale ozbrojené sily sa musia vyvíjať v harmónii. Nemôžeme z tej pomyslenej torty vyťahovať len čerešničky, ale musíme modernizovať tak, aby úroveň pripravenosti ozbrojených síl rástla komplexne. A to v rámci modernizácie, ale aj vo výcviku a naplnení stavu personálu. Najdôležitejším pilierom, na ktorom ozbrojené sily stoja, sú ľudia. Tento pilier je pevný a kvalitný, aj keď vojakov máme stále málo. Druhým pilierom je výcvik a vzdelávanie. Tu sme dobrí a chceme byť ešte lepší. Tretím je modernizácia, jej dôležitou súčasťou musí byť životný cyklus a zabezpečenie prevádzky, pretože to, čo máme, musí aj spoľahlivo fungovať.

Vráťme sa k činnosti našich vojakov na našej východnej hranici, kde síce neboli v líderskom postavení, no pri asistencii polícii a ďalším orgánom štátnej správy či samospráv odvedli obrovský kus práce.

Áno, vojaci boli k dispozícii okamžite, a hoci sme v tomto prípade neboli lídrami operácie, uplatňovali sme dôležitú strategickú trpezlivosť. Nevedeli sme, akým spôsobom sa vyvinie konflikt na Ukrajine. Mohlo sa stať, že bude otvorený západný operačný smer. V tom prípade by reálne bojové aktivity prebiehali veľmi blízko našej štátnej hranice. Preto sa ozbrojené sily pripravovali predovšetkým na svoje primárne poslanie – na obranu Slovenskej republiky. V rámci humanitárnej krízy súvisiacej s pomocou vojnovým utečencom sme urobili, čo bolo treba, najmä na počiatkoch sme stabilizovali situáciu. Bola to dôležitá a dobre odvedená práca. No opakujem, našim primárnym cieľom bolo a je pripravovať sa na obranu Slovenskej republiky. Momentálne aj napriek tomu, že nie sme veľmi viditeľní, máme spolu s Policajným zborom kompletne pokrytú zelenú hranicu tak, aby sme zabránili prenikaniu akýchkoľvek elementov, ktoré by mohli byť hrozbou pre Slovensko. Naše jednotky boli dlhodobo v stave najvyššej bojovej pohotovosti a prebiehali veľmi intenzívne obranné plánovania na určených stupňoch velenia. V polovici apríla sme síce znížili stupeň bojovej pohotovosti, ale to len preto, že operačná činnosť smerom k našim hraniciam ustala. Vraciame sa

k intenzívnemu výcviku s cieľom preveriť spôsobilosť jednotiek plniť úlohy v konflikte vysokej intenzity.

Aké je vaše hodnotenie cvičenia Saber Strike?

Vďaka všetkým priamo zainteresovaným, od zástupcu náčelníka generálneho štábu generálmajora Ľubomíra Svobodu cez ľudí na pozemných silách, spoločnom operačnom veliteľstve, brigáde bojového zabezpečenia a v ostatnej dobe veľmi vyťažených logistov, všetci odvedli výbornú prácu. Cvičenie bolo pritom vo viacerých smeroch iné ako tie predchádzajúce. Prvý raz bol u nás taký vysoký počet zahraničných cvičiacich (cca dvetisíc – pozn. red.) a prvýkrát cvičenie na našom území riadil zahraničný partner. My sme boli tí, ktorí sa na ňom podieľali, ktorí poskytovali podporu hostiteľskej krajiny. Úloh sme sa zhostili dobre, urobili sme to, čo treba. Spomeniem pritom len presuny obrovského množstva techniky a ľudí bez zvýšenia záťaže na dopravný systém a v podstate aj akejkolvek veľkej pozornosti obyvateľstva. Tiež sme usporili nemalé finančné prostriedky, lebo niektoré cvičiská, napríklad posádkové cvičisko Levice, sme upravili vďaka našim ženistom. Znova sa ukázalo, že naši profesionálni vojaci vedia čo robíť – a bez veľkých rečí.

Kde bude ťažisko nadchádzajúceho cvičenia Slovenský štít 2022?

Dizajn Slovenského štítu sme zmenili. Hoci toto je otázka najmä pre veliteľa pozemných síl generálmajora Ivana Pacha, ktorý je zodpovedný za jeho prípravu. Ťažisko bude spočívať na vedení vševojskového boja pri obrane Slovenskej republiky.

Prečo bolo 121 príslušníkov z trebišovského 52. výsadkového práporu do istej miery neočakávané vyžiadaných veliteľom operácie EUFOR Althea do Bosny a Hercegoviny v situácii, keď naši vojaci plnili úlohy na našej východnej hranici a ešte boli nasadení aj na cvičenie Saber Strike?

Pretože sme to mali ako záväzok a v Bosne a Hercegovine sa zhoršovala bezpečnostná situácia. V rámci prípravy na začatie agresie proti Ukrajine sme registrovali stupňovanie hybridného pôsobenia aj v Bosne a Hercegovine. Preto boli povolané záložné sily (Intermediate Reserve Force). Naši vojaci si stanovené úlohy splnili, cením si to, no teraz ich čakajú ďalšie.

Naša jednotka posilnenej Predsunutej prítomnosti v Lotyšsku zostáva?

Velenie ozbrojených síl v tejto chvíli politickému vedeniu nášho rezortu obrany nenavrhne zmenu. Naši vojaci v Lotyšsku odvádzajú výbornú prácu a veľmi dobre prezentujú Slovenskú republiku.

Ako vnímate reakciu našich aliančných partnerov vytvoriť na Slovensku v rámci posilnenej Predsunutej prítomnosti (eFP) bojovú skupinu NATO?

Predovšetkým pozitívne, hoci všetci vieme, že ide najmä o symbol spolupatričnosti. Je to aj dôkaz pre našu krajinu, že sme súčasťou Aliancie, ktorá sa postaví za každého svojho člena. Na druhej strane si musíme zopakovať, že je to symbol. Nemôžeme si predstavovať, že vytvorením tejto bojovej skupiny sa končí príprava našich ozbrojených síl, lebo všetko je zabezpečené prostredníctvom aliančných síl. Zdôrazňujem, že Slovenská republika musí v prvom rade rozvíjať svoje vlastné ozbrojené sily.

Čo bude eFP zabezpečovať?

Opakujem, má úlohu prezentovať prítomnosť Aliancie, odstrašiť a v prípade potreby brániť. Vojaci, ktorí k nám prichádzajú, sú pripravení na plnenie bojových úloh. Bojová skupina bude úzko spolupracovať s 2. mechanizovanou brigádou Prešov. Spoločne budú realizovať množstvo výcvikových aktivít. Zároveň verím, že najmä v miestach ich aktuálnej dislokácie sa rozvinú aj kultúrne väzby a sociálne kontakty. Naši občania budú mať možnosť priamej interakcie s príslušníkmi aliančných vojsk, čo bude hlavný prínos pre našu bezpečnosť a obohatenie vzťahov.

Ako sa aj vzhľadom na predchádzajúce zrušenie viacerých kasární vyrovnávajú ozbrojené sily po príchode aliančných vojsk s nedostatkom ubytovacích či výcvikových kapacít?

To, čo sa za ostatných tridsať rokov v oblasti infraštruktúry a priestorov na výcvik v ozbrojených silách udialo, je veľmi zlé. Už sme sa síce odrazili od dna, ale bola to obrovská krátkozrakosť, veď aj dom sa oveľa ľahšie zbúra, ako postaviť. Ukazuje sa, že s takým množstvom vojska a v takej intenzite, ako si to vyžaduje situácia, nie je dostatok priestorov na výcvik. Infraštruktúra a zázemie na cvičiskách síce vstávajú z ruín, ale to ešte nejakú dobu potrvá. Podobne obnova kasární. A je tu aj otázka, či je na čom cvičiť? Politickými rozhodnutiami sa predalo za zostatkovú cenu obrovské množstvo ešte funkčnej techniky. A čo vidíme dnes? Tanky T-72 alebo BVP-1 či BVP-2 sú aj v súčasnom konflikte na oboch stranách najčastejšie používanou technikou. To, že sme aj tieto systémy nezakonzervovali, neuložili a nepočkali, či ich ešte nebudeme potrebovať, bolo nedostatočne zvážené. Prínajmenšom v tom, že dnes by sme ich mohli používať na výcvik. O to viac však potrebujeme novú techniku.

Vojaci v našich ozbrojených silách nielenže vykonávajú vojenské povolanie, ale slúžia s pocitom poslania, pričom sú oddaní a lojálni Slovenskej republike a dokážu pre ňu aj vynakladať akúkoľvek obeť. Za to majú moju vďaku a úctu. Je mi ctou im veliť.

Do akej miery môže pokračovať darovanie nášho vojenského materiálu Ukrajine?

Časť z toho, čo Slovensko darovalo Ukrajine, nebolo zo zásob ozbrojených síl, ale aktuálne nakúpené štátom od civilných subjektov, pričom ozbrojené sily sa podieľali na preprave. Nebudem sa teraz vracáť k odbornej diskusii o S-300, ale môžem povedať, že tým, čo sme darovali z našich ozbrojených síl Ukrajine, sme neohrozili našu bojovosť. Ďalšia takáto pomoc by však bola strategická dilema. Na jednej strane by to už bolo na úkor našej vybavenosti, no na druhej strane akákoľvek pomoc Ukrajine pomôže v boji o budúcu stabilitu v Európe. Takže ak pomôžeme Ukrajine, aj na úkor dočasného zníženia našej bojovosti, môžeme dosiahnuť, že Rusko po tomto konflikte dlhodobo nebude mať spôsobilosť viesť ďalšiu agresiu. Samozrejme, nevyhnutnosťou je nájsť spôsob, ako veľmi rýchlo nahradiť to, čo by sme darovali.

Čo hovoríte na tvrdenia, že pomocou Ukrajine len prilievame olej do ohňa?

Do akého ohňa? Ak by išlo len o Slovensko, osobne nevidím žiadny benefit pre našu krajinu z toho, ak by Ukrajina vojnu prehrala a Ruská federácia by stála na našich hraniciach, alebo by to bol nejaký satelitný štát Ruska s bábkovou vládou dosadenou z Moskvy. Rusko sa jednoducho prerátalo, že Ukrajinu obsadí bez odporu, keď očakávali, že z krajiny odíde vláda a bezpečnostný systém sa zloží do pár dní či týždňov. A možno ste aj vy postrehli, čo sa objavilo v ruskej tlači – že by sa malo parcelovať aj Slovensko. Tak ako neuznávajú ukrajinský národ, môžu si nájsť príčinu neuznať slovenský národ – a ktoré krajiny by ešte chceli parcelovať? Skrátka, je nielen našou morálnou povinnosťou pomáhať Ukrajincom, je to aj v našom národnom a štátnom záujme.

Ozbrojené sily sa stotožňujú so základným euroatlantickým smerovaním našej krajiny, ale sú tu jednotlivci...

...áno, boli tu jednotlivci, ktorí to videli aj trochu inak. Treba si však uvedomiť ten obrovský tlak v rámci vytvárania hoaxov a pôsobenia ruských záujmov najmä na sociálnych sieťach, ktorému boli vystavení všetci občania našej krajiny, pričom naša obrana proti tomu bola veľmi sporadická. Samozrejme, stojím si za tým, že ak je niekto štátnym zamestnancom, to sa týka vojakov, ostatných príslušníkov ozbrojených zborov, civilných štátnych zamestnancov aj zamestnancov vo verejnom záujme, mal by akceptovať oficiálnu štátnu politiku. Lebo potom je to schizofrénia a pokrytectvo. No jednoznačne hovorím, tento jav určite nie je hlavným problémom ozbrojených síl. Aj z toho, čo dokázali naši vojaci v poslednom čase, jednoznačne vyplýva, že sú pripravení brániť Slovenskú republiku. Verím tomu, že by vlasti bránili rovnako odhodlane, ako to dokazujú naši ukrajinskí priatelia. V ozbrojených silách sa pritom už teraz udržia len tí, ktorí sú pripravení a silní. Ktorí majú pevné presvedčenie, že nielen vykonávajú vojenské povolanie, ale že naplňujú poslanie, pričom sú oddaní a lojálni Slovenskej republike a dokážu pre ňu aj trpieť. Za to si ich veľmi vážim.

Akú príchut' pre vás bude mať májová spomienka na víťazstvo nad fašizmom a na koniec druhej svetovej vojny?

Vždy, keď v máji, a nie iba v máji, navštívim pomníky hrdinov, ktorí položili v boji proti fašizmu svoje životy, býva to s úctou a pokorou, pričom je to aj o inšpirácii z ich sily a odhodlania. Tak to bude aj naďalej.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, Jakub Neubauer

TÉMA

PREDSUNUTÁ PRÍTOMNOSŤ SLOVENSKA

Doteraz mali osobnú skúsenosť s Predsunutou prítomnosťou NATO (Enhanced Forward Presence – eFP) predovšetkým tí príslušníci našich ozbrojených síl z mechanizovaných útvarov topolčianskej mechanizovanej brigády a momentálne 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, ktorí od roku 2018 postupne plnili úlohy v rámci Predsunutej prítomnosti NATO v Lotyšsku. Teraz ich získavajú príslušníci útvarov a zariadení OS SR, ktorí sa s týmto mnohonárodným zoskupením Aliancie pod českým velením na území Slovenska v najbližšom období stretnú v rámci spoločných výcvikov. Ide o pretavenie slov o spoločnej obrane a zaručení bezpečnosti jednotlivých krajín NATO do reálnej podoby.

Pod českou vlajkou

Doteraz príslušníci našich ozbrojených síl pôsobili v rámci tzv. posilnenej Predsunutej prítomnosti NATO (eFP) na území Lotyšska (od roku 2018 sa tam vystriedali postupne mechanizované jednotky, teraz delostrelecké z 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce). Od apríla tohto roku sa Predsunutá prítomnosť týka priamo aj územia Slovenska.

Na Slovensku sa pod českým velením postupne vytvára úlohové zoskupenie enhanced Vigilance Activities (eVA). Okrem českých vojakov by mali byť súčasťou mnohonárodného zoskupenia NATO aj príslušníci armád Nemecka, Slovinska, USA, Holandska, Poľska a Slovenska.

Historický moment

Náčelník Generálneho štábu Armády ČR armádny generál Aleš Opata zdôraznil pri odchode českých vojakov na Slovensko: „Je to pre nás historický moment a prejav dôvery Aliancie v naše schopnosti, na základe ktorého nám zverili výstavbu battlegroup. Vo veľmi krátkom čase sme boli schopní zostaviť celý kontingent. Do júna budú na Slovensku výsadkári. Potom ich nahradí mechanizovaná jednotka s Pandurmi.“

Prvým veliteľom medzinárodného zoskupenia je plukovník gšt. Tomáš Unzeitig, ktorý je zástupcom veliteľa 31. pluku radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Liberec. Plukovník Unzeitig, ktorý absolvoval Vysokú školu pozemného vojska vo Vyškove, má za sebou bohatú vojenskú kariéru, v ktorej nechýbajú ani skúsenosti z pôsobenia z medzinárodného prostredia. Či už z koaličného veliteľstva na plánovanie pozemných operácií NATO v tureckom Izmiere alebo operácie ISAF v Afganistane. Okrem útvaru v Liberci plnil úlohy v rámci

Spoločného operačného centra MO ČR v Prahe, kde bol vedúcim oddelenia riadenia zahraničných operácií, neskôr po reorganizácii Centra a vzniku Veliteľstva pre operácie bol náčelníkom oddelenia plánovania zahraničných operácií.

„Keďže v armáde je občas potrebné zmeniť štábnu prácu za veliteľskú,“ s úsmevom hovorí plukovník Unzeitig, tak je od prvého dňa tohto roka zástupcom veliteľa útvaru v Liberci, kde dlhé roky pôsobil v mnohých pozíciách. Medzinárodné prostredie veľmi dobre pozná, veď bol prakticky všade vo svete, kde českí vojaci pôsobia. Aj v rámci Predsunutej prítomnosti NATO v Litve či v Lotyšsku. „Predsunutá prítomnosť na Slovensku je len logickým dôsledkom krízy a vojny na Ukrajine. Mnohonárodné bojové zoskupenie na Slovensku vlastne dopĺňa a posilňuje spôsobilosti OS SR,“ hovorí jeho prvý veliteľ.

A ako reagoval na ponuku ísť na Slovensko? „Dozvedel som sa o tom asi desať dní pred mojim odchodom. Veľa času

na prípravu či výber personálu teda naozaj nebolo. Bol som určený na túto pozíciu aj s ohľadom na moje medzinárodné skúsenosti. Bral som to ako česť, ako poctu. Preto som vôbec nepremýšľal nad tým, že by som odmietol. Samozrejme, nebolo by to možné bez podpory mojej rodiny. Manželka je momentálne doma a stará sa o naše dve malé deti. V mojej práci ma podporuje. Je vojačkou z povolania,“ konštatoval 41-ročný plukovník, rodák z moravského Šumperka.

Začínajú výsadkári

A ktoré jednotky tvoria český vojenský kontingent na Slovensku? „V prvej fáze sme nasadili jednotku okamžitej reakcie, ktorá je trvalo pripravená na riešenie krízových situácií. Je zo 43. výsadkového pluku Chrudim a má označenie: Úderné komando okamžitej reakcie. Je vybavená ľahšími nepancierovanými vozidlami s lafetovanými zbraňami, prenosnými minometmi, protitankovými systémami. Spomínanú jednotku

Príprava v superrýchlom tempe

Oddelenie prvého kontaktu pre podporu zahraničných vojsk na Slovensku riadi podplukovník Andrej Jurica. Má na starosti aj prichádzajúce jednotky Predsunutej prítomnosti.

„Oddelenie HNS (Host Nation Support – podpory hostiteľskej krajiny) odboru logistiky štábu na podporu operácií Generálneho štábu OS SR, samozrejme, úzko spolupracuje napríklad s 701. centrom vojenskej dopravy, s logistikou operačných veliteľstiev a dotknutých útvarov, s CV Lešť, s NFIU či s brigád-

dou bojového zabezpečenia, čo sú v tomto procese kľúčoví hráči.“

Činnosť ich trojčlenného oddelenia v rámci zabezpečovania HNS sa začína poskytnutím, získaním informácií a požiadaviek prichádzajúcich jednotiek až po koordináciu s našimi útvarmi a zariadeniami.

„Plánovanie a príprava príchodu a podpory zahraničných jednotiek na našom území je pritom dlhodobý štandardný proces, realizovaný najmä pri medzinárodných cvičeniach. Zvyčajne mu predchádza séria plánovacích konferencií, kde sa postupne dopracúvame k ich nasadeniu a naplánovaniu našej podpory. Navyše, v ozbrojených silách všetko funguje na rozkaz, takže dohodnuté podmienky musia byť najskôr z príslušného stupňa velenia vydané ako nariadenie a po-

v priebehu júna vystrieda mechanizovaná jednotka s kolesovými obrnenými vozidlami Pandur zo 4. brigády rýchleho nasadenia Žatec. Konkrétne pôjde o 41. mechanizovaný prápor Žatec. Naše zoskupenie bude doplnené ešte o ďalšie schopnosti a spôsobilosti. Zvažuje sa nasadenie bezpilotných prostriedkov. Ale aj niektorých ďalších spojovacích prvkov na neutajované i utajované spojenie. Bude tam aj určitý prvok CBRN monitoringu. Okrem toho sme do CV Lešť presunuli náš stanový humanitárny tábor, ktorý bol pôvodne postavený pre utečencov z Ukrajiny v priestore Mokrad'. Ale tam nebol v poslednom období využitý. Minimálne v počiatočnej fáze bude slúžiť na podporu zahraničných síl, ktoré sem prídu a bude predstavovať tranzitné ubytovanie v priestore Riečky," vymenoval veliteľ kontingentu.

Celé medzinárodné vojenské zoskupenie je pod českým velením, mimochodom, ide o prvý prípad, keď zoskupeniu Aliancie velí štát takej veľkosti ako Česká republika. V Pobaltí takým zoskupeniam velia Veľká Británia, Kanada a Nemecko a v Poľsku USA. V nasledujúcich mesiacoch postupne bude získavať svoju tvár. Okrem českých a amerických vojakov, ktorí sú už v Lešti, a protivzdušných komponentov so systémami protivzdušnej ochrany Patriot z Nemecka, Holandska a USA postupne pribudnú aj ďalší. Plukovník Unzeitig počíta s nimi v medzinárodnom štábe spoločne so slovenskými dôstojníkmi.

1. september bude medzník

Podľa neho v súčasnosti už v Centre výcviku Lešť prebieha spoločný výcvik českých a amerických vojakov. Po príchode jednotiek zo Slovinska a z Nemecka by sa mal v mesiacoch júl a august uskutočniť spoločný integračný výcvik zameraný na preverenie bojových spôsobilostí a zlepšenie interoperability. „V auguste sa uskutoční certifikačné cvičenie celého zoskupenia a po jeho úspešnom priebehu budeme môcť deklarovať 1. septembra úplné operačné schopnosti zoskupenia," zdôraznil jeho veliteľ.

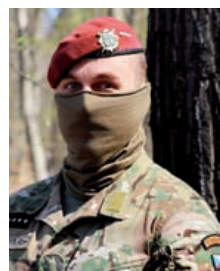
Každý veliteľ sa usiluje, keď ide do niečoho nového, vážneho, dôležitého, obklopiť sa ľuďmi, ktorým maximálne dôveruje. Takými, o ktorých vie, že v rozhodujúcich chvíľach nesklamú. Na margo toho plukovník Unzeitig pripomenul, že predovšetkým sa musí poďakovať všetkým vojakom, ktorí na Slovensko prišli. Lebo museli reagovať v pomerne krátkom čase. So sebou si zobral výkonného dôstojníka, majora Ondřeja Žáka. „On je vlastne mojou predĺženou rukou. V súčasnosti je v sekcii logistiky MO ČR, predtým dlhé roky pôsobil v špeciálnych silách AČR," hovorí na jeho adresu.

43. výsadkový pluk Chrudim (útvar je súčasťou Pozemných síl Armády ČR) je výsadkovým útvarom typu komando schopný uskutočňovať úderné operácie so zvýšenou ofenzívnou silou v porovnaní s klasickými výsadkovými jednotkami. Pluk vznikol 1. októbra 2020 transformáciou 43. výsadkového práporu.

Rotný Roland Nohel je profesionálnym vojakom už deväť rokov. Začínal v pozícii vodiča výsadkového družstva, ktoré má k dispozícii ľahké výsadkové vozidlo Land Rover Defender 130 Kajman. Vozidlo je určené na plnenie bojových a špeciálnych úloh v zostave výsadkového práporu. Je postavené na upravenom podvozku Land Rover Defender 130 so stálym náhonom 4x4. Je určené na prevoz výsadkového družstva s potrebným materiálom.

Raj pre špeciálov

Čatár Nohel prezradza, že na ochrannom ráme vozidla je rezač drôtov chrániaci osádku. Na vozidle možno lafetovať rôzne typy zbraní (DŠKM, NSV, PKB a AGS-

17). Postupne prešiel mnohými kurzami a školeniami (medzi nimi aj kurzom Komando), absolvoval viaceré zahraničné cvičenia (najmä v Nemecku a Poľsku), ako aj dvojnásobné nasadenie v operácii ISAF v Afganistane. Postupne sa prepracoval na zástupcu veliteľa družstva a posledné tri roky je veliteľom družstva. Má za sebou vyše 30 zoskokov z rôznych typov lietadiel a vrtuľníkov.

Prekvapilo ho vyslanie na Slovensko? „Po útoku Rusov na Ukrajinu sa veľmi rýchlo rozšírila zvesť, že sa budú zložky predsunutej prítomnosti, ako sú

tom musia byť rozpracované až do úplného detailu – do poslednej stravnej dávky či konkrétneho vojaka a kusa techniky."

Pravdaže, samozrejmosťou je súhlas Národnej rady SR. Spracovanie OPLAN-u náčelníka generálneho štábu, nasledujúcich operačných rozkazov či organizačných nariadení sú štandardné procesy. „V prípade Predsunutej prítomnosti najmä z hľadiska času bol tento proces značne neštandardný. Veď ak porovnáme – plánovací proces veľkých cvičení zaberie rok, prinajmenšom tri štvrté roka. Teraz to všetko trvalo dva či tri týždne. Napríklad Nemci prišli prvý raz v rámci rekognoskácie, ukázali sme im priestory, uskutočnilo sa zopár vstupných brifingov – a deň po schválení ich prítomnosti parlamentom, čiže vo štvrtok 17. marca, už bol nemecký Herkules na Sliači a vystupovali z neho vojaci Bundeswehru. A hneď v sobotu dorazila na Slovensko prvá časť

Patriotov. Bolo to veľmi rýchle, museli sme reagovať okamžite, niekedy len na základe e-mailov a ústnych nariadení," spomenul pplk. A. Jurica. Skrátka, bolo to o tom, ako už nie raz povedal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, že treba vedieť reagovať okamžite, nečakajúc nevyhnutne na písomný rozkaz, ale s vedomím zjavného cieľa postupovať s vlastnou iniciatívou.

Ak je v rámci OS SR úvodná koordinácia so zahraničným partnerom v režii HNS, neskôr ju preberá určená súčasť ozbrojených síl, ktorá zodpovedá za ďalšie kroky. V tomto prípade podporné jednotky brigády bojového zabezpečenia, logistika vzdušných síl, logisti z letiska Kuchyňa a Sliač a na nie poslednom mieste logistika Centra výcviku Lešť, pričom toto je len začiatok plnenia úloh v rámci tzv. eVA (enhanced Vigilance Activities – aktivít na posilnenie ostražiteľnosti) smerujúcich k zabezpečeniu dlhodobej podpory

v baltských štátoch a v Poľsku, vytvárať aj v ďalších krajinách na východnom krídle NATO. Som rád, že je to Slovensko. Veľa času na prípravu nebolo, ale vlastne sme pripravení vždy, keď treba vyraziť. Na Slovensku som zatiaľ na výcviku nebol. Centrum výcviku Lešť

ma veľmi príjemne prekvapilo svojimi možnosťami. Niečo také som nezažil ani v Nemecku či Poľsku. Strelnice, balisticky zodolnené budovy, priestory pre nácvik bojov v zastavaných oblastiach nemajú chybu, rovnako ako strelecké haly. Doma také výcviky len simulujeme a tu

sa to dá naozaj reálne cvičiť. Je to pre špeciálne sily doslova raj," dodal veliteľ družstva čatár Roland Nohel, ktorý sa už teší najmä na spoločný výcvik so slovenskými a americkými vojakmi.

Text a foto: Jozef Žiak

Pripravené priestory

Tak ako v prípade americko-slovenského cvičenia Saber Strike 22, aj pri postupnom príchode jednotlivých národných kontingentov v rámci Predsunutej prítomnosti NATO na Slovensko hlavnú ťarchu ich logistického zabezpečenia zaisťujú príslušníci útvarov trenčianskej brigády bojového zabezpečenia.

Veliteľ brigády plukovník Jozef Ševčík pripomína, že hneď po skončení cvičenia a odchode jej účastníkov sa začali pripravovať na bezproblémové prijatie jednotlivých konvojov spojeneckých síl.

Nielen v Lešti

Či už išlo o české a americké jednotky v CV Lešť či nemecké a holandské s protiletadlovými kompletmi Patriot v Sliači. „Jednotky našej brigády zabezpečovali na letisku Sliač výstavbu stanovného tábora. V Centre výcviku Lešť išlo o prijatie českých a amerických vojakov. Zabezpečenie ich stravovania, ubytovania, prania a ostatnej logistickej podpory vrátane PHM. V rôznych lokalitách podľa potreby jednotlivých kontingentov, ktoré budú tvoriť súčasť Predsunutej prítomnosti, zabezpečujeme ich prijatie, vyloženie zásob, techniky a logistického zabezpečenia. Očakávame, že postupne budú úlohy v súvislosti s príchodom ďalších jednotiek ešte pribúdať," konštatuje plukovník Ševčík a dodáva, že okrem toho sa príslušníci brigády zúčastňujú aj na zabezpečení humanitárnych aktivít v súvislosti s vojnou na Ukrajine a v ďalších týždňoch ich čaká aj zabezpečenie medzinárodného cvičenia Slovenský štít.

Aby boli čo najlepšie pripravení na plnenie spomínaných úloh, v rámci brigády sa v priestoroch 53. práporu poľných služieb Hlohovec nedávno uskutočnilo aj niekoľko kurzov na ovládanie teleskopického nakladača Magni HTH 35.12-V/A-N. Spomínanú modernú logistickú techniku začiatkom roka zaviedli do OS SR a nedávno sa vo veľmi dobrom svetle ukázala na spoločnom americko-slovenskom cvičení Saber Strike 22, čo pozitívne hodnotí aj zástupca veliteľa brigády plukovník Maroš Murárik.

Okno pre výsadkárov

Najväčšia časť jednotlivých národných kontingentov bude dislokovaná vo výcvikových priestoroch. Najmä v našom najväčšom Centre výcviku Lešť. Zástupca riaditeľa CV Lešť plukovník Ľuboš Guľáš priznáva, že Predsunutá prítomnosť znamená zásadný zásah do ich výcvikových plánov. Navyše ich čaká cvičenie Slovenský štít. „Spoločne s trenčianskou brigádou bojového zabezpečenia robíme všetko potrebné, aby sme zabezpečili obe aktivity. Česká strana momentálne využíva Camp Riečky a čiastočne Camp Slávia. Presunula na Riečky aj stanovný tábor z Mokrade. Pre hlavnú bojovú zložku českého kon-

„Je to jasný signál nielen dobrých vzťahov, ale aj zodpovedného spojenectva, ktoré Česká republika prejavila voči Slovensku.“

Jaroslav Nad', minister obrany SR

tingentu, ktorou sú jednotky 43. výsadkového pluku, sa usilujeme zabezpečiť aj zodpovedajúce možnosti na výcvik. Keďže ide o špeciálnu jednotku, ktorá má prirodzene záujem aj o špeciálne výcvikové zariadenia, musíme riešiť, ako ich vtasnať do plánu výcviku. Lebo nie je žiadnym tajomstvom, že práve tieto zariadenia sú dlhodobo obsadené nielen príslušníkmi špeciálnych síl OS SR či ďalších rezortov, ale aj zahraničnými záujmami. Ale postupne sa nám darí nájsť východisko z tejto situácie a otvoriť okno pre českých výsadkárov." Priznáva, že české a americké jednotky v CV Lešť už úspešne využívajú aj ďalšie výcvikové zariadenia.

Text: Jozef Žiak

spojeneckých síl na našom území. „Toto zásadné posilnenie obranschopnosti SR prináša enormný nárast požiadaviek na podporu vrátane ich kvality, čo nebude možné v požado-

vanej miere zabezpečiť bez reorganizácie podporných štruktúr OS SR, ako aj významného zapojenia verejného a súkromného sektoru do tohto procesu," mieni pplk. A. Jurica.

NFIU SVK: prezieravé rozhodnutie

„Jedným zo základných poslanií NATO Force Integration Unit Slovakia (Stýčný tím pre integráciu síl NATO na území Slovenskej republiky – NFIU SVK) je podieľať sa na zabezpečení podpory a pomoci aliančným jednotkám pri ich nasadení, ako aj v rámci ich udržiavania počas

plánovaných rotácií jednotlivých kontingentov," konštatoval veliteľ NFIU SVK plukovník Peter Brauner.

„Tieto naše aktivity sú viazané na úzku spoluprácu s ozbrojenými silami členských krajín Aliancie, ktorých jednotky budú nasadené na území Slovenska. Čo sa týka nasadenia mnohonárodnej bojovej skupiny (MN BG) v rámci Predsunutej prítomnosti, je to najmä v oblasti poskytovania podpory na procesy plánovania, realizácie

Predsunutá a posilnená

V dôsledku zhoršenia bezpečnostnej situácie v Európe po útoku Ruska na Ukrajinu spojenci rozhodli o posilnení východnej hranice Aliancie rozšírením Predsunutej prítomnosti NATO do štyroch krajín – na Slovensko, do Maďarska, Rumunska a Bulharska.

Predsunutá prítomnosť NATO nie je nový koncept. Po ruskej anexii Krymu členské štáty na summite NATO vo Walese v septembri 2014 schválili tzv. NATO Readiness Action Plan (RAP). Cieľom bolo posilniť kolektívnu obranu Aliancie, odstrániť všetkých potenciálnych nepriateľov a zabezpečiť štáty na východnej hranici Aliancie o záväzkoch NATO v kontexte článku 5 Washingtonskej zmluvy. Podľa neho sa útok na jeden členský štát považuje za útok na všetkých. Pri tzv. „adaptation measures“ zameraných na adaptáciu štruktúr Aliancie, ktorých výsledkom bol aj vznik jednotiek NFIU (NATO Force Integration Units) v ôsmich krajinách NATO, zameraných na koordináciu aktivít aliančných a domácich ozbrojených síl, obsahoval RAP aj tzv. „assurance measures“. Práve druhá spomenutá skupina opatrení dala zelenú vy-

tvoreniu bojových skupín v štyroch členských štátoch NATO – v Litve, Lotyšsku, Estónsku a Poľsku. Tieto skupiny tvoria od summitu NATO vo Varšave (júl 2016) tzv. Predsunutú prítomnosť NATO (enhanced Forward Presence, eFP).

Prvé rotácie sa postupne nasadzovali od roku 2017, pričom úlohu vedúcich krajín (tzv. framework nation) prevzali po dohode s ostatnými spojencami v jednotlivých hostiteľských štátoch USA, Veľká Británia, Nemecko a Kanada. Tieto krajiny poskytujú jednotkám zväčša najväčší počet vojenského personálu a do istej miery koordinujú aktivity danej jednotky. Veľkosť jednotiek je nastavená tak, aby pôsobili odstrašujúco, ale aby nemohli byť považované za reálnu hrozbu či provokáciu potenciálneho útočníka. Ich mnohonárodný charakter znamená, že akýkoľvek potenciálny útok

rekognoskácie priestorov a infraštruktúry vyčlenenej pre MN BG a samotného nasadenia na základe požiadavky. To všetko, samozrejme, v úzkej súčinnosti s OS SR. Ťažisko úloh pritom stojí na efektívnej koordinácii s plánovačmi zo štábu strategického plánovania, ako aj s oddelením podpory hostiteľskej krajiny GŠ OS SR, ktorí odvádzajú skvelú prácu,” zdôraznil plk. Brauner. Ocenil pritom, že NFIU SVK bolo GŠ OS SR začlenené do procesov plánovania a prípravy nasadenia MN BG už od počiatku: „Som rád, že generálny štáb akceptoval našu ponuku realizovať niektoré z plánovacích činností v priestoroch NFIU SVK. Plánovači aj za účasti krajín, ktoré vysielajú svoje jednotky na územie Slovenska, rokovali teda na našej, takpovediac aliančnej pôde – a my sme toho boli súčasťou. Je to veľmi dôležité. Naša aktívna prítomnosť na spomenutých procesoch a činnostiach má totiž nezastupiteľný význam aj smerom k jed-

notlivým veliteľstvám NATO. Najmä k tým, ktoré z hľadiska stanovenej pôsobnosti zodpovedajú za riadenie procesov implementácie mnohonárodných bojových skupín do systému velenia a riadenia Aliancie.” Plk. P. Brauner dodal, že všetky NFIU na východnej hranici Aliancie pôsobia aj ako informačná základňa, ktorá pomáha udržiavať v reálnom čase situačný prehľad v jednotlivých priestoroch zodpovednosti v prospech nadriadených veliteľstiev.

Plk. P. Brauner, ktorý na základni vo Vajnorochoch velí v rámci NFIU SVK nielen našim vojakom, ale aj príslušníkom ozbrojených síl z Českej republiky, Maďarska, Poľska, Nemecka, Veľkej Británie, Rumunska a USA, dodal: „Aj v kontexte aktuálnej bezpečnostnej situácie sa potvrdilo, že vybudovanie NFIU na Slovensku, ako aj v ostatných krajinách na východnom krídle Aliancie, bolo prezieravé a správne rozhodnutie.”

na jednu z hostiteľských krajín by znamenal aj útok na všetky štáty, ktorých jednotky v rámci eFP v danej krajine pôsobia.

V reakcii na vojenský útok Ruskej federácie na Ukrajinu, ku ktorému došlo 24. februára, sa štáty NATO rozhodli posilniť eFP vytvorením jednotiek v ďalších štyroch štátoch – na Slovensku, v Maďarsku, Rumunsku a v Bulharsku.

Štruktúra, úlohy, význam

Prítomnosť ozbrojených síl iných členských krajín NATO v rámci eFP je vždy v súlade so zákonmi a legislatívou hostiteľskej krajiny. Veľkosť eFP je v jednotlivých štátoch rôzna a spojenci do nich prispievajú na dobrovoľnom, udržateľnom a rotačnom princípe, pričom rotácie prebiehajú v súlade s individuálnymi pravidlami jednotlivých prispievajúcich štátov eFP na vysielanie príslušníkov ozbrojených síl do zahraničia. Početnosť bojových skupín do istej miery odráža veľkosť ozbrojených síl hostiteľskej krajiny, hoci nejde o pra-

vidlo – napríklad Poľsko – asi 10 500 vojakov eFP vs. asi 120 000 vojakov Poľska; Estónsko – asi 2 000 vojakov eFP vs. asi 7 000 vojakov Estónska (podľa NATOpres zo 16. marca 2022).

Bojové skupiny sú integrované do štruktúr ozbrojených síl v hostiteľskej krajine, ktoré zas v rámci aliančných štruktúr spadajú pod autoritu SACEUR (Supreme Allied Commander Europe). Bojová skupina je tak z hľadiska velenia (C2, Command and Control) napojená na vysielajúci štát, vedúcu krajinu (framework nation), ako aj na veliace štruktúry NATO. Jednotky eFP a domáce ozbrojené sily robia spoločné cvičenia, prispievajú k odstrašeniu reálneho fyzického útoku na danú krajinu, ale aj k minimalizovaniu následkov psychologických či dezinformačných operácií potenciálneho nepriateľa.

eFP na Slovensku

V dôsledku zhoršenia bezpečnostnej situácie na našej východnej hranici bude na žiadosť Slovenskej republiky aj na

našom území zriadená jednotka eFP, zatiaľ v počte do 3 000 vojakov. V rámci nej budú pôsobiť vojaci šiestich krajín NATO – Nemecka (1 200), Českej republiky (650), USA (600), Slovenska (200), Holandska (200) a Poľska (100). Konkrétne počty sa priebežne menia a upravujú. Spojenci na územie Slovenska prichádzajú postupne od 15. marca na základe schválenia Národnou radou SR. Štáty eFP so sebou prinášajú zároveň techniku, ktorú by si inak na zabezpečenie obranyschopnosti svojich území museli zabezpečiť hostiteľské krajiny z vlastných zdrojov. V prípade Slovenska ide napríklad o systémy protivzdušnej obrany Patriot.

Slovensko však nie je len prijímateľom – do jednotiek eFP aj aktívne prispieva. Príslušníci OS SR od roku 2018 pôsobia v Lotyšsku, prevažne v delostreleckej batérii (za rok 2021 spolu 135 profesionálnych vojakov OS SR).

Text: Barbora Hrozenská
Analytický útvar MO SR
Foto: NATO

Okamžitá reakcia

V nadväznosti na rozhodnutie vlády, ktorá na návrh ministra obrany SR Jaroslava Naďa súhlasila v marci s prítomnosťou príslušníkov spojeneckých ozbrojených síl na území Slovenskej republiky s cieľom vytvorenia mnohonárodnej

bojovej skupiny v rámci tzv. posilnenej Predsunutej prítomnosti (eFP) NATO, sa vzápätí uskutočnilo úvodné pracovné plánovacie rokovanie s českými partnermi. „So slovenský-

mi kolegami sme rokovali o našom plánovanom prístupení k vytváranej bojovej skupine. Tiež o podpore slovenskej armády v oblasti obrany alebo odstrašenia v rámci plnení úloh Severoatlantickej aliance a Slovenska v reakcii na vzniknutú situáciu na Ukrajine,“ uviedol generálmajor Miloslav Lafek, riaditeľ sekcie plánovania schopností Ministerstva obrany Českej republiky, ktorý viedol na rokovaniach český tím hneď na druhý deň po rozhodnutí slovenskej vlády aj s plukovníkom Vladimírom Vdovíakom, náčelníkom odboru strategického plánovania, štábu strategického plánovania Generálneho štábu OS SR.

Text: Pavol Vitko
Foto: Pavol Vitko, Ivan Kelement

Ruské T 72B

Ruská technika na Ukrajine

Rusko sústredilo pre útok na Ukrajinu približne 200-tisíc vojakov a desaťtisíce kusov techniky. Pomerne prekvapujúcim sa ukázal fakt, že vo veľkej väčšine prípadov ide o staršie typy. Moderná výzbroj ruskej armády tak existovala len vo svete propagandy.

V prvej fáze vojny sa najväčšie ruské sily sústredili na ukrajinské hlavné mesto Kyjev. Do tejto oblasti smerovalo 70 000 ruských vojakov so 7 000 kusmi obrnenej techniky vrátane 2 000 tankov. To je obrovské číslo, pretože pred začiatkom vojny malo Rusko v aktívnej službe približne 3 000 tankov. Ďalších 11 000 malo v zálohe.

Vzhľadom na dlhú spoločnú históriu v rámci Sovietskeho zväzu nie je žiadnym prekvapením, že obe strany používajú viaceré rovnaké typy. Ukrajina sa vzhľadom na to, že sa na jej území vyrábali, sústredila na typy T-64 a T-80, tankov typu T-72 má menej, lebo tie sa vyrábali v Rusku. Základ ruskej výzbroje tvoria rôzne verzie tankov T-72, ktoré dopĺňa menší počet T-80 a novších T-90. Tanky T-64 zas na ruskej strane používajú separatisti z Donbasu.

Rusko pôvodne plánovalo zaviesť v rokoch 2015 až 2020 do výzbroje až 2 300 nových tankov T-14 Armata. Viaceré det-

ské choroby, a najmä nedostatok peňazí však tieto plány zhatili a dosiaľ bolo vyrobených len asi 20 týchto strojov.

„Dodali“ tanky Ukrajincom

Aby bola situácia ešte neprehľadnejšia, Ukrajine sa okrem množstva zničených ruských tankov podarilo v čase písania tohto článku ukoristiť aj viac ako sto strojov v použiteľnom stave. Obratom ich, samozrejme, nasadila do boja proti pôvodnému majiteľovi. Kým predtým Ukrajina i Rusko modernizovali svoje tanky odlišnými spôsobmi a vďaka tomu sa dal rozoznať ich majiteľ, teraz sa pri nasadení ukoristených strojov na oboch stranách vyskytujú aj úplne rovnaké typy.

Keď už spomíname straty, na začiatku apríla, v čase, keď Rusi ustúpili od Kyjeva a sústredili sa na Donbas, Ukrajina uvádzala, že pripravila Rusko o 684 tankov. Toto číslo nebolo možné nezávisle overiť, nie je však vzdialené

realite. Fotograficky bolo totiž možné doložiť najmenej 450 zničených či zajatých ruských tankov.

To, že straty sú citeľné, nepriamo dokladá aj ruská snaha o ich doplnenie zo všemožných zdrojov. Rezervy má Moskva na papieri veľké, no realita už je menej ružová. Ukrajinská rozviedka napríklad informovala o prípade 13. tankového pluku 4. tankovej divízie ruskej armády. Táto jednotka sa pokúsila aktivovať svoje tanky uložené v rezerve. Ukázalo sa, že použiteľný je len každý desiaty – z 90 percent záložných tankov boli rozkradnuté komponenty z drahých kovov, ako sú zameriavače či elektronika. Mnohým tankom chýbali aj celé motory. Keď to veliteľ 13. tankového pluku zistil, radšej sa zastrelil.

Najpočetnejší je T-72

Najrozšírenejším ruským tankom je T-72 a tomu zodpovedajú aj jeho straty.

Zničený T-72B3M s improvizovanou ochrannou kľetkou

Ochranná kľetka nepomáha

BTR-80 na Ukrajine

T-90A

Fotograficky potvrdených bolo k prvému aprílovému týždňu 276 zničených alebo ukoristených ruských tankov T-72 všetkých verzií. Pre porovnanie, strojov T-80 stratili Rusi spolu 88, T-90 už len 17 a T-64BV bolo stratených 12. Spolu 57 tankov bolo zničených tak, že sa nedal identifikovať typ.

Spomedzi nasadených T-72 je len zopár v staršej verzii A, výrazne dominujú tanky verzií B a B3 a ich modernizované varianty. T-72B pochádza ešte z čias Sovietskeho zväzu a vyznačoval sa výrazne zosilneným kompozitným pancierom v prednej časti veže. Pre charakteristické vypuklé tvary na oboch stranách veže vedľa kanóna ho na Západe prezývali Super Dolly Parton. Zlepšený bol aj 125 mm kanón, zameriavač a motor, ktorý má výkon 840 koní oproti 780 k pri T-72A.

Stroj bol ďalej modernizovaný prídanim reaktívneho panciera Kontakt-5 a rozšírením kompozitného panciera aj na boky veže. Takáto verzia nesie označenie T-72B Obr. 1989 a tiež sa hojne vyskytuje na Ukrajine.

V roku 2010 začali staré tanky z rezervy modernizovať na verziu T-72B3. Balíček úprav opäť zahŕňal výkonnejšie 1 000-koňové motory, lepšie senzory, nový zameriavací systém Sosna-U, nový kanón s vyššou presnosťou a novú muníciu s vyššou prieraznosťou.

Zatiaľ najnovšia verzia je T-72B3 Obr. 2016 sa objavila pred šiestimi rokmi. Má ešte výkonnejší motor s 1 130 koňmi, nové rádio a senzory a tiež nový reaktívny pancier Relikt.

Novšie T-80 a T-90

Aj v prípade T-80 sa v menšom počte vyskytuje staršia verzia BV z čias ZSSR. Výrazne väčšie zastúpenie majú stroje T-80U, ktoré sa vyznačujú lepšou vežou a reaktívnym pancierom Kontakt-5. V priebehu 90. rokov tieto tanky dostávali aj výkonnejšie motory s 1 250 koňmi a možnosť odpaľovať protitankové rakety 9M119M.

Najnovším ruským tankom na Ukrajine je T-90. Ten začal vznikať ešte počas Sovietskeho zväzu, ktorý na konci svojej existencie čelil hospodárskym problémom a obmedzoval zbrojársku výrobu. T-90 mal byť náhradou za všetky jestvujúce typy – T-64, T-72 i T-80.

Zjednotenie výzbroje i výroby malo priniesť nižšie náklady. T-90 vznikol vývojom z T-72 a mal výkonnejší motor, nový kanón a reaktívny pancier. Ku všetkým týmto úpravám sa však postupne dopracoval aj T-72, a tak sa T-90 nikdy výrazne početne nepresadil – a už vôbec nenahradil staršie typy. V očakávaní príchodu nového tanku T-14 Armata jeho výrobu začali úplne utlmať, no veľké zdržanie Armaty si vyžiadalo vznik modernizovaných verzií T-90.

Na Ukrajine sa objavila aj modernizácia, ktorá vznikla v poľných podmienkach. Ukrajinci už pred vojnou dostávali rakety Javelin a NLAW, ktoré útočia zhora na najslabší pancier tanku. Ruskí tankisti preto začali zhora na svoje tanky montovať rôzne kovové kliečky, ktoré mali priviesť raketu k výbuchu predčasne a tým ochrániť tank. Okrem toho, že sa ukázali ako absolútne neúčinné, tieto kliečky zvyšovali hmotnosť tanku, zvyšovaním jeho siluety prezrádzali jeho pozíciu a v prípade núdze komplikovali posádke opustenie vozidla.

Pásové a kolesové vozidlá

Okrem tankov nasadili Rusi do útoku aj množstvo ďalších obrnených vozidiel. Napriek známym nedostatkom bojových vozidiel pechoty BMP-1 a BMP-2 (najmä ich nízkej odolnosti proti moderným zbraňam), museli ísť do prvej línie aj tie. Nie je prekvapujúce, že približne 200 z nich bolo pri tom zničených. Rovnaký počet – približne 200 – bolo stratených aj ešte staršieho typu MT-LB. Ten bol vyvinutý ako ľahký ťahač a obrnený transportér vyzbrojený iba ľahkým gu-

ľometom. Jeho koncepcia bola taká, že do priamych bojov sa mal zapájať čo najmenej. Realita na Ukrajine je však iná.

Na Ukrajine slúžia aj výrazne modernjšie pásové stroje BMP-3. Tie majú vo veži vedľa seba kanóny kalibru 100 mm a 30 mm. Rusi prišli o niečo viac ako 50 z nich. Osobitnou kapitolou sú obrnené výsadkových vojsk. BMD-2 nesie kanón kalibru 30 mm a BMD-4 má túto zbraň spárovanú s druhým kanónom kalibru 100 mm podobne ako BMP-3. Oba stroje však majú iba tenký pancier, aby boli dostatočne ľahké a dali sa prepravovať lietadlami. Na Ukrajine ich však nasadili ako klasické pozemné bojové vozidlá. Táto taktická chyba vyústila do ich pomerne veľkých strát – zničených bolo asi 120 kusov.

Základným kolesovým vozidlom v ruskej výzbroji je osemkolesové BTR-80/82, ktoré vzniklo v roku 1985 ako náhrada za staršie stroje podobnej koncepcie. Prvá verzia nesie guľomet kalibru 14,5 mm v malej vežičke, druhá má väčšiu vežu s kanónom kalibru 30 mm. Ich masívne nasadenie viedlo k strate približne 200 kusov.

Nových kolesových vozidiel ako Tigr alebo Tajfun, ktoré už sú stavané ako odolné proti výbuchom mín (kategória MRAP), bolo na Ukrajine stratených dokopy približne sto. Objavili sa aj ľahké vozidlá Iveco LMV, ktoré Rusko nakúpilo v roku 2012 v Taliansku v počte 67 kusov. Ďalších 358 vyrobili v Rusku pod názvom Rys najmä pre vojenskú políciu. Na Ukrajine bolo zničených vyše 20 z nich.

Text: Miroslav Barič

BMP-3 zničený v Mariupole

Moderná obrnená technika

Aj západné štáty začali Ukrajinu dodávať obrnenú techniku. Po telefonáte s ukrajinským prezidentom Volodymyrom Zelenským sa austrálsky premiér Scott Morrison rozhodol vyhovieť jeho žiadosti o vojenskú pomoc a poskytnúť obrnené vozidlá Bushmaster. Ide o štvorkolesové stroje austrálskej výroby. Patria do kategórie MRAP, teda so zvýšenou odolnosťou voči výbuchom mín. Majú dĺžku 7,2 m a hmotnosť 15 400 kg. Okrem vodiča prepravujú deväť pasažierov. Výzbroj môže tvoriť guľomet kalibru 12,7 mm ale-

bo 40 mm granátomet. Do Európy ich prepravujú austrálske transportné lietadlá C-17. Do jedného z nich sa naraz zmestia štyri Bushmastery. V čase našej uzávierky ich prepravili dvadsať.

Po stretnutí so Zelenským v Kyjeve sľúbil dodanie 120 obrnených vozidiel aj britský premiér Boris Johnson. V tejto súvislosti sa spomínajú typy Foxhound a Mastiff. Oba patria do kategórie MRAP. Prvé je štvorkolesové a prepraví šesť ľudí, druhé je šesťkolesové a prepraví osem osôb.

..... Pripravil: Miroslav Barič

Ťažká technika pre Ukrajinu

Česko sa stalo prvou krajinou, ktorá dodala na Ukrajinu tanky. Išlo o stroje T-72, ktoré neboli modernizované a boli uložené v skladoch. Česká armáda používa modernizovanú verziu T-72M4CZ. Podľa českých médií odoslali na Ukrajinu 40 kusov týchto skladových tankov. Okrem toho Česi poskytli bojové vozidlá pechoty BVP-1, ktoré boli

taktiež zo skladov, pretože armáda našich západných susedov používa iba verziu BVP-2. S dodávkami ťažkých zbraní súhlasilo aj Nemecko. V jeho prípade ide o 56 kusov vozidiel Pbv-501 z výzbroje bývalej východonemeckej armády. Tie zodpovedajú vozidlám BVP-1. Vlastnila ich česká súkromná firma, no na vývoz bol potrebný nemecký súhlas.

Kamikadze dron

O krem inej pomoci poskytli USA Ukrajine aj sto dronov Switchblade. Prezývajú ich aj kamikadze drony, pretože na cieľ nevypúšťajú žiadne zbrane – samy sú zbraňou a cieľ ničia tým, že doň narazia. Vypúšťajú sa z tuby podobnej mínometu. Po vypustení dron vysunie krídla a vrtuľu v zadnej časti. Potom letí k cieľu, ktorý vyhľadáva pomocou kamery v prednej časti.

Switchblade existuje v dvoch verziách. Starší a menší model 300 bol určený na ničenie živej sily, delostrelectva či ľahkých vozidiel. Má dĺžku 50 cm, hmotnosť 2,5 kg a dolet 10 km. Switchblade 600 už dokáže ničiť aj obrnenú techniku. Má dĺžku 130 cm, hmotnosť 25 kg a dolet 40 km. Ukrajina dostala oba typy. Na používanie týchto dronov sa v USA vycvičila malá skupina ukrajinských vojakov, ktorá potom doma trénuje ďalších.

Termobarický raketomet

N ajrozšírenejším ruským raketometom je starý, no stále účinný BM-21 Grad používajúci strely kalibru 122 mm. Na Ukrajinu sa však objavila aj hrozivejšia zbraň TOS-1. Je to tiež raketomet, hoci skratka znamená ťažký plameňometný systém. Dôvodom je, že tento 30-hlavňový raketomet kalibru 220 mm môže používať strely s termobarickými hlavicami.

Zbraň je namontovaná na podvozku tanku T-72. Prvá verzia TOS-1 Buratino z roku 1988 mala dosah 3 500 m. V roku 2003 sa objavila verzia TOS-1A Solncepjk s 24 hlavňami, ale s dosahom 6 km, neskôr zvýšeným na 10 km. Niekoľko vozidiel aj s muníciou ukoristili Ukrajinci a už ich stihli použiť proti pôvodným vlastníkom.

Výsadok sa nekonal

R usko pred inváziou sústredilo v Čiernom mori flotilu výsadkových lodí. Okrem tých, čo tam už boli, koncom januára presunulo šesť lodí z Baltskej a Severomorskej flotily. Panovali obavy, že by tieto plavidlá mohlo použiť na obojživelný útok na Odesu. Potom však prišiel 24. marec. V prístave Berďansk v Azovskom mori prebiehalo vykladanie vojenského materiálu zo skupiny výsadkových lodí, keď nastala explózia. Loď Saratov triedy Aligator úplne zhorela a klesla na dno vedľa móla. Požiare zničili aj časť vyloženého materiálu a poškodili dve výsadkové lode triedy Ropucha, a to Cezar Kunikov a Novočerkassk.

Saratov mal dĺžku 113 metrov a celkom naložený mal výtlak 4 700 ton. Posádku tvorilo 55 námorníkov. Kapacita lode bola 300 až 400 vojakov, 20 tankov alebo 40 bojových vozidiel pechoty. Podľa ukrajinských zdrojov ho zničili balistickou raketou Točka-U. Do úvahy však pripadá aj možnosť výbuchu lode pri neopatrnom vykladaní munície. Po tomto debakli sa Rusko očividne vzdalo plánov na výsadok a oddiely námornej pechoty nasadilo do boja ako klasické pozemné jednotky.

Nemecko masívne zbrojí

R uský útok na Ukrajinu vyvolal veľké zbrojenie aj v iných európskych krajinách. Nemecko, ktoré dlho zanedbávalo svoju obranu, napríklad kúpi americké lietadlá F-35 a vôbec prvýkrát vo svojej histórii si obstará aj ozbrojené drony. Ide o 140 izraelských strojov Heron TP, za ktoré zaplatí 165 miliónov dolárov.

Heron TP je exportné označenie dronov IAI Eitan. Stroje majú rozpätie 26 m a dĺžku 14 m. Maximálna rýchlosť je 407 km/h,

dolet je 7 400 km a vytrvalosť vo vzduchu viac ako 30 hodín. Výškový dosah je 14 000 m. Heron TP má maximálnu vzletovú hmotnosť 5 400 kg, z toho nosnosť nákladu je 2 700 kg.

Nemecko zvažuje aj nákup izraelského protiraketového systému IAI Arrow 3 za 2,2 miliardy dolárov. Tri radary by pokryli celé územie Nemecka, ale aj jeho susedov. Poľsku by tak napríklad stačilo kúpiť len rakety Arrow 3 a o ich navádzanie by sa postarali nemecké radary.

Víťazstvo s talianskymi partizánmi

„Do Ríma k talianskym partizánom sme zbehli piati. Malo nás byť o jedného viac. Ten šiesty však zradil,“ spomenul si na dramatický 7. február 1944 účastník protifašistického odboja v Taliansku František Marek, ktorý si tohtoročný Deň víťazstva nad fašizmom pripomenie vo veku 102 rokov.

Na fašizmus, a aj na totalitný režim na Slovensku, bol však nazúrený ešte doma. „Tiež naši gardisti robili zvrhlosti. Chytali Židov, posielali ich do koncentrákov a delili si ich majetok. Alebo odchyľovali ľudí, čo mali okuliare či židovský nos. Taký musel stiahnuť nohavice, ukázať, či nie je obrezaný, či nie je Žid. Volali to švancparáda. Strašne sa mi to hnusilo. Nehovoriac o tom, že ako človeku s okuliarmi sa to stalo aj mne, hoci pochádzam z katolíckej rodiny.“

Mal talent na reči. Okrem nemčiny a maďarčiny ho mamička z Poľska priučila taliančine. Na fronte sa rýchlo zžil tiež s ruštinou. „Boli sme súčasťou okupačných vojsk, no domáci, tak strašne trpiaci, mali predsa len prijateľnejší vzťah k nám ako k Nemcom. Veď aj ja som sa im snažil posunúť niečo z nášho proviantu. Keby v dedine Slepianka pri Minsku ešte niektoré rodiny z tej doby žili, možno by si na to aj spomenuli...“

Rímske učiteľky

Keďže koncom leta 1943 sa morálny stav jednotiek vojnovnej Slovenskej republiky prudko zhoršoval, Nemci ich na východnom fronte vnímali ako nepoužiteľné. Rozhodli sa využiť Slovákov na opevňovacie práce v Taliansku. Preveľená 2. pešia divízia, reorganizovaná na 2. technickú brigádu, mala tri tisíce mužov. Potom sa z brigády stala 2. slovenská technická divízia a jej stav narástol až na 7 000 vojakov. Od novembra 1943 stavala opevnenia pre nemecké vojská. S hlavným veliteľstvom v Imole, spočiatku pri Ravenne alebo Faenze, no tiež južne v blízkosti Ríma, s postupujúcim frontom už len na severe.

„V Taliansku som bol opäť proviantný účtovník. Pred dezerciou som preto naložil nákladiak plný potravín aj pre nás, aj pre partizánov. Auto zabezpečil garážmajster Jožo Rozbora, ktorý znefunkčnil ostatné autá. Janko Filip z Trnavy, vojak z povolania, bol výkonný roty a z pokladne zobral 32-tisíc lír. No a Ján Blažo, tiež z Trnavy, natankoval ako skladník plné nádrže pohonných látok. Ako posledný s nami dezertoval Julio Novoroľník zo Spišskej Belej,“ vyťahuje pán Marek,

Rodák z Košíc, ktorý žije v Žiline, ako prvú spomenie rehoľnú sestru predstavenú, ktorá ich po dezercii k partizánom viedla do bezpečia útrob rímskych katakomb pod kostolom sv. Priscily. „Viete, mohol by som sa tváriť ako veľký hrdina. Lenže ja sa vám priznám, že po tom strašnom strese, a po hustej slepačej polievke, ktorou nás tá mníška ponúkla, som to veruže nestihol - a ušlo mi aj do nohavíc...“ so smiechom sa pobavil na dávnej príhode, hoci vtedy mu do smiechu naozaj nebolo. Našťastie, vojenské uniformy museli aj tak vyzliecť a sestričky pre nich mali nachystaný civilný odev.

Aleje popravených antifašistov

„Keď som sa vyučil za elektrotechnika u židovského podnikateľa Maxa Aurebacha v Žiline, ktorého som si veľmi vážil, on sám mi pomáhal s odkladom na nástup do armády. Ešte dva roky som

študoval elektrotechniku v Bratislave na Vyššej štátnej priemyselnej škole a potom som nastúpil na miesto odborného učiteľa v Žiline.“ Ďalšie žiadosti o odklad však už nepomohli. Dňa 30. novembra 1942 narukoval k Automobilovému práporu 4 v Nitre. „V Krškanoch som absolvoval vojenský vodičský kurz aj kurz proviantného účtovníka.“ Ich útvár bol nasadený v rámci Zaisťovacej divízie v dnes bieloruskom Minsku. „Na východnom fronte som striedal kolegu na pozícii proviantný účtovník. Išli sme na trase Bratislava – Varšava – Brest – Baranoviči a Minsk. Po stanicích bolo povešané celé strašné aleje Sovietov. Na výstrahu. Za krk, za nohy. Aj aj s ceduľkami, na ktorých bolo napísané komisár, partizán a podobne. Tá cesta vo mne vzbudila strašné jedy. Strašný hnev, ako tam Nemci zaobchádzali s ľuďmi. Vedel som, že proti nim musím bojovať aj ja.“

vtedy desiatnik, z pamäti mená dávnych kamarátov. Pamätá si aj meno toho, ktorý ich udal. Volal sa Miloš. „Bol z Liptovského Mikuláša.“ Potom mávol rukou, ale predsa len znechutene dodal: „Doteraz neviem, prečo to urobil...“

Keď ich zradca oznámil, mali už 50-kilometrový náskok. Prenasledovatelia ich nedostihli aj preto, lebo zabľúdili. „Julo Novoročník tú približne 100-kilometrovú cestu od našej posádky vo Frosinone až do Ríma poznal veľmi dobre. Chodieval tam najskôr aj s poľským sprievodcom, ktorý mu bol pridelený. Ako šofér privážal každý týždeň poľnú poštu. No a tam sa pri pohári vína zoznámil s dievčatami, ktoré sa mu veľmi páčili. Tie ho zase zoznámili s dvoma staršími učiteľkami, čo vedeli aj po nemecky. Na niektorom z ďalších stretnutí priviedli aj chlapov. Julo, samozrejme, nevedel, že sú to partizáni. Preverovali si ho. Potom mu dali ponuku na zbehnutie. My sme sa pridali.“

Trikrát väznený

Bol 7. február 1944, Rím oslobodili Spojenci 4. júna – ale František Marek padol už 1. marca do zajatia. „Gestapo zaistilo z našej skupiny okolo pol stovky partizánov.“ Hrozilo mu obvinenie zo špionáže a zo strany Nemcov krutý trest. Mal však šťastie. Volalo sa Ondrej Marek. Bol to major, vojenský prokurátor slovenskej armády – a jeho bratranec. Františka Mareka, ktorý bol od 16. marca do 4. júla v zaisťovacej väzbe v brigádnej poľnej väznici, Nemcom napriek ich žiadosti nevydal. Poľný súd 2. technickej divízie ho odsúdil len na dva roky zostreňného žalára s odkladom nástupu trestu až po demobilizácii. Za spreneveru a zbehnutie. Pritom za zbehnutie k nepriateľovi mohol dostať trest smrti. Po návrate k jednotke však opäť spolupracoval s partizánskou skupinou Matteotti vo Fratte. „Dodal som im zbrane, dali mi na to aj potvrdenie.“ Udali ho. Od 2. do 23. decembra ho väznili v Carteolone. Práve za podozrenie že pomáhal vyzbrojovať partizánov. Opäť zapracoval bratranec. No tretíkrát už to bolo naozaj vážne. Zaistili ho Nemci, a to pre podozrenie zo špionáže. V milánskej väznici San Vittore bol zatvorený od 29. januára do 8. apríla 1945. Tam sa stal z pôvodne proviantného účtovníka roznášač stravy: „Bolo to vďaka

Pamätník talianskych partizánov pred jednou z historických mestských brán v severotalianskej Bologni patrí tak trochu aj pamiatke ich slovenských spolubojovníkov

tomu, že som vedel po taliansky aj po maďarsky. Bolo tam totiž aj dosť zaistených Maďarov. Tlmočil som.“ Keď 25. apríla vypuklo povstanie v Lombardii a oslobodili aj väznicu v Miláne, veruže sa k talianskym povstalcem pripojil do tretice.

Parpanese, Ombriane, Stradella

Vojenský historik Václav Štefánský v publikácii *Slovenskí vojaci v Taliansku 1943 – 1945*, ktorú vydala Vydavateľská a informačná agentúra MO SR v roku 2000, uviedol, že z 2. technickej divízie v Taliansku dezertovalo približne až 1 500 Slovákov (s tými čo prešli v záverečnej fáze vojny, ich bolo až 2 000). Niektorí sa skrývali, niektorým sa podarilo ujsť do Juhoslávie a bojovať v radoch tamjších partizánov, viacerých zatkli a väznili. Stovky z nich však bojovali po boku talianskych partizánov. Dramatický bol napríklad boj zbehutej rotu kapitána Martina Bačka pri prekračovaní autostrády Via Emilia a obsadení dediny Parpanese, kde padli piati Slováci a tridsiatich zajali. Rota sa však napokon z obklúčenia prebila. Spomeňme aj boje pri Ombriane, kde skupina kapitána Valacha prepadla nemeckú kolónu, zajala 120 Nemcov a získala šesť nákladných áut, dva motocykle aj zbrane s municiou. Významné bolo zajatie nemeckej delostreleckej jednotky pri Casalpustelengo. Bývalí príslušníci slovenského poľného bitúnku pod velením por. Ba-

biaka spolu s talianskymi partizánmi dokonca zajali v priestore Ravellina 140 nepriateľských vojakov. No a 25. apríla 1945, práve v deň vypuknutia Talianskeho národného povstania, sa spolu s 26 slovenskými vojakmi v bojoch o horskú dedinu Monte Beccaria južne od Milána osobitne vyznamenal vojak Vendelín Boško z Bodinej. Slováci bojovali napríklad aj o Stradellu, San Nicolo, Piacenzu, Cremu, Santa Cristinu a ďalšie dediny či mestá.

Čs. politici (Čs. národný výbor v Miláne atď.) a viacerí dôstojníci sa začiatkom roka 1945 usilovali vytvoriť v Taliansku samostatnú čs. partizánsku brigádu, ale pre dynamický spád udalostí sa to už nepodarilo. Američania a Briti spolu s talianskymi povstalcami postupovali rýchlejšie. Keď 2. mája 1945 vstúpili Spojenci do Milána, 2. slovenská technická divízia sa krátko predtým premenovala na 1. čs. divíziu v Taliansku. Jej veliteľ pplk. Jaroslav Kmicikievič sa spolu so štábom dali k dispozícii Spojencom. Prineskoro. Divízia už nijaké bojové úlohy nedostala. Na prelome júla a augusta sa postupne ôsmimi železničnými transportmi vrátila do vlasti. Spolu s ňou aj desiatnik František Marek, ktorý má oficiálne uznanú odbojovú činnosť v Taliansku od 4. februára 1944 do 5. mája 1945.

„Taliani si nás vážili viac ako tu doma, kde na nás po roku 1948 neštekol ani pes – a aj my sme boli radšej potichu,“ uviedol vojnový veterán, ktorému minister obrany Jaroslav Naď v januári pri príležitosti jeho 102. narodenín udelil vojenské vyznamenanie – Pamätnú medailu ministra obrany 3. stupňa (bronzovú). No a pri našom stretnutí o mesiac neskôr dodal: „Mal som však to šťastie, že po vojne som sa ešte párkrát do Sv. Priscily v Ríme vrátil. Vyobľímali sme sa, bola to paráda – a bola aj slepacia polievka.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a Vojenský historický ústav

Prechod slovenských vojakov na stranu talianskych partizánov v priestore Oltrepo Pevese, apríl 1945

Laureáti u prezidentky

Prezidentka a hlavná veliteľka Ozbroyených síl SR Zuzana Čaputová prijala 12. apríla laureátov ceny Vojenský čin roka 2020. Ministerstvo obrany ocenenia slávnostne odovzdalo 12. novembra lanského roku, ale pandemická situácia umožnila prijatie laureátov u prezidentky SR až teraz. Zuzana Čaputová vyzdvihla nezištnosť skutkov, ktorými sa preukázali príslušníci OS SR, ale aj priatelia armády. Príbehy ocenených podľa nej svedčia o tom, že vojaci sa okrem úsilia o suverenitu a bezpečnosť angažujú aj v iných oblastiach. Cenu Vojenský čin roka za rok 2020 vlani získali Ladislav Parma, Viktor Frančiak, Ondrej Hlavatý a kolektív 1. protiletadlovej raketovej skupiny, Radek Belan, Richard Koky a nadporučík z 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline.

Foto: Ivan Kelement

■ Veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach absolvoval v apríli cestu do Českej republiky. V Olomouci sa stretol s veliteľom Pozemných síl Armády Českej republiky generálmajorom Ladislavom Jungom. Jedným z hlavných bodov ich rokovania bolo novovznikajúce účelové zoskupenie enhanced Vigilance Activities (eVA), ktorého vedúcou krajinou bude práve Česká republika.

■ Ozbroyené sily Slovenskej republiky postupne do palebných postavení presunuli systémy protivzdušnej obrany tak, aby pokryli čo najväčšiu časť slovenskej východnej hranice. Technické prostriedky prieskumu, vrátane siete radarových stanovišť, 24 hodín denne monitorujú vzdušný priestor nad našou hranicou s Ukrajinou.

■ V rámci prípravy a plánovania cvičenia Slovak Shield 2022 príslušníci 2. mechanizovanej brigády vykonali komplexný štábný nácvik s cieľom overiť správnosť a realnosť stálych operačných postupov a zároveň zdokonaľiť a zjednotiť činnosť plánovacieho procesu štábu.

■ Úrad vojenského letectva MO SR v spolupráci s Výcvikovou organizáciou pre riadiacich letovej prevádzky AOS v Liptovskom Mikuláši uskutočnil pravidelné ročné teoretické preskúšanie vojenských riadiacich letovej prevádzky.

■ Vojaci a zamestnanci Základne nepotrebného majetku Nemecká usporiadali finančnú zbierku pre občanov Ukrajiny, ktorí boli nútení opustiť svoju domovinu. Získané finančné prostriedky použili predovšetkým na zakúpenie potrieb pre najmladších, ako detské potraviny, plienky a detské hygienické potreby.

■ Pozemné sily hostili záverečnú koordinačnú konferenciu k cvičeniu Slovenský štít 2022. Cieľom konferencie, na ktorej sa zúčastnili aj zahraniční partneri z Českej republiky, Maďarska a Spojených štátov, bola finalizácia plánovacieho procesu a záverečná koordinácia prípravy cvičenia.

■ 4. apríla ocenil veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach pamätnou plaketou veliteľa brigády bojového zabezpečenia v Trenčíne plukovníka Jozefa Ševčíka, zároveň aj veliteľa RSOM Support HQ, za kvalitné plnenie úloh počas cvičenia SABER STRIKE 2022.

■ Slovenskí vojaci v operácii Predsunutá prítomnosť - Lotyšsko zorganizovali finančnú zbierku pre deti na oddelení detskej onkológie a hematológie Detskej fakultnej nemocnice v Košiciach.

■ Príslušníci Základne nasaditeľných KIS v Ružomberku zorganizovali finančnú a potravinovú zbierku pre občianske združenie Chudobní a deti - Ukrajina. Vyzbierané prostriedky odovzdali starostovi obce Ondavské Matiašovce.

■ Na Zelený štvrtok slávil ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek spolu s kňazmi, diakonmi a veriacimi Ordinariátu a miestnej farnosti sv. Jozefa svätú omšu svätenia olejov Missa Chrismatis v katedrále svätého Šebastiána v Bratislave. Po omši ocenil spolupracovníkov, ktorí sa významnou mierou zaslúžili o rozvoj katolíckej duchovnej služby v podmienkach Ozbroyených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky Pamätnou medailou sv. Šebastiána.

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2022

Kategórie: 1. OS SR vo fotografii
2. Život vojaka
3. Voľná tvorba

Galéria MIL 2022

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok
12. október 2022

osveta.mil.sk   personal.mil.sk

Rezort obrany opätovne vyzýva verejnosť, aby nerealizovala prelety bezpilotnými diaľkovo riadenými prostriedkami nad vojenskými objektmi a infraštruktúrou. Od 28. februára je v tejto súvislosti zakázané vyhotovovať akékoľvek audiovizuálne záznamy. Vojenská polícia už zaistila dôkazový materiál a vypátrala osoby, podozrivé z páchania takéhoto konania v posádke Nitra. Ministerstvo obrany SR vzhľadom na zvýšenú úroveň bezpečnostných opatrení požaduje pre páchatel'ov exemplárny trest. Zároveň žiada zástupcov médií, aby rešpektovali bezpečnostné opatrenia vojenských útvarov a zariadení.

Študenti AOS excelovali

Vysoká škola pozemného vojska Nicolae Bălcescu Land Forces Academy v rumunskom Sibiu zorganizovala formou súťaže 27. medzinárodnú študentskú konferenciu SECSAFT 2022. Zúčastnili sa na nej študenti z 13 krajín. Spomedzi 338 súťažných vedeckých prác bola najlepšia študentka 4. ročníka Katedry informatiky AOS (študijný program Vojenské spojovacie a informačné systémy) voj. 1. st. Bianca Badidová s prácou Applications of Neural Networks in Data Communication Analysis, ktorá sa stala absolútnou víťazkou. Mimoriadne úspešne si počínali študenti 3. ročníka z Katedry strojárstva AOS (študijný program Zbraňové systémy, zbrane a ich časti) v sekcii Technical Sciences. Vojak 1. st. Jakub Handzilko získal 1. miesto so súťažnou prácou Unmanned Screw Drive Vehicle. Tretie miesto obsadil vojak 1. st. Jakub Kolečár s prácou Creation of 3D Model of PT-Mi-Ba-III in CAD.

Dovoľujeme si Vás pozvať
na
pietny akt kladenia vencov pri príležitosti
80. výročia operácie
ANTROPOID
a
28. ročníka
Memoriálu Jozefa Gabčíka,
cross I I km
sobota 28. mája 2022 o 09:30 hod.,
pamätník Jozefa Gabčíka, Poluvsie.

Program : 09:30 pietny akt kladenia vencov J. Gabčíka, Poluvsie
10:10 štart memoriálu J. Gabčíka
10:45 statické a dynamické ukážky silových zložiek

Ing. Miroslav NECPAL   **podplukovník Ing. Miroslav MODROCKÝ**
prezident asociácie   zastupujúci veliteľ
5. pluku špeciálneho určenia Žilina

905. centrum špecializovanej bojovej podpory Nováky

905. centrum špecializovanej bojovej podpory Nováky v rámci organizačných zmien Ozbrojených síl SR vzniklo 1. novembra 2021 reorganizáciou Národného centra EOD a RCHBO Nováky. Od roku 2014 bolo priamo podriadeným útvarom Strategického centra krízového manažmentu Generálneho štábu OS SR. 1. novembra 2021 ho priamo podriadili 91. ženijnému pluku v Seredi.

905. CŠBP Nováky naďalej plní úlohy po svojom predchodcovi. Stalo sa výcvikovým a školiacim zariadením rezortu ministerstva obrany pre pyrotechnikov, špecialistov EOD, odborný muničný personál na práce s výbušninami a muníciou, a tiež špecialistov RCHBO na prácu s reálnymi chemickými látkami s autorizáciou na vydávanie oprávnení. Je autorizovaným pracoviskom na výrobu a nakladanie s reálnymi chemickými látkami. Bude aj naďalej vykonávať analýzy toxických chemických látok a tvorbu operačných postupov na

obnovu bezpečnosti pre rezort obrany a orgány štátnej správy a samosprávy.

Symboly znaku zostávajú nezmenené, zmenil sa iba pôvodný názov v hlave znaku na nový „905. centrum špecializovanej bojovej podpory Nováky“, zverejnený v nariadení ministra obrany SR o priznaní znakov.

Popis znaku:

Znak má tvar gotického štítu s čiernou bordúrou; na zelenej ploche v ľavej polovici je umiestnená letecká bomba zlatej (žltej) farby so štyrmi striebornými (bielymi) bleskami a v pravej polovici je laboratórna skúmavka striebornej (bielej) farby.

V hlave znaku je v troch riadkoch veľkými striebornými (bielymi) písmenami uvedený názov vojenského útvaru 905. CENTRUM ŠPECIALIZOVANEJ BOJOVEJ PODPORY NOVÁKY.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Ruská intervencia a porážka revolúcie v Uhorsku roku 1849

Popri troch výpravách slovenských dobrovoľníkov v meruôsmych rokoch, ktoré boli predmetom predchádzajúcich častí seriálu, sa na území Uhorska odohrali aj dôležité vojenské operácie a bitky medzi cisárskou armádou a honvédsym (vlastibraneckým) vojskom, ktoré vyvrcholili porážkou revolúcie v Uhorsku v dôsledku intervencie ruských vojsk.

Zloženie zbraní uhorskej revolučnej armády pred velením ruskej armády
13. augusta 1849 pri Világóši

Honvédske vojsko podniklo na jar 1849 masívnu ofenzívu proti cisárskym silám v hornom Uhorsku. Už 24. marca 1849 honvédske plukovník Ľudovít Benický zaútočil pri Lučenci na tam dislokované cisárske jednotky v sile zhruba 600 mužov, väčšinu cisárskych vojakov zajal, ostatných rozhнал. O týždeň neskôr prenikavo zvíťazil ďalší honvédske plukovník Andrej Gáspár v bitke pri Hatvane, za čo ho vymenovali za generála. Nasledovali ďalšie víťazstvá honvédov v bitkách pri Tápiobicske (4. apríla) a Isaszegu (6. apríla).

Krvavá bitka v Tekove

V priebehu prvej polovice apríla sa nový hlavný veliteľ honvédskej armády generál Artúr Görgei cez Vacov (Vác) a Šahy presunul s troma armádnymi zbormi do priestoru stredného Hrona, ktorý prekročil pri Leviciach. Dňa 19. apríla 1849 sa pri Tekovských Lužanoch (vtedy Veľké Šarluhy) odohrala jedna z najkrvavejších bitiek jarného ťaženia, v ktorej honvédi na hlavu porazili viacero cisárskych brigád v sile 18-tisíc mužov pod velením podmaršala Ludwiga Wohlgemutha. V bitke prišli honvédi

o 700 mužov, no straty cisárskeho vojska predstavovali okolo dvetisíc padlých a zajatcov.

V nasledujúcich dňoch honvédske zbory obsadili Banskú Štiavicu a úspešne postupovali aj smerom na Komárno, ktoré dlhodobo dobývalo a ostreľovalo cisárske vojsko. Po zneškodnení cisárskych pozícií na pravom brehu Dunaja sa honvédi prepravili cez rieku, zmietli obliehajúce

cisárske jednotky a prinútili ich ustúpiť až k Rábu (Győr). Revolučné vojsko obsadilo Pešť a úspešne napredovalo aj v Sedmohradsku.

Do konca jari sa honvédom podarilo obsadiť takmer celé Uhorsko s výnimkou niekoľkých pevností a pohraničných oblastí. Najväčším úspechom bolo však oslobodenie Budína. Hoci Görgei preferoval vpád do Rakúska a rozhodnú porážku maršala Alfreda Windischgrätza, uhorská vláda na čele s Ľudovítom Kossuthom rozhodla, aby sa hlavným cieľom stal Budín. A tak Görgei, ktorý sa stal začiatkom mája aj uhorským ministrom vojny, začal 4. mája obliehať Budínsky hrad; po troch týždňoch ho honvédske vojsko dobylo mohutným útokom 21. mája.

Výmena veliteľov

Po týchto bojových neúspechoch cisárskeho vojska bol maršal Windischgrätz odvolaný z postu hlavného veliteľa cisárskej armády v Uhorsku a vo funkcii ho nahradil generál poľný zbrojmajster Ludwig von Welden. Ale ani on nedokázal skonsolidovať cisárske sily a tak ho začiatkom leta vystriedal generál poľný zbrojmajster Julius von Haynau, ktorý sa vďaka krutosti aj voči civilnému obyvateľstvu smutne preslávil pri potlačení povstania v Lombardsku, za čo si vyslúžil pomenovanie hyena z Brescie.

Hlavný veliteľ honvédskej armády Artúr Görgei na čele husárskeho útoku pri Komárne 2. júla 1849, pri ktorom utrpel vážne zranenie

Jarnú ofenzívu honvédov úspešne zavŕšilo oslobodenie Budína 21. mája 1849

Generál Haynau po nástupe do funkcie hlavného veliteľa začal na konci júna razantnú ofenzívu proti honvédskej armáde. Jeho protivník honvédske podmaršal Görgei sa rozhodol zastaviť tento nástup pri dolnom Váhu ešte pred príchodom ruských intervenčných vojsk. V júni 1849 sa odohrali dve väčšie bitky pri Žihárči a Peredi (dnes Tešedíkovo), v ktorých však honvédske vojsko utrpelo porážku.

V bojoch v okolí Komárna začiatkom júla 1849 bol Görgei, ktorý osobne viedol jazdecký útok, ranený do hlavy, čo mu znemožnilo riadiť poslednú fázu bojov v oblasti Dunaja a Váhu. V zložitej politickej a vojenskej situácii, v ktorej sa v tom čase nachádzala uhorská revolúcia, Ľudovít Kossuth zbavil Görgeia funkcie hlavného veliteľa honvédskej armády, a 4. júla 1849 sa sám Görgei zriekol aj funkcie ministra vojny. Naďalej však zostal veliteľom hornodunajskej armády. Príčinou zmien boli najmä názorové nezhody týchto dvoch maďarských predstaviteľov.

Dohoda cisára s cárom

Ešte 21. mája 1849 si cisár František Jozef na osobnom stretnutí s cárom Mikulášom I. vo Varšave zabezpečil vojenskú pomoc Ruska proti revolúcii v Uhorsku. Intervencia ruskej armády pod velením maršala Ivana Fiodoroviča Paskeviča (Paskieviča) v júni výrazne zmenila strategickú situáciu v neprospech uhorskej revolúcie. Jednoznačne to naznačoval už samotný pomer síl; v radoch uhorského honvédskeho vojska bojovalo približne 150 000 mužov, proti nim stála cárska ruská armáda v počte 200 000 vojakov a rakúska cisárska armáda v počte 170 000 vojakov.

Hlavné sily ruského vojska na čele s kniežaťom Paskevičom vstúpili na územie dnešného Slovenska cez Duklianský priesmyk 17. júna a 24. júna obsadili Košice, ďalšie jednotky súčasne postupovali cez Oravu a Spiš do vnútra krajiny. Početné ruské vojská prekro-

čili vo viacerých smeroch aj východne hranice Uhorska v oblasti Sedmohradska. Po masívnom ruskom zásahu nastal na uhorských bojiskách zásadný obrat v prospech Habsburgovcov.

Cieľom bojovej činnosti honvédskej armády v záverečných fázach uhorskej revolúcie bola snaha otvoriť si cestu k riekam Tisa a Maroš (Mureș), kde sa podľa rozhodnutia uhorskej vlády mali sústrediť jednotlivé zbory. Neúspešné pokusy hornodunajskej armády preraziť obklúčenie malo za následok, že ústupová cesta bola možná len po ľavom brehu Dunaja, kde sa nachádzali ruské vojská.

Po posilnení posádky Komárna a po bojových stretoch s ruskými jednotkami pri Vacove Görgei urýchlene ustupoval veľkým oblúkom cez Lučenec, Rimavskú Sobotu a Miškovec (Miskolc) k Tokaju a Aradu, kam dorazil 9. júla. Zatiaľ na východnom a strednom Slovensku pokračovali menšie bojové potýčky medzi honvédm i ruskými i cisárskymi vojskami.

Silnému náporu ruskej a cisárskej armády už roztrieštené uhorské sily nedokázali odporovať. Až v krajnej núdzi – na sneme v Segedíne (Szeged) 28. júla 1849 – prisľúbila Kossuthova vláda nemaďarským národom rovnoprávnosť, ale táto ponuka, vzhľadom na predchádzajúci maďarský národnostný šovinizmus vládnuvich kruhov, zostala bez odozvy.

Po porážke honvédskeho zboru na čele s generálom Jozefom Bemom v bitke pri Temešvári (Timișoara) zložilo jadro uhorskej armády vedené Görgeiom v počte necelých 12 500 mužov 13. augusta 1849 pri Világoši (dnes Širia) pri Arade zbrane pred ruským generálom pruského pôvodu Theodorom Rüdigerom. V nasledujúcich dňoch kapitulovali aj ostatné honvédske vojská dislokované najmä v Sedmohradsku.

Posledná posádka uhorského vojska pod velením generála Juraja Klapku v sile 30-tisíc mužov, ktorá udatne brá-

nila Komárno, kapitulovala až 3. októbra 1849 pod zárukou slobodného odchodu.

Kruté represálie

Po porážke revolúcie v Uhorsku nasledovala pod dohľadom veliteľa cisárskeho vojska generála Haynaua krutá retribúcia. Vojenské súdy v mene cisára Františka Jozefa vynášali denne rozsudky smrti. Dňa 6. októbra, popravili v sedmohradskom Arade 12 honvédske generálov a jedného plukovníka, do historického povedomia sa zapísali ako aradskí mučeníci. V ten istý deň bol v Pešti popravený aj niekdajší uhorský ministerský predseda gróf Ľudovít Batthyány, a to napriek tomu, že začiatkom októbra 1848 sa stiahol z verejného života a na odboji sa už nezúčastnil.

Celkovo bolo popravených 114 osôb a 1 765 ľudí odsúdili na dlhoročné väzenie. Mnohým skonfiškovali majetok. Represálie boli také rozsiahle, že generál Haynau sa stal symbolom cisárskej krvavej pomsty na dlhé desaťročia. Desiatitisíce radových honvédov a príslušníkov národných gárd či domobraneckých geríl násilne odvedli do radov cisárskej armády.

Vojnové straty počas revolúcie v Uhorsku v meruších rokoch sa nedajú presne vyčíslieť. Dôvodom je skutočnosť, že od jesene 1848 sa tu rozšírila epidémia cholery, ktorá zdecimovala nielen civilné obyvateľstvo, ale aj rady vojska. Podľa odhadov predstavovali straty uhorskej revolučnej armády okolo 40-tisíc mužov; cisárske straty spolu s obeťami cholery predstavovali približne 30-tisíc mužov. Ruskú intervenčnú armádu stála pomoc spriatelenej Rakúsku údajne dovedna 13 554 životov, z toho 856 vojakov padlo v boji alebo bolo zranených, a takmer 12 700 ruských obetí si vyžiadala cholera epidémia.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Cisársky generál Haynau (vľavo) a ruský maršal Paskevič

V prostredí silnej konkurencie

Plukovníčka Zuzana Kraushuberová po 32 rokoch vo vojenskej uniforme a štrnástich rokoch vo veliteľských funkciách pôsobí od 1. decembra 2021 v pozícii náčelníčky kancelárie náčelníka Generálneho štábu OS SR.

Ako veliteľka Brigády bojového zabezpečenia Trenčín ste velili v rokoch 2018 – 2019 spolu 1 800 vojakom, neskôr ste boli náčelníčkou odboru logistiky pozemných síl, kde ste mali 32 vojakov a 6 civilov. Koľkých riadite teraz?
V kancelárii máme osem profesionálnych vojakov a päť občianskych zamestnancov.

V predchádzajúcom období ste plnili aj úlohy zástupcu veliteľa pre logistickú podporu v rámci mnohonárodného cvičenia Slovenský štít, boli ste predsedníčkou certifikačného tímu pre logistickú jednotku vyčlenenú do cieľov spôsobilosti NATO, ako veliteľka ste pochodovali na čele brigády bojového zabezpečenia pri slávnostnej prehliadke v Banskej Bystrici. Počas najväčšieho nasadenie vojakov proti pandémie Covid-19 v rámci operácie Spoločná zodpovednosť ste boli zástupkyňou náčelníka štábu pre podporu. Čo z toho najviac prispelo k tomu, že ste dostali ponuku na svoju aktuálnu pozíciu?

Vnímam to ako ocenenie celej mojej doterajšej práce. Je to prejav veľkej dôvery nadriadených, ktorý si mimoriadne vážim, zároveň to vnímam ako obrovský záväzok a zodpovednosť.

Je zložitejšie veliť brigáde alebo riadiť kanceláriu náčelníka generálneho štábu?

Každá práca má iné špecifiká. Keďže som postupovala v riadiacich funkciách priebežne, rozširoval sa iba obsah pôsobnosti a počet osôb, ktoré som mala v zodpovednosti. Hoci počet mojich podriadených narastal, vnímala som to vždy ako kontinuálny krok v rámci mojej vojenskej služby. Teraz som v celkom novom prostredí. Obklopená novými ľuďmi riešim nové povinnosti a hektické obdobie. Som však v kolektíve, v ktorom všetci vykonávajú svoju prácu profesionálne a s osobitým prístupom, kde je popri profesionalite aj vysoká miera osobného nasadenia, lojalita a srdce. Môžem sa spoľahnúť na ich podporu, čo si veľmi vážim. Spolu robíme všetko pre to, aby sa rovnako náčelník generálneho štábu a jeho zástupcovia mohli na nás spoľahnúť.

V čom spočíva vaša práca?

Kancelária náčelníka generálneho štábu zabezpečuje koordináciu plnenia úloh, ktoré ozbrojeným silám vyplývajú z rozhodnutí náčelníka generálneho štábu, jeho vojenskej rady a hlavnej riadiacej rady. Tiež plníme koordináčne a ďalšie úlohy vyplývajúce z rozhodnutí kolégia ministra obrany, uznesení národnej rady a zo záverov rokovaní jej výborov, rovnako tak z uznesení vlády či Bezpečnostnej rady Slovenskej republiky. Ide teda

o koordináciu, plánovanie, monitorovanie a vyhodnocovanie vnútorných a vonkajších úloh generálneho štábu a usmerňovanie vnútornej činnosti kancelárie. Okrem toho spracúvame a vyhodnocujeme základné plánovacie dokumenty a úlohové listy náčelníka generálneho štábu.

V roku 2013 ste sa stali prvou veliteľkou útvaru a prevzali ste zodpovednosť nad 500 vojakmi v Dopravnom prápore Hlohovec. V čom spočíva dynamika vášho kariérneho postupu?

Môžem doplniť, že v Dopravnom prápore v Hlohovci som predtým od roku 2009 pôsobila ako náčelníčka štábu a od roku 2011 ako zástupkyňa veliteľa útvaru. Áno, v roku 2013 som bola ustanovená do pozície veliteľky dopravného práporu a povýšená do hodnosti podplukovník. Po reorganizácii som dostala dôveru a stala sa druhýkrát veliteľkou samostatného útvaru. Bol to Prápor podpory velenia Pozemných síl OS SR v Trenčíne.

V pozícii veliteľky práporu, brigády a aj náčelníčky kancelárie NGŠ ste boli ustanovená ako prvá žena v histórii. Čo vás motivovalo bojovať a presadiť sa?

Žiadna cesta nie je jednoduchá. Bola som však vždy presvedčená, že aj žena môže svojou vytrvalosťou, disciplínou a sebareflexiou postupovať v takom

náročnom prostredí, akým ozbrojené sily sú. Verím, že postupne sa otvára cesta k vyšším pozíciám aj ďalším ženám, ktoré sú motivované na seba pracovať.

Mohli by sme hovoriť aj o tom, že ako žena ste nemali celkom jednoduchú pozíciu presadiť sa. Ale čo ak by sme otázku položili naopak a hovorili o pozitívnej diskriminácii? Napríklad, v mierových silách OSN je odporúčané percento žien vrátane ich zastúpenia na vyšších pozíciách.

Úprimne, so žiadnou pozitívnu diskrimináciu som sa nestretla ani náznakom. Osobne za seba – ani by som ju nikdy neprijala. Teší ma však, že viaceré ženy sa dokážu presadiť aj v donedávna typicky mužskom svete. Či už v pozíciách manažérov, konštruktérov, technikov, architektov, alebo aj v ozbrojených silách. Treba povedať, že žena to má v armáde oveľa ťažšie a presadiť sa v silnej konkurencii mužov je veľmi náročné. Nie preto, že by nás niekto diskriminoval, ale preto, že zastúpenie mužov je početnejšie, a teda aj konkurencia je obrovská.

Armáda bola vaším detským snom?

V mladosti som sa venovala parkúru, drežúre a voltíži. Chcela som byť veterinárkou alebo chovateľkou koní. Po gymnáziu ma však osud zavial inam. V roku 1989 som nastúpila do Vojenskej odbornej školy pre ženy v Novom Meste nad Váhom. Nasledovalo päťročné štúdium vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši a po skončení som nastúpila do Leteckej základne v Piešťanoch. Začínala som ako spojárka a doteraz ovládam morzeovku. Práve vojenská profesia sa pre mňa stala zaujímavou výzvou, pre ktorú sa s hrdosťou každé ráno rozhodnem vždy znova.

Rada si vypočujem názor
a idem do dialógu,
ale po vyhodnotení situácie
a prijatí rozhodnutia
už kompromisy nerobím.

Je to ako udržať sa na chrbte cválajúceho koňa?

Verím, že ak je človek presvedčený o svojich kariérnych snoch, mal by vynaložiť maximum úsilia, aby mohol naplno využiť svoj potenciál.

Aký je váš základný prístup k práci kolegov a podriadených?

Úlohou veliteľa či náčelníka je aj pomáhať a povzbudzovať pri plnení úloh, ktoré sú v súčasnosti čoraz náročnejšie. Zastávam hodnoty ako dôslednosť, profesionalita, česťnosť, úprimnosť, lojalita a na nie poslednom mieste ľudskosť. Rada si vypočujem názor, som k ľuďom ústretová, idem do dialógu. Po vyhodnotení situácie, prijatí rozhodnu-

tia už kompromisy nerobím. Nemám rada nezodpovedných a falošných ľudí.

A k svojej?

Moja práca je pre mňa obohacujúca, vzrušujúca, má svoju dôstojnosť a zmysel. Úsilie odvádzať ju čo najlepšie vnímam ako absolútne prirodzenú vec.

Mali ste niekedy chuť hodiť flintu do žita? Zatiaľ nie.

Ku ktorému obdobiu svojej profesionálnej kariéry sa rada vraciate?

Najradšej spomínam na Hlohovec, kde som si vytvorila veľa pracovných aj osobných väzieb. Je za nimi veľa spomienok na útvary a jeho atmosféru. V Hlohovci boli správni ľudia – nadšení pre prácu a odhodlaní pre vec. Verím, že aj sú. A nielen v Hlohovci.

Máte syna, ktorý už slúži v policajnom zbore, dve hlavné mývalie mačky či motorku, aké máte ďalšie ciele v službe profesionálnej vojačky?

Moja práca je pre mňa i po rokoch stálou výzvou a zároveň obrovskou zodpovednosťou. Mám okolo seba veľmi schopných, pracovitých a talentovaných ľudí, odborníkov vo svojej oblasti, ktorým sa budem usilovať čo najlepšie udávať smer ich pôsobenia a motivovať ich k profesionálnemu plneniu úloh. Za svoju životnú cestu a množstvo okamihov, ktoré som mohla v tejto profesii prežiť, veľmi dynamických, dych berúcich a napíňajúcich, sa chcem poďakovať. Verím, že aj moja cesta by azda mohla byť tak trochu príkladom pre tie ženy, ktoré v sebe nájdu odvahu prekonávať svoje limity. Všetkým týmto ženám, aj tým, ktoré sa rozhodli pre inú profesiu, želim, aby sa naplno oddali svojim snom, ktoré nás robia ľudskými a dávajú nám možnosť prežívať každodenné malé víťazstvá. No chcela by som povedať aj to, že tento príbeh v mesačníku Obrana nie je iba o mne. Je o všetkých ženách v uniforme, ktoré majú v sebe silu kráčať vpred aj v takom náročnom prostredí, akým sú ozbrojené sily. Za všetky spomeniem plukovníčku MUDr. Gutzelnig, podplukovníčku Feharovú, majorčky Kačalovú a Huostíkovú, kapitánku Čapkovičovou, poručíčku Javorkovú, rotnú Sabovú, desiatničku Komorovskú... Boli by to desiatky či stovky žien, s ktorými som za tie desaťročia mala tú česť spolupracovať. Samozrejme, tento príbeh je aj o všetkých korektných a férových mužoch, s ktorými v ozbrojených silách ťaháme za jeden povraz.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

MÁTE DOMA DIEŤA ? LETNÝ DETSKÝ TÁBOR V HOTELOCH GRANIT

GRANIT
HOTEL
***

Letné detské tábory, na základe spolupráce spoločnosti HOREZZA, a. s. a VÚSZ, majú dlhoročnú tradíciu sprevádzanú celodenným programom, odborným dozorom, prítomnosťou zdravotníka.

Deti majú zabezpečený celodenný pitný režim, výlety, spoločenské aktivity a stravu 5-krát denne.

V ponuke sú letné detské tábory, na ktoré má vaše dieťa vo veku 7 – 16 rokov nárok, ak ste:

- profesionálny vojak OS SR, štátny zamestnanec,
- zamestnanec, ktorý vykonáva práce vo verejnom záujme,
- zamestnanec ministerstva, rozpočtovej organizácie a príspevkovej organizácie v pôsobnosti MO,
- zamestnanec, ktorý je poberateľom dôchodku z výsluhového zabezpečenia a dôchodok vám vypláca úrad,
- vojnový veterán, veterán protikomunistického odboja.

Svoju žiadosť môžete zaslať elektronicky, faxom alebo písomnou formou, a to na Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia.

Podanie žiadosti je možné do 13.mája a pridelenie poukazov bude prebiehať do 27.mája 2022.

VIAC INFORMÁCIÍ NÁJDETE NA STRÁNKE WWW.VUSZ.SK.

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516
email: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123
email: repcia.tz@granithotels.sk

Kajakár roka

Vodný slalomár Jakub Grigar z VŠC Dukla sa stal za uplynulú sezónu Kajakárom roka. V rámci ankety, výsledky ktorej vyhlásili 14. apríla v priestoroch Slovenského olympijského a športového múzea v Bratislave, bol ocenený aj za výkon roka. Jeden z našich najväčších talentov a bývalý juniorský svetový šampión v K1 vybojoval na vlaňajších OH v Tokiu striebornú medailu.

Zaslúžilí majstri športu

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR túto jar po prvý raz v histórii samostatného Slovenska udeľovalo čestné štátne tituly Zaslúžilý majster športu a Zaslúžilý odborník v športe. Laureátmi sa stali ôsmi olympionici. Štyria z nich sú z VŠC Dukla: vodní slalomári Michal Martikán a Elena Kaliská, biatlonistka Anastasia Kuzminová a chodec Matej Tóth. Druhý z titulov získali siedmi odborníci. Z Dukly to sú tréneri vodných slalomárov Jozef Martikán a Peter Mráz.

Kubiš takmer biely

Celkovo dvadsiate miesto, prvé body UCI v tomto roku a druhé miesto v súťaži o biely dres medzi mladými jazdcami do 23 rokov – takouto bilanciou sa po 566 kilometroch na päťdňových pretekoch Belehrad-Banja Luka môže pochváliť cyklista VŠC Dukla Lukáš Kubiš. „Lukáš mal v januári 22 rokov, do Dukly prišiel v roku 2019 zo Železiarní Podbrezová a je jedným z najvýraznejších talentov slovenskej cyklistiky,“ uviedol jeden z dvoch trénerov vojenských cyklistov Maroš Kováč. Cyklistov VŠC čakajú na jar preteky okolo Grécka, Slovinska či Estónska a pripravujú sa na národný šampionát. Lukáš Kubiš má ambíciu vyjsť už druhý raz miestenku na augustové 13-etapové preteky Tour de l'Avenir 2, ktoré sú vnímané ako paralela Tour de France jazdcov do 23 rokov.

Stranu pripravil: Pavol Vitko
Foto: VŠC Dukla, TASR, SITA, Martin Fraňo

Finálové rozstrely

Rotmajster Patrik Jány z VŠC Dukla zdolal 26. marca v nórskom Hamare na Majstrovstvách Európy v napínavom finále vo vzduchovej puške na 10 metrov nórskeho reprezentanta Larsena a získal historický prvý titul európskeho šampióna. Jeho oddielový kolega nadrotmajster Juraj Tužinský (na fotografii) získal vo vzduchovej pištoľi v kategórii 60 výstrelů na 10 metrov striebro. V dramatickom finále s Nemcom Robinom Walterom najskôr prehrával vysoko 1:9, potom otočil na 15:11, až napokon tesne prehral 15:17. Juraj Tužinský tak vo veku 37 rokov skompletizoval svoju zbierku kovov z majstrovstiev Európy. Vlni v chorvátskom Osijeku vyhral a v roku 2010 bol v nórskom Merakeri tretí.

Vo finálovom rozstrele sa Juraj Tužinský a Robin Walter stretli aj 12. apríla na Svetovom pohári v streľbe zo vzduchovej zbrane v brazílskom Riu de Janeiro. Tužinský suverénne viedol 10:0, Nemec síce znížil na 6:14, no Juraj dosiahol 16 bodov s prevahou ako prvý. Po troch tretích miestach to bolo jeho vôbec prvé víťazstvo v prestížnom Svetovom pohári. Zároveň víťazstvo v Riu bola pre neho istá satisfakcia, pretože v roku 2016 tu na OH skončil tesne štvrtý.

Postup na Európu

Na 41. ročníku Dudinskej päťdesiatky bol 23. apríla v kategórii mužův najlepší z našich chodcov Miroslav Úradník až na 18. mieste. No zároveň spolu s Michalom Morvayom (23. miesto) splnili limit na augustové Majstrovstvá Európy v Mníchove. Najrýchlejšia päťnástka získala aj istotu štartu na júlových Majstrovstvách sveta v americkom Eugene. „Spokojný som s výkonom, zlepšil som si osobák, hoci je tu stále priestor na zlepšovanie. Mrzí ma však 50 sekúnd, o ktoré som zaostal za ostrým limitom na MS,“ priznal M. Úradník, ktorý zároveň získal titul majstra Slovenska. „Splnenie európskeho limitu je super, veď ešte pred dvoma týždňami som ležal s teplotami,“ vyjadril sa M. Morvay, ktorý si na 35 km trati zlepšil osobný rekord o štyri sekundy.

Odozva na agresiu

Keď 24. februára 2022 Ruská federácia vojensky zaútočila na Ukrajinu, NATO na toto radikálne ohrozenie bezpečnostného poriadku v Európe reagovalo okamžite aktiváciou svojich obranných plánov postupnej reakcie, zvyšovaním spojeneckej prítomnosti na východnom krídle a vojenskou a humanitárnou pomocou zo strany svojich členov Ukrajine.

Séria mimoriadnych zasadnutí Severoatlantickej rady NATO vyvrcholila stretnutím prezidentov a premiérov členských štátov NATO 24. marca 2022 na summite v Bruseli, na ktorom našu krajinu zastupovala prezidentka SR a hlavná veliteľka OS SR Zuzana Čaputová. Z pohľadu Slovenska je dôležitým signálom zo summitu odhodlanie Aliancie ďalej posilňovať vojenskú prítomnosť na svojej východnej hranici, a to aj dlhodobo, ako aj zhoda o potrebe vyčleňovať dostatok zdrojov na obranu.

Pochybnosti minulých rokov

NATO má za sebou niekoľko zložitých rokov. Donald Trump sa stal jediným prezidentom USA (2017 – 2021), ktorý odmietal explicitne potvrdiť platnosť článku 5 Severoatlantickej zmluvy, čiže záväzok pomôcť spojencom v prípade, že budú vojensky napadnutí. Francúzsky prezident Emmanuel Macron sa v roku 2019 vyjadril, že NATO sa nachádza v stave „mozgovej smrti“. Dlhoročná snaha o rozširovanie zóny bezpečnosti a stability mimo hraníc severoatlantického priestoru utrpela nie veľmi dobre zvládnutým odchodom NATO z Afganistanu v roku 2021. Zatiaľ čo tieto udalosti plnili prvé stránky novín, v úzadí prebiehala systematická adaptácia NATO na meniace sa bezpečnostné prostredie po nelegálnej a nelegitímnej anexii Krymu Ruskou federáciou vo februári 2014. Práve proces tejto – stále pokračujúcej – adaptácie NATO prostredníctvom postupne narastajúcich investícií do obrany, modernizácie spôsobilostí a zvyšovania pripravenosti síl vytvára predpoklady pre dôslednú politiku odstrašenia a obrany euroatlantického priestoru dnes a na jej ďalšie posilňovanie v budúcnosti.

Adaptácia a stmelenie

V reakcii na ruskú agresiu na Ukrajine sa na summite vo Walese v roku 2014 spojenci zaviazali zvyšovať obranné výdavky smerom k 2 % HDP na obranu do roku 2024. Bezpečnostné hrozby a výzvy, ktoré viedli k tomuto záväzku, neustúpili, ale naopak, znásobili sa a zintenzívnili. Spojenci tiež prijali Akčný plán pripravenosti, ktorý predstavoval najväčšie posilnenie spoločnej obrany od konca studenej vojny. Okamžité a krátkodobé opatrenia mali uistiť a posilniť spojencov a odradiť Rusko, dlhodobé opatrenia spúšťali adaptáciu veliacich štruktúr a samotných síl Aliancie na nové podmienky. Výsledkom bolo posilnenie zostavy odstrašenia a obrany, čo potvrdil aj summit vo Varšave v roku 2016. Medzi najzásadnejšie opatrenia patrili zriadenie posilnenej Predsunutej prítomnosti NATO (eFP) na východnom krídle v Pobaltí a Poľsku, Síľ veľmi rýchlej reakcie NATO (VJTF), Tímov pre integráciu síl (NFIU) a posilnenie už existujúcich Síľ reakcie NATO (NRF).

Od roku 2014 došlo aj k postupnému posilneniu americkej a kanadskej prítomnosti v Európe a vypracovaniu nových obranných plánov NATO. Za posledný rok bol posilnený politický rozmer Aliancie. Administratíva J. Bidena po kritike zo strany spojencov o nedostatočnej konzultácii odchodu

Aliancie z Afganistanu v roku 2021 veľmi dôsledne zdieľala so spojencami spravodajské informácie o pripravách Ruska na vojnu proti Ukrajine a veľmi trpezlivo pomáhala budovať konsenzus pre jednotnú reakciu. Takisto koordinovala prípravu svojho sankčného režimu s Európskou úniou. Vojna na Ukrajine výrazne stmelila Alianciu. Je viac než zrejmé, že v prípade útoku bude každý centimeter územia Aliancie dôsledne bránený všetkými jej členmi a všetkými prostriedkami.

Chránené východné krídlo

Výsledky summitu NATO z marca 2022 stavajú na adaptácii po roku 2014 a posilnených transatlantických vzťahoch. Summit potvrdil vytvorenie 4 nových mnohonárodných bojových skupín NATO – na Slovensku, v Bulharsku, Rumunsku a v Maďarsku, čím sa dotvára jednotná línia predsunutej obrany po celej dĺžke východného krídla NATO. Vo všetkých ôsmich štátoch východného krídla je tak dnes odstrašujúca mnohonárodná vojenská prítomnosť NATO. Momentálne je na východnom krídle NATO rozmiestnených 40 000 aliančných síl pod priamym velením najvyššieho veliteľa NATO a v Európe je aktuálne 100 000 amerických vojakov. Spojenci sa tiež dohodli na ďalších krokoch k dlhodobému posilňovaniu zostavy vojenských síl Aliancie pre odstrašenie a obranu, a to najmä na východnom krídle. Bude pozostávať z pozemných síl, leteckých, námorných a kybernetických spôsobilostí, ako aj vojenských cvičení zameraných na kolektívnu obranu a interoperabilitu. Konkrétne kroky schvália lídri na júnovom summite v Madride.

Hlavným verejným výstupom zo summitu bolo vyhlásenie lídrov, v ktorom tlmočili jednotu Aliancie, zhrnuli kroky prijímané na podporu obrany spojencov, odsúdili konanie Ruska, potvrdili úsilie ďalej zvyšovať cenu, ktorú bude musieť Rusko zaplatiť za agresiu proti Ukrajine, ako aj snahu prehľbovať jeho medzinárodnú izoláciu. Za poskytnutie svojho územia, ako nástupného priestoru na nasadenie ruských síl na Ukrajine, odsúdili aj Bielorusko. Zaviazali sa pokračovať vo zvyšovaní svojej podpory pre Ukrajinu. Bezprecedentný

Bez stability garantovanej NATO by bola prognóza ekonomického rozvoja a investícií na Slovensku nepomerne horšia.

rozsaľ a rýchlosť vojenskej a humanitárnej pomoci Ukrajine sú limitované len mierou zodpovednosti spojencov, ktorá si vyžaduje udržať NATO mimo priameho konfliktu s Ruskom ako jadrovou veľmocou.

Implikácie pre Slovensko

Slovenská republika sa po vypuknutí rusko-ukrajinského konfliktu stala štátom priamo hraničiacim s vojnovou zónou. Je zrejmé, že môžeme čeliť dlhému obdobiu nestability v našom východnom susedstve, prípadne pokusom o priame vojenské ohrozenie členských štátov NATO. Výsledky ostatného summitu NATO vytvárajú dobré predpoklady na zabezpečenie obrany Slovenska v neistej budúcnosti. V súčasnosti k nám prichádza viac než 2 000 zahraničných vojakov z Česka, Nemecka, Holandska, Poľska, zo Slovinska a USA. Vytváraná bojová skupina pokryje nedostatkové obranné spôsobilosti Ozbrojených síl Slovenskej republiky v oblasti obrany kritickej infraštruktúry a protivzdušnej obrany. Posilní schopnosti reagovať na bezpečnostné hrozby a v prípade napadnutia ktoréhokoľvek člena bude plniť spoločne s ozbrojenými silami ostatných krajín NATO úlohy kolektívnej obrany. Predstavuje významný prínos k zaručeniu obrany nášho územia a obyvateľstva a odstrašenia od prípadného ozbrojeného útoku. Je v súlade s bezpečnostnými záujmami Slovenskej republiky, cieľmi definovanými v našich strategických dokumentoch a našimi medzinárodnými záväzkami. Naša obrana je priamo závislá od ochoty našich spojencov podieľať sa na nej, a to aj formou priamej prítomnosti spojeneckých vojsk na našom území. Posilnenie našej bezpečnosti budú spojenci prítomní u nás financovať najmä z vlastných rozpočtov. No ak chceme, aby naši spojenci brali svoje záväzky voči bezpečnosti a obrane východného krídla Aliancie vážne, musíme sa najmä my sami zodpovedne postaviť k vlastnej obrane. To nie je možné bez vynakladania adekvátnych zdrojov, čo znamená minimálne 2 % HDP. Ekonomická situácia na Slovensku pritom nebude v zmenenom bezpečnostnom prostredí ľahká. Bez stability garantovanej NATO by bola prognóza ekonomického rozvoja a investícií na Slovensku nepomerne horšia. V súčasnej situácii môžeme len s úľavou konštatovať, že sme členmi Severoatlantickej aliancie. Ak by sme neboli, nemali by sme záruky našej bezpečnosti na potrebnej úrovni a na obranu by sme museli vydávať zrejme viac ako 3 % HDP.

Text: Ján Mozola
sekcia obrannej politiky MO SR
Foto: NATO

A čo teraz?

Obrana nášho štátu si kladie (zjednodušene) jedinú otázku: napadli nás, čo teraz?
No rovnako je táto otázka relevantná aj vtedy, ak sme sa stali obeťou špeciálnej kybernetickej operácie: čo teraz?

Odpoveď, samozrejme, závisí od stupňa digitalizácie nášho života (môže zahŕňať aj rodinu či priateľov) a od typu útoku.

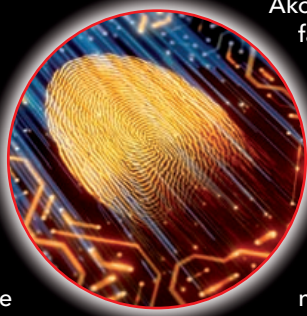
Prvý prípad

V podstate najlepším prípadom je, ak dostaneme len obyčajný spam. Už hádam desaťročie koluje jeden, ktorý hovorí o tom, že si niekto nahral vaše správanie pri počítači. Je založený na jednoduchom zbieraní informácií. Podľa zákona musia napadnuté organizácie zverejniť, čo sa stalo. A toto je zaujímavý spôsob, ako sa dostať obeti do hlavy. Napríklad, mne prišiel takýto email, ktorý hovoril, že sa niekto nabúral do môjho e-ekosystému a v emailoch bolo ako dôkaz skutočné heslo, ktoré som používal. No bolo tam niekoľko problémov: to heslo som používal asi pred desiatimi rokmi. A len na jednom nepodstatnom webe. Nič sa tým heslom nedalo dosiahnuť, okrem uverejňovania príspevkov pod mojim menom na webe, ktorý už dávno neexistoval. Takže dobrý pokus, no nenaletel som. Ak mail obsahuje bitcoin adresu, je možné si na internete vyhľadať „btc explorer“, kde po zadaní adresy uvidíte, koľko ľudí už zaplatilo.

Druhý prípad

Vážnejšie je, keď vám niekto naozaj nabúra (jeden) účet. Väčšinou ide o účet s vysokou hodnotou, napríklad Steam. Tu je problémom, že pridete (prípadne vaše deti) o veci, ktoré sú v podstate digitálne a ktoré mrzia, pretože na ich získanie je potrebný čas, odhodlanie a hráčska šikovnosť. Napríklad, v nejakej hre vypestujete digitálny kvet. A trvalo to jeden ľudský rok. A potom si ho niekto privlastní (pretože sa prihlási ako vy a podaruje ho sám sebe). Steam má celkom rýchlu linku pomoci, no takéto veci nevracia. Čo robiť? Písať na helpdesk linku. Povedať, čo sa stalo. Väčšinou je ľahké zistiť, že sa

celý život prihlasujete zo Žiliny, no zrazu ste v Austrálii. Takže vám vedú vrátiť prístup k účtu. No škody vám nenahradia. Ako tomu predísť? Hovorili sme si to: 2FA, teda dvojfaktorová autorizácia a osobitné heslo pre každý účet. To je nevyhnutné minimum.

Tretí prípad

Najhorší je stav, keď hacker získa prístup k veciam takpovediac fyzickým, ako sú bankové a e-shopové účty, kde máme uložené aj spôsoby platby a podobné veci. Našťastie, tieto záležitosti majú banky celkom dobre podchytené, no človek nikdy nevie. Ak niekto získa adresu na kreditke a jej číslo spolu s CCV, tak je celkom možné, že banka zareaguje neskoro a pridete o svoje peniaze. Rozhodne, takýto skutok je už trestným činom (je to pravdepodobne podvod alebo krádež identity, nejde až tak o sumu) a treba ho nahlásiť na políciu.

Samostatnou kapitolou je, ak sa niekto dostane priamo do vášho zariadenia, napríklad u vás doma. Vtedy je potrebné predovšetkým zistiť, ako sa to stalo, až potom urobiť protiopatrenia. V prípade ransomware, ak nemáte zálohy, je pravdepodobné, že pridete o dôležité veci. Preto je najmä v domácom prostredí dôležité definovať kritické aktíva a zálohovať ich. Mimochodom, každý, kto všetko bezhlavo pripája na internet, si koleduje o problémy a zaslúži si trpieť. Kruto a dlho...

V prípade, že sa niekto dostane do vášho účtu, je potrebné skontrolovať kontaktné údaje. Ak útočník zmenil kontaktný mobil alebo email na svoj, je zbytočné meniť si heslo. Rovnako treba po zmene hesla použiť funkciu na odhlásenie všetkých zariadení. A rovnako, ak to účet dovoľuje, aj zrušiť všetky registrácie dôveryhodných zariadení.

Text: mjr. v. v. Peter Garaj
Senior System Engineer

MILITARY ENGLISH

IRREGULAR WARFARE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: U.S. Army, Sgt. Liane Hatch

Throughout history, guerrilla warfare has been characterized by **small-scale**, hit-and-run operations carried out by lightly armed fighters who use to their advantage **deception**, surprise, and the ability to **merge** into the local population and terrain. This definition traditionally describes civilian insurgents attempting to overthrow an existing government or rebelling against a much larger, organized opponent using specific tactics: ambushes and raids, bombings and sabotages.

The contemporary guerilla warfare – now called irregular warfare – is shaped differently. Take the Ukrainian **insurgency** against the Russian invasion: it uses hybrid operations, employs modern weapons, combines hit-and-run tactics with military-type combat encounters, and it is designed not to sting but to hurt.

Ukraine has a history of guerilla warfare dating back to 1917, when in the wake of the Russian Revolution, Ukrainian guerrilla groups opposed both the German occupation and the new Bolshevik army. The next chapter came in 1941 when after Hitler's invasion of the Soviet Union guerrilla warfare broke out again: Ukrainian guerrillas avoided fights with regular German forces while ambushing convoys that carried equipment and taking action to protect local populations from **punitive** measures by the occupation regime. From 1944 through 1953, the Soviets claimed that guerrillas were involved in 14,424 combat actions, 4,904 terrorist acts, 195 acts of sabotage, 645 attacks on administration facilities and collective farms, 359 armed robberies, and about 21,000 inflictions of casualties among members of the Soviet administration. Today, however, guerrillas will not be alone in the woods but acting in **conjunction** with Ukraine's armed forces, which have proved to be highly effective in withstanding the Russians. Territorial Defense Forces units are tasked with defending critical infrastructure, supporting the regular armed forces, and combating saboteurs and spies. In the **run-up** to and first few days of the war, some 100,000 volunteers and 37,000 reservists had already signed up. Moreover, the Ukrainian defense forces use modern weapons to defend their country such as lightweight Javelin anti-tank and Stinger anti-aircraft missi-

les, and Bayraktar drones supplied by NATO countries. The drones are used for **ISR** and limited strike operations, killing wheeled vehicles, disabling artillery pieces, or causing secondary detonations on rocket pods. However, as T. X. Hammes of the US National Defense University points out, the Ukrainian leaders are **acutely** aware of Russia's historically bloody methods for suppressing insurgencies. The human costs of an insurgency campaign against Putin's invasion force would likely be devastating. Nevertheless, Ukrainians who have already been defending their country against Russian aggression for more than seven years are unlikely to accept any attempt to occupy more Ukrainian land.

QUESTIONS:

1. Čím sa líši dnešná taktika povstaleckej vojny od tej v minulosti?
2. Aké skúsenosti má Ukrajina s povstaleckým typom vojny?
3. Na aké účely sa v povstaleckej taktike používajú drony?

GLOSSARY

- **small-scale** /smɒl skeɪl/ – malý rozsah;
- **deception** /di'seɪpʃən/ – oklamanie;
- **insurgency** /ɪn'sɜːdʒənsi/ – povstanie, vzbura;
- **punitive** /'pjʊnətɪv/ – odvetný;
- **conjunction** /kən'dʒʌŋkʃən/ – prepojenie, spolupráca;
- **run-up** /rʌn ʌp/ – nábeh, obdobie, ktoré niečomu predchádza;
- **ISR** /aɪ-ɛs-ɑːr/ – zber informácií (intelligence, surveillance and target acquisition);
- **acutely** /ə'kjʊtli/ – akútne.

Vaše starosti na našu hlavu

Prípravujú sa aj tohto roku na leto detské rezortné tábory?

HOREZZA

Letná detská rekreácia je v rámci spolupráce spoločnosti HOREZZA, a. s. a Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia. Deti majú zabezpečenú stravu, pitný režim, dohľad skúseného personálu a zdravotníka. Bohatý celodenný program zahŕňa okrem rôznych aktivít a hier i výlety. **Tatranské Zruby** sa nachádzajú priamo vo Vysokých Tatrách, tábor je v Hoteli Granit. Deti sú ubytované väčšinou v dvojlož-

► Viac informácií nájdete na <https://granithotels.sk/sk>

Ordinariát OS a OZ SR

Ordinariát v spolupráci s Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia v roku 2022 plánuje tri turnusy letných detských táborov na Smrekovici pre deti profesionálnych vojakov i civilných zamestnancov z rezortu OS SR vo veku od 7 do 16 rokov.

Prvý turnus 3. – 12. júl: 40 detí;

druhý turnus 13. – 22. júl: 40 detí;

tretí turnus 2. – 11. august: 40 detí.

► Viac informácií nájdete na <https://www.ordinariat.sk/>

Ústredie EPS v OS SR a OZ SR

Letné tábory pre deti príslušníkov rezortu obrany:

	Miesto	Dátum	Cena	Spolupráca
Vojenský kresťanský tábor	Modra	31.7. – 7.8.2022	160 €	OZ Berea
Vojenský kresťanský tábor	Modra	14.8. – 21.8.2022	160 €	OZ Berea
Detký letný tábor	Tatranské Zruby	12.8. – 21.8.2022	108€	VÚSZ
Denný stacionárny tábor	Michalovce	Júl/August	10€/deň	21. shdo
Denný stacionárny tábor	Sereď	Júl	10€/deň	91. žen. pluk
Denný stacionárny tábor	Nitra	August	10€/deň	12. mpr.
Denný stacionárny tábor	Prešov	Júl/August	10€/deň	20. práp. log.

► Viac informácií na <https://www.ustreps.sk/>

Pek(el)ne po slovensky Skloňujeme euro

Od zavedenia jednotnej európskej meny 1. januára 2002 v krajinách Európskej únie sa v našom jazyku stále častejšie vyskytuje slovo euro označujúce jednotku tejto európskej meny. Ide o prevzaté slovo, ktoré v našej jazykovej praxi funguje už niekoľko rokov. Napriek tomu sa doteraz stretávame s neistotou pri jeho používaní, najmä pri skloňovaní.

V slovenčine ako flektívnom jazyku sa vzťahy medzi slovami vyjadrujú pomocou

kových izbách, každá má sociálne zariadenie. Stravujú sa priamo v hotelovej jedálni. K dispozícii je detský kútik, moderná herná a mnoho ďalších aktivít. **Hotel Granit Smrekovica** sa nachádza na hrebeni Veľkej Fatry. Deti sú ubytované v hotelovej budove B. Každá z izieb má sociálne zariadenie. Stravovanie je v hotelovej jedálni hlavnej budovy. Deti majú k dispozícii vonkajšie multifunkčné ihriská, i spoločenskú miestnosť.

Na každom turnuse sú dvaja kňazi Ordinariátu OS a OZ SR, traja animátori (zväčša vysokoškolskí študenti) a jeden vojenský zdravotník. Tábor sa nesie v duchu zábavy i spoznávania okolitej prírody; súťaží a zájazdov. Koná sa karneval, detská diskotéka, vedomostné i pohybové súťaže a aktivity. Špecifikom je každodenná svätá omša v najvyššie položenej kaplnke Ordinariátu. Strava sa podáva 6 × denne, zabezpečený je pitný režim a dvakrát návšteva krytej plavárne.

pádových prípon, a preto aj slová cudzieho pôvodu sa v slovenskom kontexte väčšinou skloňujú, t. j. menia v jednotlivých pádoch svoje zakončenie. Slovo euro, podobne ako iné prevzaté slová, napr. bendžo, gesto, percento, eso, depo, libreto atď., sa v slovenskom jazyku svojím zakončením na samohlásku o celkom prirodzene zaraďuje medzi podstatné mená stredného rodu, ktoré sa skloňujú podľa vzoru mesto. Hovoríme a píšeme teda: Zostalo mi desať eur, nie Zostalo mi desať euro; Odchádzal s dvadsiatimi eurami, nie Odchádzal s dvadsiatimi euro. (MK SR)

SLEDUJTE NA INTERNETE

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook
Ministerstva obrany SR

Facebook
Ozbrojených síl SR

Youtube kanál
Ministerstva obrany SR

Youtube kanál
Ozbrojených síl SR

Instagram
Ministerstva obrany SR

Instagram
Ozbrojených síl SR

Twitter
Ministerstva obrany SR

Mestské polície a vojaci

Na otázku, prečo riaditeľ Múzea holokaustu v Sereďi Martin Korčok zostavil Encyklopédiu mestských a obecných polícií po 30 rokoch ich existencie, je prostá odpoveď. Navštívil všetkých 160 útvarov na Slovensku, aby formou diskusií s dôrazom na tému holokaustu prispel k rozhladu ich príslušníkov v oblasti ľudských práv, prevencie extrémizmu a práci s mládežou. Popri

tom zozbieral informácie o histórii a aktuálnej službe vo všetkých súčiastiach tohto ozbrojeného zboru, ktorý v posádkových mestách spolupracuje aj s ozbrojenými silami. Nemálo útvarov má za náčelníkov bývalých vojakov: „Systém riadenia, plánovanie aktivít a služieb, výcvik v sebaobrane, v streľbe, ako aj zdravotnú prípravu som si so sebou priniesol z armády,“ potvrdil nám Imrich Hanula, podplukovník v. v. náčelník Mestskej polície v Štúrove, kde sú z 13 príslušníkov traja bývalí vojaci. „Z vojska som si priniesol poriadok a disciplínu, to je základ,“ zdôraznil major v. v. Marcel Garčár, náčelník Mestskej polície v Spišskej Novej Vsi, kde z deviatich mestských policajtov sú dvaja bývalí vojaci. Dvaja sú aj v Detve, náčelník Jaroslav Dominik a jeho zástupca Ladislav Slahúčka – podplukovník a kapitán v. v. „Koľko bývalých vojakov slúži v mestských a obecných políciách neviem. Môžem však potvrdiť, že tam kde sú, majú rešpekt a vážnosť,“ potvrdil Martin Korčok, autor skoro 400-stranovej encyklopédie.

(pv)

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX. • č. 5/2022 • Redakčná uzávierka 26. 4. 2022 • Do výroby zadané 29. 4. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloš ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

Polícia SR upozorňuje na hoaxy, ktoré sa šíria v súvislosti so zabíjaním civilistov na Ukrajine. Konšpirátori podľa polície tvrdia, že na videách z ukrajinského mesta Buča sa „hybu údajné mŕtvolky“. „Policajný zbor zaznamenal od začiatku ruskej invázie na Ukrajinu zvýšenú aktivitu prokremelských kanálov, ktoré šíria proruskú propagandu na sociálnych sieťach, a to nielen prostredníctvom oficiálnych kanálov ruských štátnych inštitúcií, ale aj pomocou anonymných facebookových profilov, ktoré zahŕňujú informačný priestor,“ uviedli policajti. Konštatovali, že snahou nepravdivých a manipulatívnych statusov je vytvoriť informačný chaos a rozdeliť slovenskú spoločnosť. Cieľom tzv. trollov je otočiť verejnú mienku v prospech Ruskej federácie. Dezinformáciami chcú vytvoriť atmosféru, že ide o želanie celej verejnosti. „Ide o jednu z manipulatívnych techník prokremelskej propagandy,“ tvrdí polícia. Správy o zabíjaní civilistov v meste Buča ležiacom v Kyjevskej oblasti, odkiaľ sa ruská armáda stiahla, sa objavili vzápätí po tom, ako ukrajinské jednotky v meste našli najmenej dva masové hroby a zahraniční reportéri priniesli zábery desiatok tiel v uliciach. Rusko obvinenia poprelo a vyhlásilo, že zábery tiel zinscenoval Kyjev.

Text a foto. TASR

Nedostali ste OBRANU?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

plk. Viktor Sabo
generálny duchovný Ústredia ekumenickej
a pastoračnej služby OS a OZ SR

Máj – lásky čas

Drahí priatelia, milí spolubojovníci. V mesiaci máj už nie je písmenko „R“, to znamená, že je už aj zem zohriata. Môžeme si slobodne sadnúť do trávy. Staré mamy hovorili, že ak v kalendárnom mesiaci nie je písmeno R, tak si na zem môžeme sadnúť, lebo neprechladneme alebo neochoríme.

Máme tu mesiac tepla a lásky. Všetko je rozkvitnuté. Na poliach raší úroda. Zbožie, z ktorého bude na stoloch chlieb. Vo svete si celý svet bude pripomínať skončenie druhej svetovej vojny. Hrôzy, ktoré zanechali v dejinách ľudstva, ale najmä v duši človeka jazvy. Nebola láska, tak mi hovorili mnohí, tí, ktorí to zažili a prežili. Tí, ktorí už nie sú medzi nami. Nebola láska? Pýtam sa. A čo dnes. Je? Je vlastne dôvod na oslavu mieru, pokoja a lásky vo svete? Po tom všetkom čo sme videli za uplynulé mesiace, tie s písmenom „R“ v názve, sme otaseni. Kladieme si otázky či je toto láska... Je láska to, že mierim na brata, že niekomu zoberiem rodnú zem, odstrelím dom a zabijem mu otca, mamu, brata, sestru, kamaráta.... Toto nie je láska. Toto je zlo, hriech. Toto nie je Božie. Po 85. rokoch sme sa nepoučili. Áno, je 21. storočie, ale ten ľudský hriech zostal. Skrytý, nie pod pokrievkou, ale v srdci. Škoda, že to súčasné písmenko „R“ v akomkoľvek mesiaci bude zapísané v histórii ľudstva ako chladné, zimné, cynické, zmrazené, nekresťanské... bez lásky.

Pán Ježiš Kristus nám dáva lásku, ktorá premieňa tmu na svetlo. Zlo na dobro, vojnu na mier. On je tou láskou, ktorá sa obetovala za nás na kríži. On vie pochopiť tých, ktorí prišli o strechu nad hlavou, o školu, nemocnicu, o človeka, ktorého milovali a tiež im preukazoval lásku.

Modlí sa za lásku vo svete. Za lásku moju v srdci, i vašu, drahí priatelia. Lásky je dnes málo, hoci je máj lásky čas. Skúsme byť možno dnes viac láskavi, myslíme viac na druhého ako na seba. Rešpektujeme sa a pomáhajme si. Vo svete je veľa vojen. Začni od seba, lebo tá prvá sa začína v tvojom srdci a živote... Odtiaľ ide do sveta. A svet dnes potrebuje pokoj, mier a lásku. Nech z teba ide láska. Buď v máji časom a priestorom lásky všade okolo seba pre všetkých.

Jarná únava: ako sa prejavuje a ako dlho zvyčajne trvá?

Koniec zimy znamená nielen prebúdžanie prírody, ale aj „prebúdžanie“ ľudského organizmu. Telo musí upraviť niektoré fyziologické procesy a reagovať na meniace sa pomery v životnom prostredí i v životospráve.

Mladý a zdravý organizmus sa obvykle zmenám prispôbuje ľahšie než organizmus ľudí v strednom a vyššom veku. S nástupom jari sa tak začína u citlivých ľudí prejavovať takzvaná jarná únava, vo zvýšenej miere sa objavuje u meteorosenzitívnych ľudí, osôb s nízkym tlakom alebo seniorov.

Jarná únava vzniká ako reakcia organizmu na teplotné a tlakové výkyvy, zmeny v trvaní slnečného svitu, ako na aj zmeny v životospráve – spravidla po zimných pasívnejších mesiacoch dochádza k úprave stravy a zvýšeniu fyzickej aktivity.

JARNÁ ÚNAVA SA PREJAVUJE:

- pocitom únavy,
- ospalosťou (aj krátko po prebudení),
- ťažkosťami so spánkom,
- bolesťami hlavy,
- malátnosťou,
- nesústredenosťou,
- podráždenosťou.

Sprievodným javom jarnej únavy je nielen nedostatok energie, ale aj zvýšená náchylnosť na infekcie. Jarná únava je komplexný stav celého organizmu, nie je to ochorenie orgánové, a preto jarná únava nie je klasifikovaná ako choroba. Aj preto existuje pomerne málo vedeckých štúdií, ktoré by podrobnejšie mapovali jej výskyt.

Jarná únava má prechodný ráz a nepríjemné príznaky obvykle ustupujú, keď sa telo adaptuje na vonkajšie zmeny. Trvá to ob-

vykles asi jeden až tri týždne, ak však príznaky pretrvávajú dlhšie, môže ísť o prejav ochorenia a vtedy je vhodné poradiť sa s lekárom.

Prevenca jarnej únavy

Každodenný dostatočný a primeraný pobyt na čerstvom vzduchu (nezaťažovať organizmus nárazovo neprimerane zvýšenou námahou po období zimného ležania, záťaž je vhodné zvyšovať postupne).

Zdravá, pestrá, čerstvá a striedma strava plná vitamínov a minerálov.

Zvýšený prísun zeleniny a ovocia, ktoré zvyšujú obranyschopnosť organizmu, posilňujú imunitu a chránia tak pred vznikom jarnej únavy.

Strava by mala obsahovať aj celozrnné obilninové výrobky, prospešné rastlinné oleje, orechy a zelené vňate.

Dostatok tekutín – čistá voda, minerálky a nesladené čaje.

Jarný stravovací tip

Medvedí cesnak (*Allium ursinum*) – čeľad' cibuľovitá – obsahuje veľa dôležitých látok a vitamínov, je chutnou doplnkovou prevenciou pred chrípkou a prechladnutím.

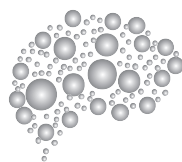
Medvedí cesnak je vytrvalá, asi 10 až 45 cm vysoká bylina s podzemnou cibuľou, ktorá je podlhovastá, asi 4 - 6 cm dlhá a 1 - 2 cm široká. Listy sú dlhé, lesklé, jasnozelené, kopijovité a majú typickú cesnakovú vôňu. Cesnak nájdeme v listnatých a lužných lesoch, jeho sezóna je však krátka, trvá dva mesiace v roku. Vyskytuje sa na veľkých plochách v súvislých zelených kobercoch. Od iných, vizuálne podobných rastlín (konvalinka, jesienka), ho spoľahlivo rozoznate jednoznačnou cesnakovou arómou, ktorú zacítite okamžite po odtrhnutí listu. Pre rozkvitnutý medvedí cesnak je zároveň typické strapcovité súkvetie bielych kvietkov, ktorá lúčovito vyrastajú z vrchnej časti stonky.

Obsahuje vitamíny B a C, alicín, flavonoidy, jód, sodík, draslík, železo, vlákninu, sacharidy, bielkoviny.

Zbierame mladé listy medvedieho cesnaku, ktoré sa používajú do šalátov, polievok, nátierok či na prípravu prívarkov a tiež sa dá použiť na prípravu pesta.

Text: odbor podpory zdravia
a výchovy k zdraviu ÚVZ SR

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

Mgr. Alena Lietavová
Personálny úrad OS SR

Ako nájsť stratenú rovnováhu?

Súčasnosť prináša zmeny do života každému z nás. Často sú to zmeny unavujúce, stresujúce až vyčerpávajúce.

Niektro sa na únavu poštážuje občas, iný častejšie. Nájdú sa však aj takí, ktorí už nemajú dostatok energie a sú na pokraji svojich síl.

Únava je výsledkom krátkodobej nadmernej záťaže.

Sme ospalí, ťažšie sa sústredíme a niekedy pociťujeme

svalovú slabosť alebo bolesť rôznych častí tela. Unava

zvyčajne prejde po niekoľkohodinovom kvalitnom

odpočinku a spánku. Ak sa nedostatok energie stane

každodenným, hovoríme o vyčerpaní, ktoré nás ovplyv-

ňuje vo všetkých oblastiach nášho života. Prejavuje sa

roztržitosťou, zabúdaním či nervozitou. Mnohých trápia

bolesti hlavy, žalúdočné ťažkosti, znížená imunita, ale

tiež bolesti svalov, kĺbov a chrbtice. Ak sa tieto prejavy

neriešia, môžu prerásť do strachu, neopodstatneného

hnevu, apatie, beznádeje a môžu viesť k vzniku rôznych

závažných psychických a fyzických ochorení.

Čo môžeme urobiť, aby sme znovu získali energiu a silu?

Ako prvé si stanovme priority. Spíšme zoznam nevy-

hnutných pracovných a súkromných úloh. Zvyšný čas

venujeme oddychu a relaxu. Pokiaľ je to možné, vytvor-

me si pravidelný spánkový režim. Denný spánok by však

nemal byť dlhší ako 30 minút. Identifikujeme naše zdroje

radosti. Robme to, čo nám prináša radosť. Nemusí ísť

o veľké veci. Tešme sa z maličkostí. Aj keď nevládžeme,

prekonajme sa, choďme na malú prechádzku, zacvičme

si alebo sa prevezme na bicykli. Pohyb prináša do tela

serotonín a endorfíny, zlepšuje náladu, pamäť a buduje

imunitu. Prijímajme stravu bohatú na vlákninu, minerály

a vitamíny. Nezabúdajme na raňajky a dostatočný pitný

režim. Porozprávajme sa so svojimi blízkymi alebo kole-

gami. Rozhovorom ventilujeme napätie, hnev či obavy.

Často v rozhovore zistíme, že podobne sa cítia aj iní

a v konečnom dôsledku to, čo prežívame, je normálne

vzhľadom na to, čomu sme vystavení.

Prípadne, ak si nevieme pomôcť sami, požiadajme o po-

moc psychológa alebo lekára. Pomôže nám nájsť zdroje

a spôsoby riešenia ťažkostí.

Vypuknutie Slovenského národného povstania

Jedna z vojenských mobilizačných vyhlášok, ktoré vychádzali bezprostredne po vypuknutí SNP

Prvou z udalostí, ktoré bezprostredne viedli k jeho vyhláseniu, bolo zatknutie hlavného veliteľa armády gen. II. tr. Jozefa Turanca. Stalo sa tak v ranných hodinách po jeho prilete na letisko Tri Duby, a to na príkaz pplk. gšt. Jána Goliana. Turanec sa do Banskej Bystrice vybral organizovať opatrenia proti partizánom, stále pritom netušiac, že v budove Veliteľstva pozemného vojska (VPV) sídli vojenská centrála pripravovaného Povstania. Medzitým sa už nemecké vojská, ktoré ráno cez Vlársky a Jablunkovský priesmyk prekročili slovenské hranice (s formálnym súhlasom prezidenta Jozefa Tisa), blížili k Žiline. Velenie nad posádkou tu preto prevzal jej povstalecký veliteľ mjr. del. Jozef Dobrovodský, ktorý začal organizovať obranu mesta a okolia. Proti Nemcom zároveň poslal prapory stot. Karola Repašského a stot. Teodora Šlacharta. Ich vojaci sa tak už vo večerných hodinách postavili okupantom, čím ich zbrzdili a umožnili zaujať obranu pri Strečne. Pri obci Stráňavy im v boji pomohli aj partizáni z francúzskeho oddielu 1. čs. partizánskej brigády M. R. Štefánika a jedna čata (štyri tanky LT-38 a jeden stíhač tankov Marder III) z kasárni pluku útočnej vozby v Turčianskom Sv. Martine. Golian na situáciu reagoval rozkazom o 15.15 hod., v ktorom nariadil najprísnejšiu bojovú pohotovosť a aktivizáciu obrany posádok. Krátko po 19.00 hod. vystúpil v rozhlase minister národnej obrany gen. I. tr. Ferdinand Čatloš, ktorý na nemeckú žiadosť prečítal prejav zostavený šéfom Úradu propagandy Tidom J. Gašparom. Odsúdil v ňom partizánov a nemeckú armádu privítal ako spojenca, ktorý prichádza nastoliť poriadok. Na tento vynútený krok pristúpil napriek svojim prevratovým plánom zaslaným do Moskvy. Zneistil tak mnohé osoby, spôsobil ich

V bezprostrednej reakcii na obsadzovanie Slovenska nemeckými vojskami sa 29. augusta 1944 začalo Slovenské národné povstanie. Vypuklo v nevýhodnom variante a v čase, keď jeho prípravy ešte neboli ukončené.

váhanie, na druhej strane organizátorov Povstania presvedčil o nevyhnutnosti jeho vyhlásenia. Prvým krokom bolo ovládnutie budovy VPV v Banskej Bystrici a zatknutie prorežimných plukovníkov Ondreja Zverina a Viliama Kanáka. Vzápätí mohol pplk. Golian do posádok a na veliteľstvo tzv. východoslovenskej armády odoslať povstalecké heslo „Začnite s vysťahovaním“, ktoré malo platiť od 20.00 hod., hoci vydané bolo neskôr. V noci do Banskej Bystrice dorazili tiež partizáni.

Povstalecké proklamácie

Prvoradým cieľom povstaleckých predstaviteľov bolo zburcovanie čo najširšej verejnosti. Z tohto dôvodu sa v chate na Donovaloch v noci z 29. na 30. augusta 1944 zrodili dve proklamácie pre vojsko a národ, ktorých autormi boli dôstojníci mjr. del. Milan Vesel, pplk. del. Mirko Vesel, pplk. tech. zbroj. Miloš Marko, Vavro Šrobár a Ludvík Nábělek. S prvou Proklamáciou vojenského revolučného vedenia vystúpil doobeda o 11.00 hod. v Slovenskom slobodnom vysielaní v Banskej Bystrici pplk. del. Mirko Vesel. Povstanie v nej prezentoval predovšetkým ako záležitosť armády – súčasti československej brannej moci. Na obranu proti agresorovi tu vyzval všetkých vojakov, záložníkov, ale tiež príslušníkov ostatných mocenských zložiek. Druhú Proklamáciu predsedníctva Ústredného národného výboru prečítal Jozef Juraj Styk, ktorý

Povstanie prezentoval ako boj za Československú republiku. V dopoludňajších hodinách vydala svoje vyhlásenia tiež čs. vláda v Londýne. Všetkých, ktorí sa aktívne zúčastnia na boji, pritom označila za súčasť čs. brannej moci. Potom sa obrátila na Spojencov (ZSSR, USA, Veľká Británia) so žiadosťou o vojenskú pomoc Povstaniu. Ráno 30. augusta 1944 sa v budove VPV v Banskej Bystrici uskutočnilo zhromaždenie povstaleckých dôstojníkov. Povstalecká armáda tu bola vyhlásená za súčasť československej armády. Vytvorilo sa Veliteľstvo Čs. armády na Slovensku, ktoré sa však muselo za pochodu vysporiadať s viacerými problémami. Alarmujúce bolo zlyhanie viacerých posádok zápoľnej armády (na západnom Slovensku odišla do Povstania organizovane len trnavská posádka a letci z Piešťan), a že Nemci v nasledujúcich dňoch odzbrojili tzv. východoslovenskú armádu. Podpisali sa pod to nedokončené povstalecké prípravy, ale aj individuálne zlyhania. Veliteľom armády sa stal div. gen. Rudolf Viest, ktorý však do Banskej Bystrice dorazil až v noci na 7. októbra. Túto funkciu dovedty vykonával samotný Golian (od 5. septembra brigádny generál). 1. septembra sa tiež skonštitoval najvyšší politický orgán Povstania – Slovenská národná rada.

Text: PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava
Foto: VHA Bratislava

Zľava pplk. del. Mirko Vesel, Vavro Šrobár, mjr. del. Milan Vesel a Ludvík Nábělek pri koncipovaní povstaleckých proklamácií

Slovenské peniaze v rokoch 1939 – 1945

Zmena štátoprávnych pomerov po rozpade Československej republiky a vyhlásení Slovenského štátu, resp. prvej Slovenskej republiky si vyžadovala aj menové oddelenie Slovenska.

V marci 1939 vznikla séria provizórnych nariadení, týkajúcich sa menovej odľuky Slovenska. Na základe zákona zo 4. apríla 1939 sa zaviedla vlastná korunová mena. Ako platidlo sa začali používať slovenské koruny (skratka Ks). Pomer menovej jednotky k československej korunke ostal rovnaký (1:1).

Peniaze a zlato pre SNP

Zároveň bola na základe vládneho nariadenia založená cedulová banka s názvom Slovenská národná banka (skratka SNB) s hlavným sídlom v Bratislave a s filiálkami v Banskej Bystrici, Nitre, Prešove, Ružomberku a v Žiline. SNB bola ako verejný ústav poverená správou slovenskej meny, avšak do riaditeľstva tejto banky bol dosadený nemecký „poradca“, od ktorého záviseli všetky dôležité rozhodnutia. Bez jeho súhlasu nemohla banka nič schváliť. Aj napriek tomu sa v rámci príprav na SNP podarilo sústrediť až dve tretiny všetkých zásob peňazí a časť zlatého pokladu vo filiálke SNB v Banskej Bystrici.

Čo sa týka používania slovenskej meny, v prvej fáze sa na základe vládnych opatrení najprv označili pôvodné československé platidlá s vyššou nominálnou hodnotou: 1 000, 500 a 100 Kčs pretlačou „Slovenský štát“. Boli prvými peniazmi, keďže sa vlastná mena ešte nestihla vydať. Bankovky sa označovali pretlačou v pražskej tlačiarni. Hlavne v začiatkoch pretlačovania však dochá-

dzo aj k ich falšovaniu na československých platidlách. Popri tom boli paralelne do obehu uvedené nové slovenské platidlá. Ako prvé v nominálnej hodnote 10 a 20 Ks. Neskôr sa do obehu dostali aj slovenské peniaze v hodnote 50, 100 a 1 000 korún, neskôr aj 500 korún. Až v roku 1945, z dôvodu šetrenia kovov pri razení mincí, sa napokon vydala nová papierová päťkoruna.

Prvá bola päťkoruna

Bankovka v hodnote 5 000 korún sa pre postup frontu už do obehu nedostala. Všetky platidlá slovenského štátu mali svoju hodnotu uvádzanú v slovenčine, nemčine, maďarčine a ruštine. Najvýznamnejšie sa na tvorbe podieľali umelci Aurel Kalich, Jozef Vlček, Štefan Bednár a iní.

Zavedenie novej sústavy mincí do obehu trvalo o niečo dlhšie. Hoci prvá najpoužívanejšia 5-korunová minca s portrétom Andreja Hlinku bola zavedená ešte skôr, a to už koncom júla 1939 (zaujímavosťou je, že na tejto minci absentovalo označenie štátu z dôvodu, že v tom období nebol ešte prijatý oficiálny názov Slovenská republika). Preto je na averze mince uvedená len jej slovná hodnota – päť korún slovenských. Ďalšie dve mince prišli do platnosti ešte v tom istom roku (10 h a prvá strieborná pamätná minca vyrazená pri príležitosti voľby prvého prezidenta Slovenskej republiky 20 Ks). Viaceré mince však boli zavedené až o pár rokov, preto

sa nimi platilo pomerne krátko. Napríklad 50-korunová vošla do platnosti až v roku 1944, a niektoré mince sa už do obehu ani nedostali: 5 h, 2 Ks.

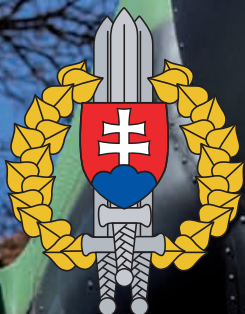
Dunajský dolár

V dôsledku šetrenia vzácnych kovov sa zloženie zmesí, z ktorých sa razili mince, postupne menilo. Uprednostňovali sa predovšetkým lacnejšie kovy. Aj preto sa 20- a 50-halierové mince po čase razili z hliníka a staré mosadzné sa pretavovali na mince vyšších hodnôt. Na výrobu sa začal používať aj zinok. Ale strach z konfiškácie drahých kovov Nemcami neskôr spôsobil, že boli viaceré mince razené aj zo striebra. Napríklad pri 10-korunovej bol podiel striebra 50 percent, pri 50-korunovej až 70 percent. Išlo o snahu znížiť vývoz drahých kovov do tretej ríše.

Napríklad razbou pamätnej 50-korunovej mince sa pred Nemcami ochránilo viac ako 23,1 tony striebra. Zaujímavé je, že razenie strieborných mincí v čase vojny si nemohol dovoliť žiaden európsky štát. Práve z tohto dôvodu bola koruna slovenská v tom čase veľmi obľúbenou menou a získala si prezývku „dunajský dolár“. Na tvorbe a príprave mincí v Slovenskom štáte sa podieľali rôzni významní umelci ako Anton Hám, Andrej Peter či Fraňo Štefún.

Text a foto: Mgr. Lenka Vrabľová
Vojenský historický ústav – VHM, múzejné oddelenie Svidník

Spolu to zvládneme

8. máj 1945

Deň víťazstva nad fašizmom
nás učí
nepodliehať zlu,
nespolupracovať s ním,
netolerovať ho.

Foto: kpt. Petra Rosiğ